

Svartsjö Mikko

Kouluikkunan vuosiraportti 2019

**Esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen
kustannusvertailu 2018-2019**

© Suomen Kuntaliitto ry
Helsinki 2021

Kuntaliitto
Toinen linja 14
PL 200, 00101 Helsinki
Puhelin 09 7711
www.kuntaliitto.fi

Sisältö

1	Lukijalle	5
1.1	Raportin termejä ja lukuohjeita	6
2	Tiivistelmä.....	8
3	Esiopetus.....	11
3.1	Määritelmät	11
3.2	Esiopetuksen oppilaskohtaiset käyttökustannukset kuntakokoryhmittäin.....	11
3.2.1	Käyttökustannukset kuntakokoryhmittäin euroa	13
3.2.2	Esiopetuksen oppilasmäärä kuntakokoryhmittäin ja vuosimuutos	14
3.2.3	Esiopetuksen yksikkökustannusten kehitys kuntakokoryhmittäin, deflatoidut kustannukset aikasarjana	15
3.2.4	Esiopetuksen yksikkökustannukset ja vuosimuutos Kouluikkuna-kunnissa 2019	17
3.3	Esiopetuksen kustannukset toiminnoittain	19
3.3.1	Opetus, sisäinen hallinto ja muu oppilashuolto kustannukset yhteensä	21
3.3.2	Esiopetuksen kuljetuskustannukset.....	22
3.3.3	Esiopetuksen oppilasruokailun kustannukset.....	24
3.3.4	Esiopetuksen kiinteistökustannukset	25
3.3.5	Vammaisopetuksen (pidennetty oppivelvollisuus) kustannukset.....	26
4	Perusopetus	29
4.1	Määritelmät	29
4.2	Perusopetuksen oppilaskohtaiset käyttökustannukset kuntakokoryhmittäin.....	29
4.2.1	Käyttökustannukset kuntakokoryhmittäin euroa	30
4.2.2	Perusopetuksen oppilasmäärä kuntakokoryhmittäin ja vuosimuutos	32
4.2.3	Yksikkökustannusten kehitys kuntakokoryhmittäin, deflatoidut kustannukset aikasarjana.....	34
4.2.4	Yksikkökustannukset ja vuosimuutos Kouluikkuna-kunnissa 2019.....	36
4.3	Perusopetuksen kustannukset toiminnoittain	38
4.3.1	Opetuksen kustannukset perusopetuksessa.....	39
4.3.2	Perusopetuksen koulukuljetuskustannukset.....	41
4.3.3	Perusopetuksen oppilasruokailun kustannukset.....	43
4.3.4	Perusopetuksen muun oppilashuollon kustannukset	45
4.3.5	Perusopetuksen sisäisen hallinnon kustannukset.....	48
4.3.6	Perusopetuksen kiinteistökustannukset.....	50
4.3.7	Perusopetuksen vammaisopetuksen (pidennetty oppivelvollisuus) kustannukset.....	52
5	Lukiokoulutus	55
5.1	Määritelmät	55
5.2	Lukiokoulutuksen opiskelijakohtaiset käyttökustannukset kuntakokoryhmittäin.....	55
5.2.1	Lukiokoulutuksen käyttökustannukset kuntakokoryhmittäin, euroa.....	57
5.2.2	Lukiokoulutuksen opiskelijamäärä kuntakokoryhmittäin ja vuosimuutos	58
5.2.3	Yksikkökustannusten kehitys kuntakokoryhmittäin, deflatoidut kustannukset aikasarjana.....	60
5.2.4	Yksikkökustannukset ja vuosimuutos Kouluikkuna-kunnissa 2019.....	61
5.3	Lukiokoulutuksen kustannukset toiminnoittain	63
5.3.1	Lukiokoulutuksen kustannukset, Opetus	64

5.3.2	Lukiokoulutuksen opiskeljaruokailun kustannukset.....	66
5.3.3	Lukiokoulutuksen hallinnon kustannukset	68
5.3.4	Lukiokoulutuksen kiinteistökustannukset.....	70

1 Lukijalle

Tässä raportissa vertaillaan esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kustannuksia vuosina 2018-2019. Vertailutiedot perustuvat Kuntaliiton ja kuntien yhdessä ylläpitämään Kouluikkuna-vertailutietokantaan kerättyihin tietoihin. Tietojen alkuperäinen lähde on opetushallitus, joka on julkaissut kansallisen kuntataloustilaston tiedonkeruun tiedot. Kuntatalouden tiedonkeruun on tehnyt Tilastokeskus opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen toimeksiannosta. Tulevaisuudessa kuntatalouden tiedot kerätään automaattisina tietosiirtoina valtiokonttorin järjestelmään. Kouluikkuna-vertailutietokannassa oli toimintavuonna 2020 mukana noin 50 kuntaa, mutta esimerkiksi kustannus- ja oppilasmäärätietojen osalta Kouluikkunaan on kerätty kaikkien kuntien tiedot. Kouluikkunan omassa tiedonkeruussa kerätään keväisin opetuksen järjestäjien kustannustiedot, mutta nykykäytännön mukaisesti niitä käytetään ennakotietona ja lopulliset tiedot kootaan Opetushallituksen julkaisemista kuntataloustilaston tiedoista. Aiemmat Kouluikkunan kustannusvertailuraportti -julkaisu on tehty käyttämällä Kouluikkunan tiedonkeruussa annettuja tietoja, joten eri vuosien raporttien yksityiskohtaisia tietoja ei kannata suoraan verrata keskenään.

Tässä raportissa käytetyt tiedot ovat arvonlisäverottomia bruttokustannuksia kuntien omana toimintana järjestetyistä opetus- ja koulutuspalveluista. Raportissa kustannusvertailuja esitetään kunnan asukaslukuun perustuvana ryhmitäisenä summatietona sekä yksittäisten kuntien vertailutietoja Kouluikkuna-kuntien osalta. Kustannustiedot ja toimintamenot pohjautuvat kuntien kirjanpitoon ja tilinpäätöstietoihin pääosin aiheuttamisperiaatetta noudattaen, mutta tiedonkeruussa pyydetty tiedot ovat käytännössä tilastotietoja ja osin laskennallisia. Tarkempia määritelmiin ja vertailtavuuteen liittyviä lisähuomioita on kerrottu tämän raportin eri vertailujen yhteydessä.

Vertailut perustuvat pääosin kustannuksista laskettaviin oppilaskohtaisiin tunnuslukuihin. Esi- ja perusopetuksen osalta oppilasmääränä on käytetty 20.9. laskentapäivän kahden vuoden keskiarvoa tilivuodelta ja sitä edeltävältä vuodelta. Lukiokoulutuksen osalta opiskelijamäärinä on käytetty laskentapäivien 20.1. ja 20.9. tietoja laskemalla painotettu (suhde 5:7) keskiarvo. Lisäksi

vertailuissa on mukana kustannusrakennetta kuvaavia vertailulukuja, jotka on laskettu toimintojen osuutena kokonaiskustannuksista.

1.1 Raportin termejä ja lukuohjeita

Deflatointi, hintaindeksi

Tässä raportissa deflatoinnilla tarkoitetaan, että kustannusten vuosivertailuissa on pyritty huomioimaan rahan arvon muutos ja yleinen hintojen nousu. Deflatoidut kustannukset on laskettu muuntamalla aikasarjat vuoden 2019 rahan arvoon. Laskennassa käytettiin Tilastokeskuksen julkaisemaa julkisten menojen kuntatalouden hintaindeksin pistelukua opetus- ja kulttuuritoimessa. Käytetyn hintaindeksin laskenta alkaa vuodesta 2010 pisteluvulla 100.

Keskiarvo, keskimäärin, yhteensä

Raportissa on laskettu pääasiassa kahdentyyppisiä keskiarvoja. Ryhmittäin aggregoiduissa vertailuluvuissa tiedot on summattu ja laskettu ryhmätasolla, jolloin esim. euroa per oppilas vertailuluku on ikään kuin oppilasmäärällä painotettu ryhmän keskiarvo. Tämän lisäksi raportissa mainitaan painottamattomia keskiarvoja, jolloin keskiarvo on laskettu aritmeettisesti kuntakohtaisista tunnusluvuista.

Kuntakokoryhmä

Kuntakokoryhmällä viitataan jaotteluun, jossa kunnat on luokiteltu asukasmäärän mukaan. Kuntakokoluokittelussa käytettiin seitsemää (7) eri luokkaa.

Kustannus, meno, kulu

Kustannustiedot perustuvat kirjanpitoon, mutta ovat lopulta suurelta osin laskennallisesti koostettuja tilastollisia lukuarvoja. Näin ollen raportissa käytetyt termit, kuten kustannus, meno ja kulu, eivät täsmällisesti vastaa kirjanpidon määritelmiä. Edellä mainitut termit voi lukea lähes synonyymeinä ja ajatella aiheuttamisperiaatteen mukaisena käytettynä euromääräisenä resurssina.

Oppilasmäärä, opiskelijamäärä

Raportissa käytettävät oppilas- ja opiskelijamäärät ovat vuosikeskiarvoja. Vuosikeskiarvolla tarkoitetaan kahden laskenta-ajankohdan keskiarvoa. Esi- ja perusopetuksen osalta keskiarvo on tilivuoden ja sitä edeltävän vuoden 20.9.

laskentapäivän aritmeettinen keskiarvo. Lukiokoulutuksen opiskelijamäärä on laskettu 20.1. ja 20.9. laskentapäivien seitsemän suhde viiteen (7:5) painotetulla keskiarvolla.

Otokset

Otoksena on pääasiassa joko koko Manner-Suomen kunnat tai Kouluikkunan vertailupalveluun kuuluvista kunnista koostettu kuntajoukko. Manner-Suomea koskevat tiedot on esitetty pääosin taulukkomuodossa kuntakokoon perustuvalla luokittelulla ja Kouluikkuna-kuntien tiedot kuntakohtaisina kuvioina. Esi- ja perusopetuksen tiedot koskevat kunnallisia opetuksen järjestäjiä. Yhteistointana järjestetyssä tapauksessa tiedot ns. isäntäkunnat tietoihin sisältyvät myös jäsenkuntien tiedot. Lukiokoulutuksen tiedoissa on huomioitu kunnat ja kuntayhtymät koulutuksen järjestäjinä. Yksittäisten kuntien tai koulutuksen järjestäjien poikkeavia (ns. outlier) tietoja on jätetty pois osissa vertailuja vertailtavuuden ja selkeyden parantamiseksi.

Tunnusluku, vertailuluku, indikaattori

Näitä termejä käytetään raportissa usein synonyymeinä ja ne tarkoittavat lähtöarvoista laskettavaa vertailtavaa lukua kuntien ja kuntaryhmien välillä.

Yksikkökustannus

Tätä termiä käytetään raportissa usein yleisesti, kun euromääräinen kustannustieto on jaettu suoritemäärällä, eli oppilas- tai opiskelijamäärällä. Yksikkökustannus voi siis viitata esim. koko perusopetuksen oppilaskohtaisiin kustannuksiin tai pienempään osakokonaisuuteen, kuten esimerkiksi vammaisoppilasta kohden laskettuun kustannukseen.

2 Tiivistelmä

Esiopetus

Esiopetuksen oppilaskohtaiset käyttökustannukset kasvoivat Manner-Suomen kunnissa 3,4 % vuonna 2019 edellisestä vuodesta. Deflatoitu yksikkökustannusten muutos oli 1,5 %. Kuntakokoryhmien deflatoitu vuosimuutos vaihteli -0,1 ja 4,5 prosentin välillä. Vuonna 2019 käyttökustannukset olivat 6 214 euroa per oppilas. Oppilaskohtainen kustannus oli sitä suurempi mitä pienempien kuntakokoryhmästä oli kyse. Yksikkökustannus kasvoi yhteensä 62 prosentilla kunnista.

Esiopetuksen käyttökustannusten vertailtava kokonaissumma kasvoi 2,2 prosenttia vuodesta 2018 ja oli noin 370 miljoonaa vuonna 2019. Summa kasvoi eniten 50 000 - 100 000 asukkaan ja yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmillä. Eumääräiset käyttökustannukset kasvoivat noin puolella aineiston kunnista.

Oppilasmäärä väheni 1,2 % vuodesta 2018 ja vuonna 2019 vertailtava oppilasmäärä oli noin 59 600. Oppilasmäärä väheni kaikilla kuntakokoryhmillä lukuun ottamatta yli 100 000 asukkaan kaupunkien ryhmää. Oppilasmäärä kasvoi kuitenkin noin 37 prosentilla vertailtavista Manner-Suomen kunnista.

Toiminoittaisista kustannuksista kokonaiskustannuksia kasvatti eniten opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon yhteenlaskettu toimintoluokka. Luokan yksikkökustannuksien vuosimuutos oli 3,4 %. Suhteellisesti suurin vuosimuutos tapahtui kiinteistökustannuksissa, joiden yksikkökustannusten vuosimuutos oli 5,8 %. Ruokailun oppilaskohtaiset kustannukset nousivat 4,6 %. Kuljetuksien yksikkökustannus pieneni 2 % ja vammaisopetuksen 1,6 %.

Perusopetus

Manner-Suomenkuntien oppilaskohtaisesti lasketut käyttökustannukset nousivat 3,9 % vuodesta 2018 vuoteen 2019. Kuntakokoryhmittäin lasketut vuosimuutokset olivat 1,3 prosentin ja 5,4 prosentin välillä. Julkisten menojen kuntatalouden hintaindeksi (Tilastokeskus) opetus- ja kulttuuritoimessa kohosi samalla ajanjaksolla 2 %, joten reaalin käyttökustannusten vuosimuutos oli 1,9 %.

Vuoden 2019 käyttökustannukset olivat yhteensä 9 490 €/oppilas. Alle viidenneksellä (18 %) kunnista oppilaskohtaiset käyttökustannukset olivat edellistä vuotta pienemmät ja vastaavasti noin 82 prosentilla kunnista ne olivat edellistä vuotta suuremmat tai ennallaan.

Euromääräiset käyttökustannukset kasvoivat 4,6 % vuodesta 2018 ja hintaindeksillä deflatoituna 2,6 %. Aineiston kuntien kokonaissumma oli yhteensä noin 5,04 miljardia euroa vuonna 2019 ja 220 miljoonaa euroa suurempi kuin vuonna 2018. Käyttökustannukset kasvoivat euromääräisesti 78 prosentilla kunnista ja eniten yli 100 000 asukkaan kaupungeilla. Perusopetuksen käyttökustannuksista noin puolet sijoittuu yli 50 000 asukkaan kuntiin.

Vertailtava kokonaisoppilasmäärä oli vuonna 2019 noin 531 000 ja se oli vuoteen 2018 verrattuna lähes ennallaan, vuosimuutoksen ollessa 0,7 %. Oppilasmäärä väheni 58 prosentilla kunnista ja suhteellisesti eniten alle 5 000 asukkaan kunnilla. Yli 100 000 asukkaan kaupunkien yhteenlaskettu oppilasmäärä kasvoi 2,3 % vuodesta 2018.

Kaikkien toiminnoittain luokiteltujen kustannusten vuosimuutos oli suurempi kuin nolla. Eniten kokonaiskustannusten kasvuun vaikuttivat *opetuksen* kustannukset, jotka ovat selkeästi suurin osa kustannusrakennetta, 64 prosentin osuudella. Opetuksen yksikkökustannus kasvoi 3,4 %. Vertailtavien kiinteistökustannusten osalta vuosimuutos oli 5,7 % ja osuus kokonaiskustannuksista n. 22 %. Oppilaskohtaisten kuljetuskustannusten vuosimuutos oli 2,5 % ja ruokailun 0,3 %.

Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen nimelliset opiskelijakohtaiset käyttökustannukset kasvoivat kunnallisilla (kunnat ja kuntayhtymät) koulutuksen järjestäjillä 2,8 % vuodesta 2018 vuoteen 2019 ja reaalisesti 0,8 %. Kuntakokoluokittain laskettuna yksikkökustannus kasvoi kaikilla ryhmillä. Deflatoiduin kustannuksin laskettuna osalla ryhmistä vuosimuutos oli kuitenkin negatiivinen. Yhteenlaskettu yksikkökustannus oli vuonna 2019 7 778 €/opiskelija. Vuonna 2019 koulutuksen järjestäjistä noin 71 prosentilla yksikkökustannus oli suurempi tai yhtä suuri kuin edellisenä vuonna.

Käyttökustannusten euromääräinen aineiston kokonaissumma oli vuonna 2019 noin 569 miljoonaa euroa ja 22,8 miljoonaa euroa edellistä vuotta suurempi. Vuosimuutos oli näin ollen 3,4 % ja deflatoituna 1,4 %. Suhteellinen vuosimuutos oli suurin alle 2000 asukkaan kunnilla sekä yli 100 000 asukkaan kaupungeilla. Kuntakoon perusteella laskettujen ryhmien suhteelliset deflatoidut vuosimuutokset olivat -0,4 ja 3,4 prosentin välillä.

Aineistosta laskettu kokonaisopiskelijamäärä muuttui vain 0,5 % vuonna 2019 edelliseen vuoteen verrattuna. Opiskelijamäärä kasvoi noin puolella koulutuksen järjestäjistä. Aineistona käytettävien koulutuksen järjestäjien opiskelijamäärä oli vuonna 2019 yhteensä noin 89 400, joista noin 58 % oli yli 50 000 asukkaan sijaintikunnissa.

Kaikkien toiminnoittain luokiteltujen kustannusten vuosimuutos oli suurempi kuin nolla. Eniten kokonaiskustannusten kasvuun vaikuttivat *opetuksen* kustannukset, jotka ovat selkeästi suurin osa kustannusrakennetta, 64 prosentin osuudella. Opetuksen yksikkökustannus kasvoi 3,4 %. Vertailtavien kiinteistökustannusten osalta vuosimuutos oli 5,7 % ja osuus kokonaiskustannuksista n. 22 %. Oppilaskohtaisten kuljetuskustannusten vuosimuutos oli 2,5 % ja ruokailun 0,3 %.

Toiminnoittain jaetuista kustannuksista yksikkökustannuksia kasvattivat eniten (2,0 %-yks.) *opetuksen* kustannukset. Opetuksen toiminnolle tilastoitavien kustannusten osuus oli noin 66 % toiminnoittaisten menojen kokonaissummasta vuonna 2019. Kiinteistökustannusten osuus kustannusrakenteesta oli noin 21 % ja niiden vaikutus yksikkökustannuksien muutokseen +0,3 prosenttiyksikköä.

3 Esiopetus

3.1 Määritelmät

Esiopetuksen kustannukset sisältävät esiopetuksena järjestettyjen palveluiden kustannukset toteutustavasta riippumatta. Eli kustannuksiin on kuntataloustilaston määritelmän mukaisesti luettu mukaan esiopetuksen kustannukset riippumatta siitä, onko opetus järjestetty koulu- tai päiväkotirakennuksessa tai hallinnollisesti osana varhaiskasvatusta tai perusopetusta. Vertailtavuuden kannalta onkin huomioitava, että tiedonkeruussa annettu tieto esiopetuksen kustannuksista on usein isolta osin laskennallisesti eroteltu esim. päiväkodissa tapahtuvan toiminnan kustannuksista. Lisäksi varsinkin pienimpien kuntien osalta oppilasmäärien pienemmät volyymit suoritteena heikentävät tunnusluvun vertailtavuutta.

3.2 Esiopetuksen oppilaskohtaiset käyttökustannukset kuntakokoryhmittäin

Esiopetuksen käyttökustannukset oppilasta kohden kasvoivat vuodesta 2018 vuoteen 2019 koko maan tasolla 3,4 %. Deflatoitu kustannusten kasvu oli 1,5 %. Deflatoitu vuosimuutos on laskettu käyttäen Tilastokeskuksen julkaisemaa julkisten menojen kuntatalouden hintaindeksiä opetus- ja kulttuuritoimessa. Hintaindeksin (2010=100) pisteluku oli vuonna 2018 107,4 ja vuonna 2019 109,5, joten se kasvoi 2 %. Vuonna 2018 käyttökustannukset olivat 6 007 €/oppilas ja 6 214 €/oppilas vuonna 2019. Käyttökustannuksiin on sisällytetty esiopetuksen järjestämisestä aiheutuneet toiminta- ja vyörytyserämenot sekä poistot ja arvonalentumiset. Kuntakokoryhmittäiset tunnusluvut ja vuosimuutokset on esitetty taulukossa 1.

Kuntakoon mukaan tarkasteltaessa nimelliset €/oppilas käyttökustannukset kasvoivat kaikilla ryhmillä. Kasvun suuruus ei ollut johdonmukaisesti yhteydessä kuntakokoon, vaan muutos vaihteli eri kuntakokoryhmien välillä. Deflatoituna laskettu vuosimuutosprosentti oli lähellä nollaa isoimmilla kaupungeilla, mutta samoin myös lähes pienimmässä kuntakokoryhmässä.

€/oppilas vertailuluvut sen sijaan näyttäisivät olevan yhteydessä kunnan kokoon. Pienimmillään kustannukset olivat yli 100 000 asukkaan kaupungeilla 5 819 €/oppilas, kun alle 2000 asukkaan kunnilla €/oppilas oli keskimäärin 8 802. Tässä raportissa yhteyttä tai sen voimakkuutta ei kuitenkaan ole tarkasteltu tarkemmilla tilastollisilla menetelmillä. Kuntakokoryhmien sisällä on merkittävää vaihtelua, jota tämä tarkastelu ei tuo näkyviin.

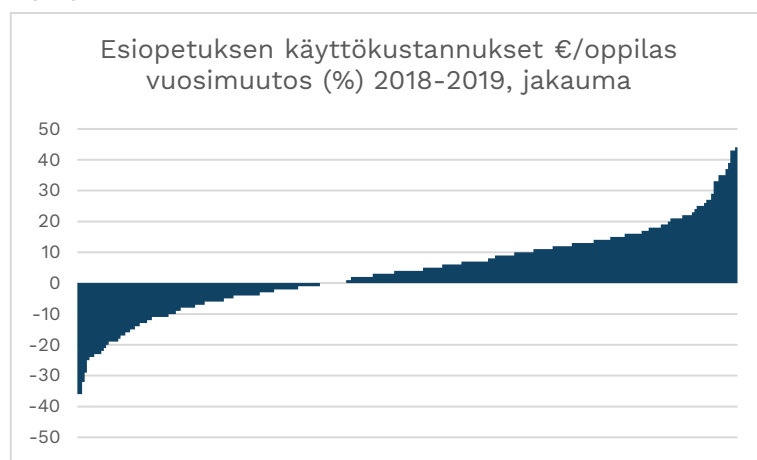
Taulukko 1.

Käyttökustannukset					
euroa/oppilas	2018	2019	Vuosimuutos, %	Vuosimuutos, deflatoitu	N
Alle 2 000 as.	8 545	8 802	3,0	1,0	34
2 000 - 5 000 as.	7 142	7 273	1,8	-0,1	88
5 000 - 10 000 as.	6 628	7 062	6,6	4,5	74
10 000 - 20 000 as.	6 348	6 622	4,3	2,3	41
20 000 - 50 000 as.	5 850	6 066	3,7	1,7	35
50 000 - 100 000 as.	5 666	5 959	5,2	3,1	12
Yli 100 000 as.	5 709	5 819	1,9	0,0	9
Kaikki yhteensä	6 007	6 214	3,4	1,5	293

Myös vuosimuutoksien hajonta kuntien välillä on suurta, kun tarkastellaan vuosimuutosjakamaa yksittäisten kuntien vertailuna. Kuviossa 1 on esitetty vuosimuutoksien 2018-2019 jakauma, jossa vaaka-akselilla ovat kunnat ja pystyakseli/palkki kuvaa vuosimuutosprosenttia. Tiedot on rajattu koskemaan tapauksia, joissa vuosimuutos on välillä -50 % ja +50 %.

€/oppilas tunnusluku kasvoi 62 prosentilla kunnista ja vastaavasti kustannukset laskivat 38 prosentilla kunnista. Noin kolmanneksella (30 %) kunnista vuosimuutos oli viiden (5 %) ja miinus viiden (-5 %) välillä. Kunnittaisista muutosprosentteista laskettu keskiarvo oli 3,9 (%) ja mediaani 4,0 (%). Keskihajonta oli 13,7 (%).

Kuvio1

3.2.1 Käyttökustannukset kuntakokoryhmittäin euroa

Suoraan euromääräisesti tarkasteltuna käyttökustannusten vertailusumma kasvoi 2,2 prosenttia vuodesta 2018 vuoteen 2019. Vertailun käyttökustannusten kokonaissumma oli vuonna 2018 noin 362 miljoonaa euroa ja 370 miljoonaa euroa vuonna 2019. Deflatoitu vuosimuutos oli vain 0,3 %.

Eniten käyttökustannusten summa kasvoi suurempien kaupunkien kokoluokissa, mutta silläkin deflatoitu vuosimuutos oli vain noin 1,5 prosenttia. Pienemmissä kuntakokoluokissa muutos oli lievästi negatiivinen tai hieman positiivinen ja muutokset vaihtelivat eri ryhmien välillä epäsäännöllisesti. Jos euromääräisten kustannusten kasvua vertaa €/oppilas tunnusluvun kasvuun (3,4 %), voidaan jo päätellä, että tunnusluvussa käytettävä suoritemäärä, eli oppilasmäärä, on kokonaisuudessaan laskenut (kts. luku 2.2.2).

Euromääräiset vertailusummat kuntakokoluokittain on esitetty taulukossa 2. Taulukkoon on laskettu myös ryhmien osuus kokonaissummasta. Noin kolmannes (34,9 %) esiopetuksen kustannuksista kuluu suurissa yli 100 000 asukkaan kaupungeissa, joita on yhteensä 9 kpl. Noin puolet (47,9 %) kustannuksista aiheutuu yli 50 000 asukkaan kunnissa. Alle 5 000 asukkaan kuntien osuus kokonaissummasta on noin 7 % ja vastaavien kuntien määrä 122.

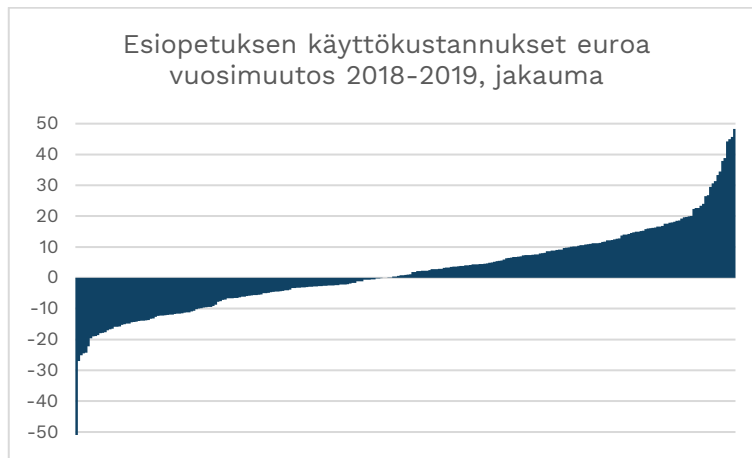
Taulukko 2.

Käyttökustannukset euroa		Vuosisuunnitelma, Vuosisuunnitelma,		Osuus (2019)	
	2018	2019 %	deflatoitu		
Alle 2 000 as.	4 529 000	4 612 000	1,8	-0,1	1,2
2 000 - 5 000 as.	22 648 000	22 415 000	-1,0	-2,9	6,1
5 000 - 10 000 as.	41 065 000	42 286 000	3,0	1,0	11,4
10 000 - 20 000 as.	47 535 000	48 019 000	1,0	-0,9	13,0
20 000 - 50 000 as.	75 217 000	75 711 000	0,7	-1,3	20,4
50 000 - 100 000 as.	46 442 000	48 114 000	3,6	1,6	13,0
Yli 100 000 as.	124 982 000	129 328 000	3,5	1,5	34,9
Kaikki yhteensä	362 418 000	370 485 000	2,2	0,3	100,0

Käyttökustannusten vuosimuutosjakaumaa tarkasteltaessa (kuva 2) havaitaan, että kuntien vuosimuutokset (%) käyttökustannuksissa jakautuvat suhteellisen tasaisesti nollan molemmin puolin. Kuviossa 2 on esitetty kuntien muutosprosentit järjestyksessä pienimmästä suurimpaan.

Kunnittainen vuosimuutosprosentti oli keskimäärin 2 % ja mediaani 0,9 (%). Yli puolet (56 %) vertailujoukon kunnista sijoittui miinus kymmenen (-10 %) ja kymmenen (10 %) välille. Yli 20 prosentin kasvu oli noin 7 prosentilla vertailujoukosta.

Kuvio 2

3.2.2 Esiopetuksen oppilasmäärä kuntakokoryhmittäin ja vuosimuutos

Vertailuaineiston esiopetuksen oppilasmäärä väheni vuonna 2019 noin 1,2 % verrattuna vuoteen 2018. Vuonna 2018 oppilasmäärä oli 60 333, kun se vuonna 2019 oli 59 625. Kuntakokoryhmittäiset oppilasmäärät on esitetty taulukossa 3. Vuosimuutos oli negatiivinen kaikilla ryhmillä lukuun ottamatta yli 100 000 asukkaan kaupunkien ryhmää, jossa oppilasmäärän summa kasvoi 1,5 %. Pienemmissä kuntakoon ryhmissä muutos oli välillä -3,4 % ja -1,1 %.

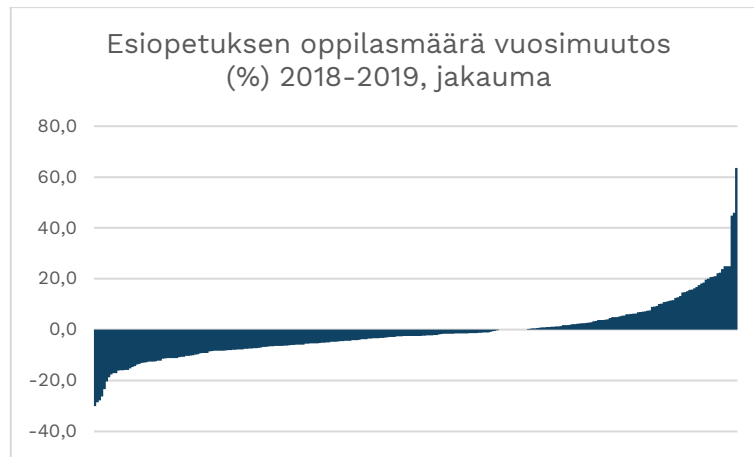
Taulukko 3

Oppilasmäärä	Vuosimuutos,			
	2018	2019	%	Osuus (2019)
Alle 2 000 as.	530	524	-1,1	0,9
2 000 - 5 000 as.	3 171	3 082	-2,8	5,2
5 000 - 10 000 as.	6 196	5 988	-3,4	10,0
10 000 - 20 000 as.	7 488	7 252	-3,2	12,2
20 000 - 50 000 as.	12 859	12 482	-2,9	20,9
50 000 - 100 000 as.	8 196	8 074	-1,5	13,5
Yli 100 000 as.	21 894	22 224	1,5	37,3
Kaikki yhteensä	60 333	59 625	-1,2	100,0

Yli kolmannes (37,3 %) esiopetuksessa olevista oppilaista oli yli 100 000 asukkaan kaupunkien palveluissa ja noin puolet (50,8 %) yli 50 000 asukkaan kaupungeissa. Alle 2000 asukkaan kunnissa esiopetuksen oppilaista oli alle 1 % ja alle 10 000 asukkaan kunnissa noin 16 %. Manner-Suomen kunnista noin kolmannes (198) oli asukasmäärältään alle 10 000 asukkaan kuntia.

Vuosimuutosten keskiarvo oli -1,3 % ja mediaani -2,5 %. Yli kolmasosalla (37 %) kunnista oppilasmäärä pysyi ennallaan tai kasvoi ja vastaavasti noin kahdella kolmasosalla (63 %) kunnista oppilasmäärä väheni. Noin 15 prosentilla kunnista oppilasmäärä laski enemmän kuin 10 %. Yli 10 % kasvu oppilasmäärässä sen sijaan oli noin 12 prosentilla kuntajoukosta. Vuosimuutosten keskihajonta oli 10,9 (%).

Kuvio 3

3.2.3 Esiopetuksen yksikkökustannusten kehitys kuntakokoryhmittäin, deflatoidut kustannukset aikasarjana

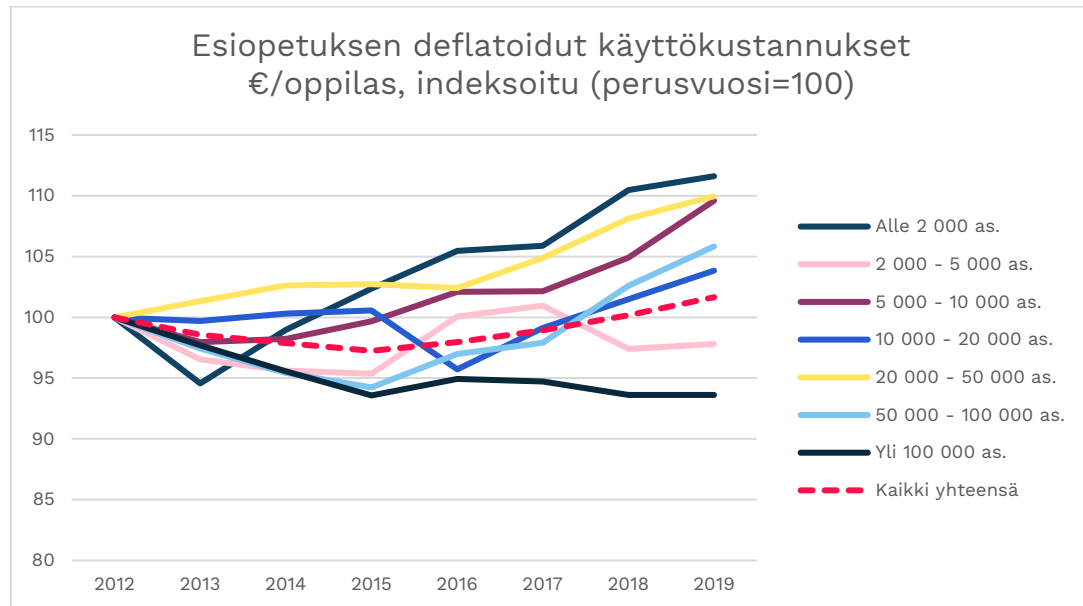
Kustannustaso huomioiden esiopetuksen yhteenlasketut oppilaskohtaiset käyttökustannukset eivät ole juurikaan kasvaneet, jos tarkastelun alkuvuodeksi otetaan vuosi 2012. Kaikkien kuntien indeksoitu reaalin yksikkökustannus kasvoi arvosta 100 arvoon 102 vuosina 2012-2019, eli muutos oli 2 %.

Kuviossa 4 on esitetty eri kuntakokoryhmien oppilaskohtaiset käyttökustannukset ajan suhteen indeksoituna. Kuntakokoryhmien euroa per oppilas tunnusluvut eroavat absoluuttisina toisistaan, mutta tässä laskelmassa jokaiselle kuntakokoryhmälle on asetettu lähtöarvoksi 100 ja kustannuskehitys lasketaan suhteessa lähtöarvoon. Kustannukset on defloitu käyttäen julkisen talouden kuntatalouden hintaindeksiä.

Yksikkökustannusten kehityksessä on nähtävissä kuntakoon mukaisia eroja. Yli 100 000 asukkaan kaupungeilla reaaliset yksikkökustannukset saivat vuonna 2019 arvon 94, joten oppilaskohtaiset laskivat 6 % vuodesta 2012. Myös 2 000-5 000 asukkaan kuntaryhmällä kustannustaso laski (2 %). Muiden kuntakokoryhmien osalta kustannukset kasvoivat ja eniten kasvua oli alle 2 000 asukkaan

kunnilla (12 %). 5 000 - 10 000 asukkaan kunnilla vuoden 2019 indeksiarvo oli 110, joten muutos vuoteen 2012 oli 10 %. 10 000 - 20 000 asukkaan ryhmällä kasvua oli 4 % ja 20 000 - 50 000 asukkaan kuntaryhmällä 10 %.

Kuvio 4.

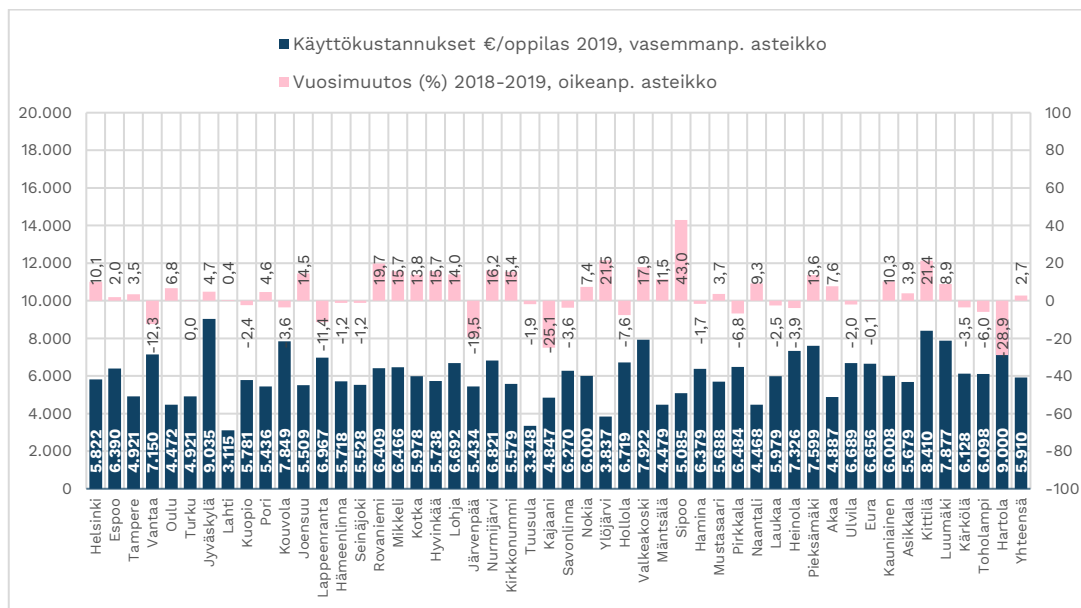

3.2.4 Esiopetuksen yksikkökustannukset ja vuosimuutos Kouluikkuna-kunnissa 2019

Kouluikkuna-vertailutietopalveluun kuuluvista kunnista kootun joukon esiopetuksen oppilaskohtaiset käyttökustannukset olivat vuonna 2019 yhteensä 5 910 €/oppilas, vuosimuutoksen ollessa 2,7 %. Kunnittain laskettu keskiarvo oli 6 073 €/oppilas ja keskimääräinen vuosimuutos 3,9 %. Kouluikkuna-kuntien joukossa suuremmat kaupungit ovat laajemmin edustettuna kokomaan jakaumaan verrattuna ja joukon yksikkökustannukset myös keskimäärin koko maan keskimääräistä arvoa pienemmät.

Kuviossa 5 on esitetty Kouluikkunan kuntajoukon oppilaskohtaiset käyttökustannukset kunnittain. Kunnat ovat järjestyksessä asukasluvun mukaan.

Kuvio 5.

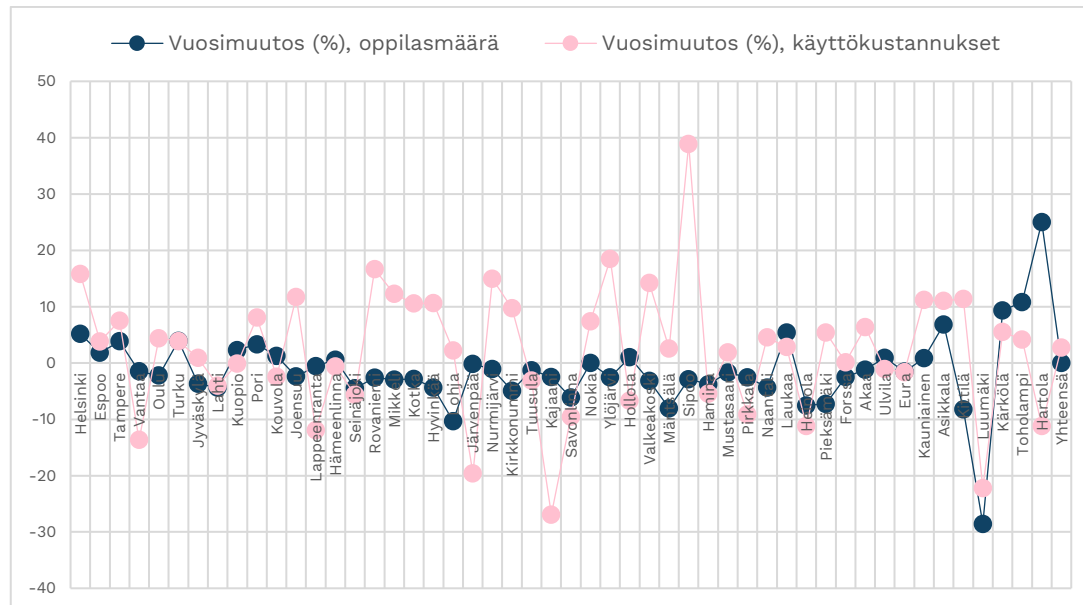

Euroa per oppilas tunnusluvussa lasketut käyttökustannukset kasvoivat Kouluikkuna-kuntien joukolla yhteensä 2,8 % ja oppilasmäärä pysyi ennallaan. Keskimääräinen vuosimuutos oli käyttökustannukset osalta 2,3% ja oppilasmäärän osalta -1,2 %. Vuosimuutoksissa ei tällä tarkastelulla voida havaita tilastollista johdonmukaisuutta esimerkiksi kunnan koon suhteen. Pienemmillä kunnilla suhteellisten muutosten hajonta on luonnollisesti suurempaa johtuen esimerkiksi pienemmistä volyymeistä, eli oppilasmääristä.

Kouluikkunan kuntajoukosta 62 prosentilla kustannuksien vuosimuutos oli positiivinen, mutta sekä kustannuksien, että oppilasmäärän vuosimuutos oli

positiivinen noin 22 prosentilla kunnista. Kustannusten vuosimuutos oli negatiivinen 38 prosentilla kunnista. Kustannusten sekä oppilasmäärän vuosimuutos oli negatiivinen n. 26 % prosentilla kunnista. Oppilasmäärän vähenemisestä huolimatta kustannukset kasvoivat 40 prosentilla kunnista. Oppilasmäärää kasvattaneita kuntia, joilla kustannukset laskivat, oli n. 12 % kuntajoukosta.

Kuvio 6.

3.3 Esiopetuksen kustannukset toiminnoittain

Tässä luvussa kustannuksia tarkastellaan toiminnoittain tilastoitujen toiminta- ja vyörytyserämenojen avulla. Kustannuksiin sisältyvät suoraan toiminnolle kohdennetut suorat palkka- ja muut menot, määritelmään sisältyvät vyörytettävät menot ja palvelujen ostot. Kustannusten kohdentamisen laskennallisuus ja esimerkiksi kuntien erilaiset tavat organisoida palvelutoiminta, aiheuttavat paikoin epätarkkuutta vertailtavuuteen, joten se on syytä huomioida suoria tulkintoja vertailuluvuista tehtäessä. Toimintojen jaottelu käy ilmi esimerkiksi taulukossa 4.

Toiminnot jakaantuvat kahteen osaan sen suhteen onko kyseessä ns. tavallinen 9 vuoden oppivelvollisen opetus vai pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen saanut oppilas. Tässäkin suhteessa kustannusten erittely ja kohdentaminen on siis suurelta osin laskennallista. Vammaisopetus on koottu omaksi kokonaisuudekseen sisältäen kaikki pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden kustannukset. Oppilaskohtaisia vertailulukuja laskettaessa on käytetty vastaavaa oppilasmäärää ja oppilasmäärä on tilivuoden ja sitä edeltävän vuoden laskentapäivän 20.9. keskiarvo.

Taulukko 4.

Toimintamenot euroa per oppilas	2018	2019	Vuosi­muutos, %	Kustannusraken­teella painotettu vuosimuutos, %	
Opetus, muu oppilashuolto ja hallinto	4 093	4 232	3,4		2,3
Opetus	3 110	3 225	3,7		1,9
Muu oppilashuolto	655	645	-1,6		-0,2
Sisäinen hallinto	327	362	10,8		0,6
Kuljetus	230	226	-2,0		-0,1
Ruokailu	572	598	4,6		0,4
Kiinteistömenot	924	977	5,8		0,9
Kiinteistöjen ylläpito	619	663	7,2		0,7
Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset	305	314	2,9		0,1
Vammaisopetus	11 531	11 347	-1,6		-0,1
Muu vammaisopetus	10 355	10 120	-2,3		-0,1
Vaik kehvamm opetus	20 541	20 985	2,2		0,0
Yhteensä	5 988	6 194	3,4		3,4

Oppilaskohtaiset kustannukset kasvoivat kaikki toiminnot yhteenlaskettuna 3,4 %. Opetus, muu oppilashuolto ja sisäinen hallinto yhdistettynä kasvoi myös 3,4 % €/oppilas tunnusluvulla mitaten. €/oppilas oli vuonna 2018 noin 4 093 ja 4 232 vuonna 2019. Taulukon 4 viimeisessä sarakkeessa on laskettu kustannusrakenteella painotettu vuosimuutos, joka huomioi eri toimintojen painoarvon ja ilmaisee esimerkiksi eri toimintojen vaikutuksen kokonaisuutokseen. Vertailtavuuden parantamiseksi osa toiminnoista on yhdistetty ja tiedot laskettu yhteen.

Kuljetuskustannusten osalta €/oppilas kustannukset laskivat vuodesta 2018 vuoteen 2019 noin 2,0 %. Kustannusmuutoksella ei ollut käytännössä vaikutusta kokonaiskustannuksien muutokseen.

Oppilasruokailun kustannukset kasvoivat 4,6 %. Kiinteistömenot nousivat 5,8 % ja ne olivat toiseksi suurin kokonaismuutokseen vaikuttava tekijä. Kiinteistömenojen kustannusrakenteella painotettu vuosimuutos oli 0,9 %. Kiinteistömenojen kasvu näyttäisi aiheutuneen pääasiassa kiinteistöjen ylläpidon edellistä vuotta korkeammista kustannuksista. Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset pysyivät ennallaan. Vammaisopetuksen yhdistetty €/oppilas tunnusluku laski 1,6 prosenttia vuodesta 2018 vuoteen 2019. Vammaisoppilasta kohden lasketut kustannukset olivat vuonna 2018 11 531 euroa ja 11 347 euroa vuonna 2019.

Euromääräisesti tarkasteltuna Manner-Suomen toiminta- ja vyörytyserämenot olivat vuonna 2019 yhteensä noin 369 miljoonaa euroa ja 361 miljoonaa euroa vuonna 2018. Vuosimuutos oli näin ollen 2,2 %. Opetuksen, muun oppilashuollon ja sisäisen hallinnon euromääräiset menot kasvoivat yhteensä 2,1 % ja kustannusrakenteella painotettuna 1,4 %. Luokan osuus kokonaismenoista oli noin 66 % ja myös osuus menojen kokonaismuutoksesta noin kaksi kolmasosaa. Koulumatkojen kuljetuskustannukset olivat yhteensä noin 13 milj. € vuonna 2019 ja ne laskivat 3,2 % edellisestä vuodesta. Kuljetusten osuus oli vuonna 2019 3,5 % kaikista menoista.

Taulukko 5.

Toimintamenot euroa	2018	2019	Vuosimuutos, %	Kustannusrakenteella painotettu vuosimuutos, %	Osuus toiminta- ja vyörytyserämenosta yhteensä
				2019	2019
Opetus, muu oppilashuolto ja hallinto	239 586 000	244 635 000	2,1	1,4	66,2
Opetus	182 073 000	186 427 000	2,4	1,2	50,5
Muu oppilashuolto	38 370 000	37 271 000	-2,9	-0,3	10,1
Sisäinen hallinto	19 143 000	20 937 000	9,4	0,5	5,7
Kuljetus	13 485 000	13 050 000	-3,2	-0,1	3,5
Ruokailu	33 480 000	34 570 000	3,3	0,3	9,4
Kiinteistömenot	54 064 000	56 473 000	4,5	0,7	15,3
Kiinteistöjen ylläpito	36 223 000	38 346 000	5,9	0,6	10,4
Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset	17 841 000	18 127 000	1,6	0,1	4,9
Vammaisopetus	20 681 000	20 611 000	-0,3	0,0	5,6
Muu vammaisopetus	16 429 000	16 309 000	-0,7	0,0	4,4
Vaik kehvamm opetus	4 252 000	4 302 000	1,2	0,0	1,2
Yhteensä	361 296 000	369 339 000	2,2	2,2	100,0

Oppilasruokailun osuus vuonna 2019 kaikista menoista oli noin 9,4 % ja euromääräinen vuosimuutos 3,3 %. Kiinteistömenojen osuus kustannusrakenteesta oli 15,3 %, josta kiinteistöjen ylläpidon osuus 10,4 %-yksikköä ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus 4,9 %-yksikköä. Esiopetuksen kiinteistömenot olivat vuonna 2019 yhteensä noin 56,5 miljoonaa ja 4,5 % edellistä vuotta suuremmat. Vammaisopetuksen osuus kustannusrakenteessa oli 5,6 % ja menot olivat edelliseen vuoteen verrattuna lähes ennallaan (vuosimuutos -0,3 %).

3.3.1 Opetus, sisäinen hallinto ja muu oppilashuolto kustannukset yhteensä

Seuraavassa tarkastelussa opetuksen, sisäisen hallinnon ja muun oppilashuollon toiminnot on laskettu yhteen vertailtavuuden parantamiseksi, koska esimerkiksi henkilöstö toimii ristiin eri toiminnoilla ja kustannusten erittely on siten hyvin laskennallista. Kyseisen luokan oppilaskohtaiset kustannukset olivat yhteensä 4 232 euroa per oppilas vuonna 2019 ja 4 093 euroa per oppilas vuonna 2018 vuosimuutoksen ollessa näin ollen 3,4 %. Taulukossa 6 vertailuluvut on laskettu kunnan koon mukaan. Vuosimuutos oli kasvava jokaisessa vertailuryhmässä.

Taulukko 6.

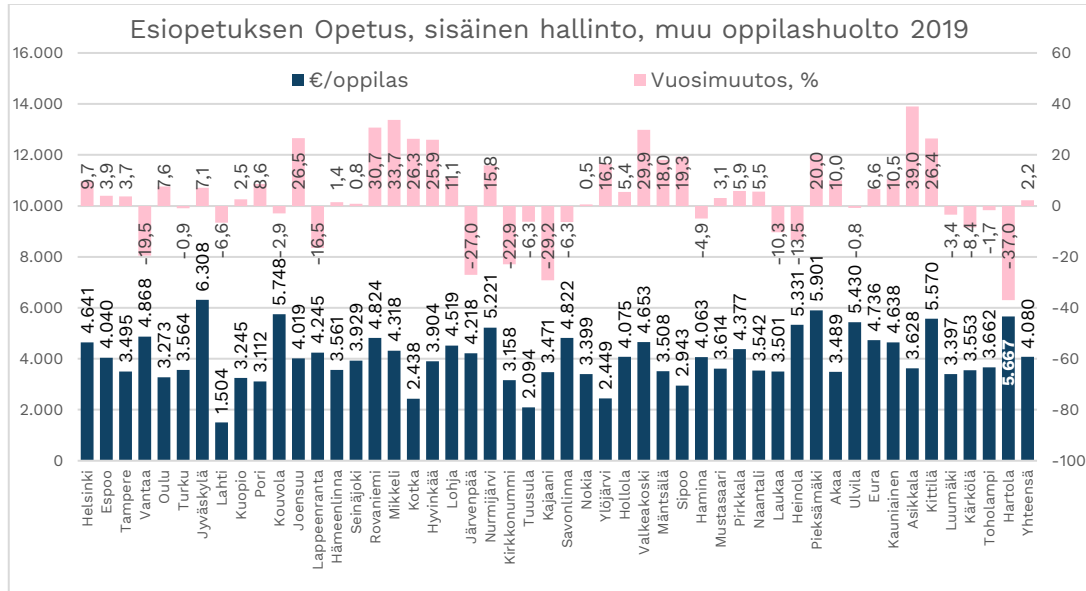
Euroa per oppilas; Opetus, muu oppilashuolto, sisäinen hallinto	Vuosimuutos, %		
	2018	2019	tos, %
Alle 2 000 as.	5 621	5 705	1,5
2 000 - 5 000 as.	4 425	4 598	3,9
5 000 - 10 000 as.	4 311	4 570	6,0
10 000 - 20 000 as.	4 462	4 656	4,3
20 000 - 50 000 as.	3 988	4 069	2,0
50 000 - 100 000 as.	3 679	3 986	8,3
Yli 100 000 as.	4 037	4 100	1,5
Kaikki yhteensä	4 093	4 232	3,4

Isoin prosentuaalinen vuosimuutos oli 50 000 - 100 000 asukkaan kuntakokoryhmällä, jolla €/oppilas vertailulukua nousi 8,3 %. Pienin muutos oli yli 100 000 sekä alle 2000 asukkaan kunnilla. Molemmilla ryhmillä vuosimuutos oli 1,5 %. Alle 2 000 asukkaan kunnilla itse vertailu luku oli suurin, 5 705 €/oppilas vuonna 2019, kun vastaava luku yli 100 000 kaupungeilla oli 4 100 €/oppilas.

Kuviossa 7 sama tunnusluku on esitetty kunnittain Kouluikkuna-kuntien joukolla. €/oppilas vertailuluvun asteikko on graafin vasemmassa laidassa ja vuosimuutoksen oikeassa laidassa. Tällä kuntajoukolla oppilaskohtaiset kustannukset olivat yhteensä 4 080 euroa ja vuosimuutos 2,2 %. Tarkastelusta voi havaita, että kuntien välinen vaihtelu on merkittävää sisäisesti kokoluokan kuntien välillä ja se pätee luonnollisesti myös edellisessä kuntakokoryhmittäisessä vertailussa.

Ryhmän kunnittainen keskiarvo oli 4 034 €/oppilas ja mediaani 3 929 €/oppilas. Keskimääräinen poikkeama keskiarvosta, eli keskihajonta oli 1 007. Keskimääräinen vuosimuutos Kouluikkuna-kunnilla oli 4,4 % ja vuosimuutoksien (%) keskihajonta 16,7.

Kuvio 7.

3.3.2 Esiopetuksen kuljetuskustannukset

Esiopetuksen kuljetuskustannuksiksi lasketaan oppilaan maksuttomasta koulu- kuljetuksista aiheutuneet kustannukset ja avustukset. Koulumatkoiksi luetaan kodin ja esiopetuksen väliset sekä esiopetuksen ja päivähoidon väliset matkat. Vertailuluku on laskettu jakamalla kustannukset 9-vuoden oppivelvollisuuden oppilailla. Tunnusluku kuvaa siten opetuksen järjestäjän kuljetuksiin oppilas- kohtaisesti käyttämää rahaa eikä suoraan esimerkiksi kuljetuksien kalleutta tai tehokkuutta.

Taulukosta 7 voi havaita, että €/oppilas kustannukset laskevat kuntakokoryh- mittäin pienemmistä suurimpiin kuntiin, kuten on oletettavaakin. Pienemmissä kunnissa on pienempi oppilasmäärä, harvempi asutus, pidemmät etäisyydet, vä- häisemmät julkisen liikenteen yhteydet jne. Pienemmissä kunnissa kuljetusten piirissä on siis enemmän oppilaita ja kustannuksiin käytettävä resurssi suu- rempi. Tämän raportin perusopetus kuljetuksia käsittelevässä osassa (luku xxx) on tietoja myös kuljetusetuutta saavien oppilaiden osuudesta. Esiopetuksen osalta volyymit ovat osaksi liian pieniä vertailtavuuden ja tietosuojankin kan- nalta ongelmallisia.

Yhteensä esiopetuksen kuljetuksiin käytettiin Manner-Suomessa 226 €/oppilas vuonna 2019 ja 230 €/oppilas vuonna 2018, joten vuosimuutos oli -2,0 %. Yli 100 000 asukkaan kunnissa vertailuluku oli vain 43 €/oppilas, kun alle 2 000

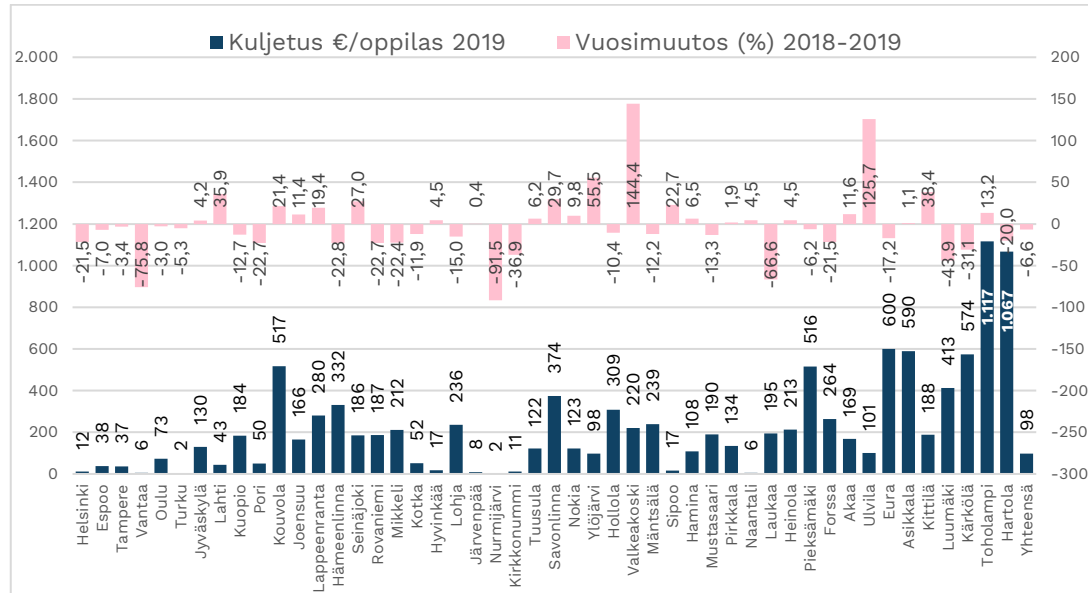
asukkaan kunnilla se oli 956 €/oppilas. Molemmilla ryhmillä oli suurin negatiivinen vuosimuutos. Vuosimuutoksissa ei ollut havaittavissa yhteyttä kuntakokoryhmään, vaan karkeassa tarkastelussa muutos oli satunnaista kunnan koon suhteen.

Taulukko 7.

Euroa per oppilas; Kuljetus	Vuosimuutos		
	2018	2019	tos, %
Alle 2 000 as.	1 101	956	-13,1
2 000 - 5 000 as.	848	845	-0,4
5 000 - 10 000 as.	549	575	4,8
10 000 - 20 000 as.	353	340	-3,8
20 000 - 50 000 as.	145	144	-0,5
50 000 - 100 000 as.	210	216	3,2
Yli 100 000 as.	48	43	-10,4
Kaikki yhteensä	230	226	-2,0

Vuosimuutoksen satunnaisuuden kunnan koon suhteen voi nähdä myös, kun tarkastellaan kuntakohtaisia tietoja Kouluikkuna-kuntien joukolla. Ryhmän vertailulukku oli yhteensä 98. Kunnittain laskettujen vertailulukujen keskiarvo oli 217 €/oppilas ja se laski noin 9 %. Vuoden 2019 mediaani oli 167 €/oppilas.

Kuvio 8.

3.3.3 Esiopetuksen oppilasruokailun kustannukset

Esiopetuksen ruokailun kustannuksiin sisältyvät oppilaille järjestetystä ruokailusta aiheutuneet kustannukset. Kustannuksiin ei määritelmällisesti sisälly kiinteistökustannuksia, mutta mikäli ateriat on ostettu ulkopuoliselta tuottajalta ei kiinteistökustannuksia ole välttämää ollut mahdollista eritellä pois kustannuksista.

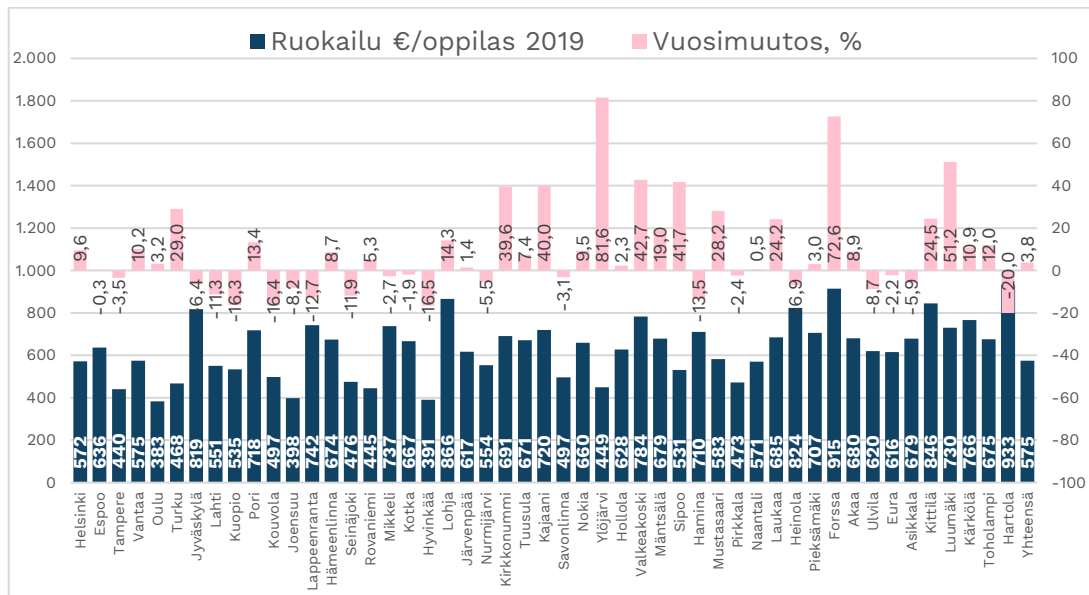
Oppilasruokailun oppilaskohtaiset kustannukset kasvoivat 4,6 % vuodesta 2018 vuoteen 2019. Vuonna 2018 oppilasruokailun kustannukset olivat 572 €/oppilas ja vuonna 2019 598 €/oppilas (taulukko 8). Vuosimuutokset vaihtelivat huomattavasti, sekä kuntakokoryhmien välillä, että niiden sisällä. Eniten kuntakokoryhmistä kustannukset kasvoivat alle 2000 asukkaan kunnilla (34,7 %). 50 000 - 100 000 asukkaan kuntaryhmä oli ainoa, jolla vuosimuutos (-1,2 %) oli negatiivinen. Muiden ryhmien vuosimuutos asettui välille 2,4 - 9,6 prosenttia.

Taulukko 8.

Euroa per oppilas; Ruokailu	Vuosimuutos		
	2018	2019	tos, %
Alle 2 000 as.	694	935	34,7
2 000 - 5 000 as.	635	651	2,6
5 000 - 10 000 as.	602	627	4,1
10 000 - 20 000 as.	589	634	7,6
20 000 - 50 000 as.	581	637	9,6
50 000 - 100 000 as.	575	568	-1,2
Yli 100 000 as.	539	553	2,4
Kaikki yhteensä	572	598	4,6

Oppilasruokailun yksikköhinta näyttäisi olevan ainakin välillisesti yhteydessä kunnan kokoon. Pienimmällä oppilaiskohtaisella kustannuksella ruokapalvelut oli järjestetty yli 100 000 asukkaan kaupunkien ryhmällä ja yksikkökustannus oli suurempi pienempien kuntien ryhmissä asukasluvun mukaan. Tämän perusteella voi tulkita, että suuremmissa kunnissa suuremmalle oppilasjoukolle ruokailu on mahdollista järjestää pienemmin oppilaskohtaisin kustannuksin. Kuntien välillä oli huomattavaa vaihtelua eikä yhteyttä kunnan kokoon tai sen merkittävyyttä ole tässä laskelmassa tilastollisesti todennettu.

Kuvio 9.

3.3.4 Esiopetuksen kiinteistökustannukset

Kiinteistöjen ylläpidon kustannuksiksi luetaan kiinteistöhenkilökunnan menot, palvelujen ostot, vuokrat ja muut kiinteistöjen hoitoon ja ylläpitoon liittyvät kustannukset sisältäen tontin ja kadun kunnossapitokustannukset. Keskitetysti hoidettujen tilojen sisäisiin vuokriin sisältyvät poistot, korot ja muut laskennalliset erät eivät sisälly kiinteistöjen ylläpitoon, vaan ne on eritelty sisäisiin vuokriin sisältyviin pääomakustannuksin.

Yhteenlasketut kiinteistökustannukset kasvoivat 5,8 % vuodesta 2018 vuoteen 2019. Oppilasta kohden laskettu kustannus oli vuonna 2018 924 €/oppilas ja 977 €/oppilas vuonna 2019. Kiinteistökustannuksissa ei näyttänyt olevan huomattavaa eroa eri kuntakokoryhmien välillä. Pienimmillään €/oppilas vertailuluku oli 10 000 - 20 000 asukkaan kuntakokoryhmällä (taulukko 9). Oppilaiskohtaiset kustannukset kasvoivat kaikkien kuntakokoryhmien osalta. Kuntakokoryhmittäin lasketut vuosimuutokset vaihtelivat välillä 1,0 % - 12,2 %.

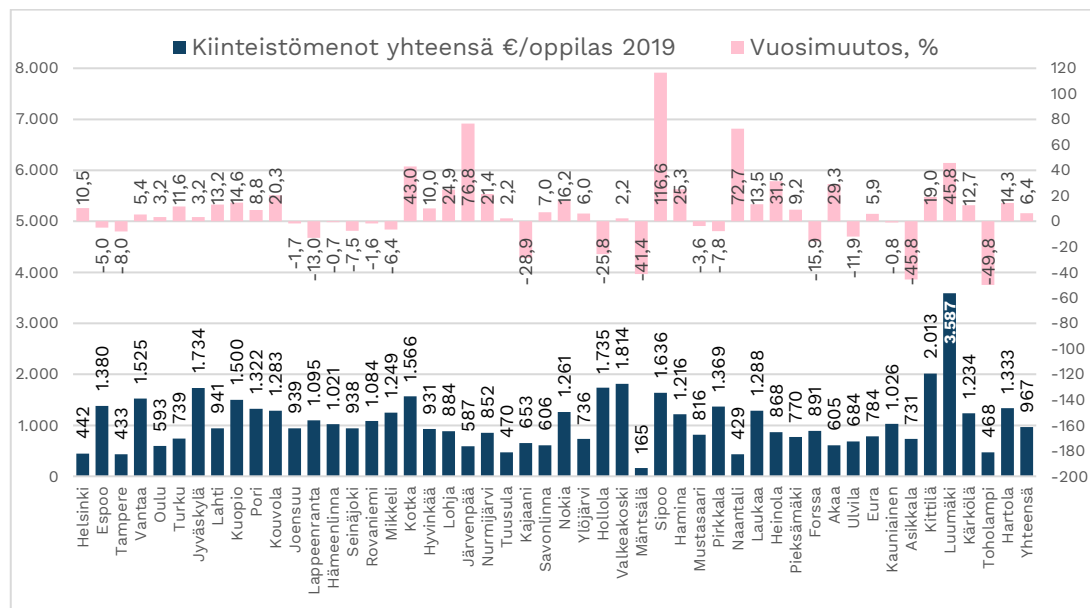
Kiinteistöjen ylläpidon kustannukset nousivat sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia voimakkaammin. Kiinteistöjen ylläpidon osalta €/oppilas vuosimuutos oli 7,1 % ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten vuosimuutos 3,0 %. Pääomakustannusten osuus kiinteistökustannuksista oli noin kolmannes.

Taulukko 9.

Euroa per oppilas; Kiinteistöjen ylläpito ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset	Kiinteistöjen ylläpito		Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset		Yhteensä		
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	Vuosimuutos, %
Alle 2 000 as.	937	935	51	63	988	998	1,0
2 000 - 5 000 as.	841	880	135	131	977	1 010	3,4
5 000 - 10 000 as.	789	861	216	219	1 006	1 080	7,4
10 000 - 20 000 as.	612	646	188	192	800	838	4,8
20 000 - 50 000 as.	579	672	373	397	953	1 069	12,2
50 000 - 100 000 as.	636	668	362	378	998	1 046	4,8
Yli 100 000 as.	550	574	338	339	889	913	2,7
Kaikki yhteensä	619	663	305	314	924	977	5,8

Kouluikkuna-kuntien joukon kustannukset olivat yhteensä 967 €/oppilas vuonna 2019 ja vuosimuutos vuodesta 2018 6,4 % (kuvio 10). Kunnittain laskettu vertailtavan joukon keskiarvo oli 1 077 €/oppilas ja mediaani 940 €/oppilas. Hajontaa kuntien välillä oli jälleen valtavasti keskihajonnan ollessa jopa 557.

Kuvio 10.

3.3.5 Vammaisopetuksen (pidennetty oppivelvollisuus) kustannukset

Alkutiedot vammaisopetuksesta on tiedonkeruussa kerätty jaoteltuna vaikeasti vammaisten opetukseen ja muuhun vammaisopetukseen. Sama jako koskee myös oppilasmääriä. Molemmissa määritelmä on rajattu pidennetyn

oppivelvollisuuden päätöksen saaneisiin oppilaisiin. Kustannustietojen määrittelmä kattaa kaikki vammaisoppilaista aiheutuneet kustannukset, eli myös edellä käsitellyt opetus, kuljetus, hallinto ym. toiminnoittaiset kustannukset ko. oppilaiden osalta. Tässä tarkastelussa vaikeasti vammaisten opetus ja muu vammaisopetus on laskettu ja luokiteltu yhteen.

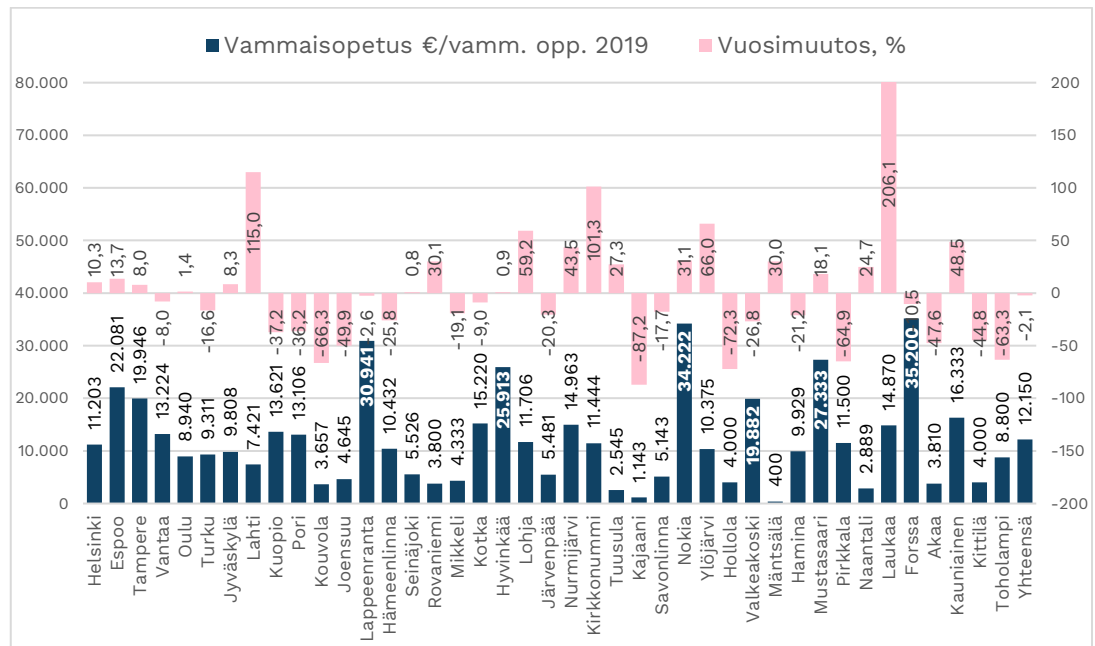
Vammaisopetuksen kustannukset vammaisoppilasta kohden laskettuna olivat 11 347 € vuonna 2019. Vuosimuutos vuoden 2018 lukuun, 11 531 €/vamm. opp., oli -1,6 % (taulukko 10). Kuntakokoryhmien välillä ei ollut merkittävää eroa huomioiden, että oppilaat voivat olla palvelu- ja tukitarpeiltaan hyvin erilaisia. Myös volyymit, eli oppilasmäärät ja niiden osuus kokonaisoppilasmäärästä vaihtelee merkittävästi eri kuntien välillä. Vuosimuutokset sen sijaan poikkesivat kuntakokoryhmittäin paljon toisistaan, ja kokonaismuutos ei siten anna kovinkaan kattavaa kuvaa muutoksesta. Kuntakokoryhmittäiset vuosimuutokset vaihtelivat välillä -16,5 % ja 21,6 % eikä muutoksen suunnat olleet yhteydessä kuntakokoryhmien mukaiseen asukaslukuun.

Taulukko 10.

Euroa per vammaisoppilas;		Vuosimuu	
Vammaisopetus	2018	2019	tos, %
Alle 2 000 as.	10 083	12 263	21,6
2 000 - 5 000 as.	11 982	10 000	-16,5
5 000 - 10 000 as.	10 096	11 867	17,5
10 000 - 20 000 as.	9 504	9 932	4,5
20 000 - 50 000 as.	11 968	10 956	-8,5
50 000 - 100 000 as.	11 213	9 614	-14,3
Yli 100 000 as.	12 840	13 136	2,3
Kaikki yhteensä	11 531	11 347	-1,6

Myös Kouluikkuna-kuntien kuntajoukon yhteenlasketut oppilaskohtaiset vammaisopetuksen kustannukset olivat lähellä Manner-Suomen vertailulukua. Kouluikkuna-kuntien vertailuluku oli 12 150 €/vamm. opp. Vuosimuutos verrattuna edelliseen vuoteen 2018 oli -2,1 %, joka sekin lähellä kansallista tasoa. Kunnittaisen laskettuna keskiarvona vuoden 2019 kustannukset olivat ko. joukolla 10 182 €/vamm. opp. Mediaani oli hieman keskiarvoa pienempi 9 311 €/vamm. opp. Keskihajonta oli lähes mediaaniarvon verran, eli kuntien väliset erot ovat usein jopa kokonaisia vammaisopetuksen yksikköhintoja. Esiopetuksessa olevien pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden määrä on suurelta osin aineistoa hyvin pieni ja aiheuttaa vertailtavuuden kannalta isoja haasteita. Vammaisopetuksen kustannustasoa käsitellään myös raportin perusopetusta koskevassa osassa (luku 3.3.7) ja perusopetuksen osalta aineisto on kattavampi.

Kuvio 11.

4 Perusopetus

4.1 Määritelmät

Perusopetuksen kustannukset sisältävät omana toimintana tuotettujen perusopetuspalveluiden kustannukset, eli käytännössä siis kunnan perusopetuksessa olevista oppilaista aiheutuvat kustannukset. Näin ollen esimerkiksi toisessa kunnassa koulua käyvä oppilas ja hänestä maksettavat kotikunnan maksuosuudet eivät sisälly laskelmiin. Oppilaskohtaiset vertailuluvut on laskettu käyttäen jakoa 9- ja 11-vuotiseen oppivelvollisuuteen. Laskelmat eivät sisällä pieniä hankkeita eikä sairaalaopetusta. Myöskään aamu- ja iltpäivätoiminnan kustannukset eivät sisälly laskennan lukuihin. Jos opetus on järjestetty yhteistoimintana ns. jäsenkuntien tiedot sisältyvät isäntäkunnan tietoihin.

4.2 Perusopetuksen oppilaskohtaiset käyttökustannukset kuntakokoryhmittäin

Perusopetuksen oppilaskohtaiset käyttökustannukset olivat vuonna 2019 3,9 % edellisestä vuodesta korkeammat (taulukko 11). Manner-Suomen kunnista yhteenlaskettu vertailulukku oli 9 490 €/oppilas vuonna 2019 ja 9 133 €/oppilas vuonna 2018. Deflatoiduin (kuntatalouden hintaindeksi opetus- ja kulttuuritoimessa; Tilastokeskus) kustannuksin laskettu vuosimuutos 1,9 %. Hintaindeksi kasvoi 2 % vuodesta 2018 vuoteen 2019. Käyttökustannuksiksi on laskettu määritelmän mukaiset perusopetuksen toiminta- ja vyörytysrämenot sekä poistot ja arvonalentumiset.

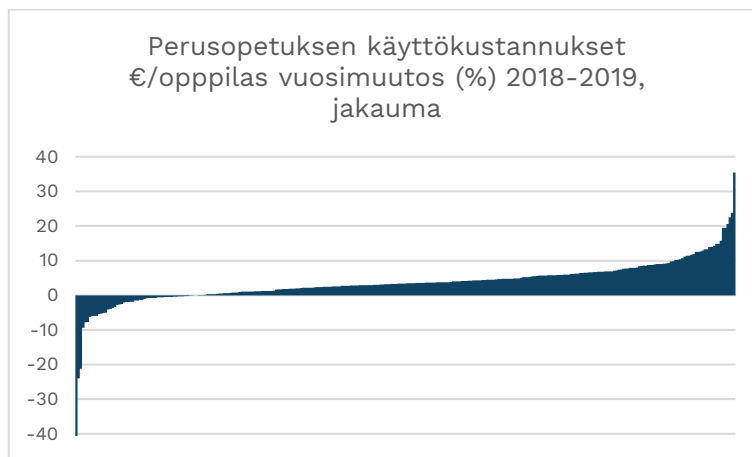
Taulukko 11.

Käyttökustannukset					
euroa/oppilas	2018	2019	Vuosisuutos, Vuosisuutos % (%), deflatoitu		N
Alle 2 000 as.	12 301	12 843	4,4	2,4	33
2 000 - 5 000 as.	10 644	10 780	1,3	-0,7	89
5 000 - 10 000 as.	9 693	10 010	3,3	1,3	73
10 000 - 20 000 as.	8 907	9 268	4,0	2,1	41
20 000 - 50 000 as.	8 761	9 231	5,4	3,3	35
50 000 - 100 000 as.	9 074	9 439	4,0	2,0	12
Yli 100 000 as.	8 985	9 320	3,7	1,7	9
Kaikki yhteensä	9 133	9 490	3,9	1,9	292

Kaikkien kuntakokoryhmien €/oppilas vertailuluku kasvoi edellisestä vuodesta, kun kustannukset laskettiin nimellisinä. Kustannukset deflatoiden yhden kuntakokoryhmän vuosimuutos kääntyi negatiiviseksi. Nimellisistä kustannuksista laskettu vertailuluvun vuosimuutos vaihteli 1,3 prosentin ja 5,4 prosentin välillä. Reaalin vuosimuutos eri kuntakokoryhmillä oli välillä -0,7 % ja 1,9 %. Kuntakokoryhmien vuosimuutoksissa ei ollut nähtävissä yhteyttä ryhmien asukasmääräsummaan.

Tarkasteltavasta kuntajoukosta noin 18 prosentilla (52 kuntaa) kunnista vuosimuutos oli pienempi kuin 0 %. Nolla tai suurempi vuosimuutos (%) oli siis n. 82 prosentilla (239 kuntaa) kunnista. Vuosimuutosten jakauma on esitetty kuviossa 12. Noin kahdella kolmasosalla (63 %) kunnista vuosimuutos oli -5 prosentin ja +5 prosentin välissä.

Kuvio 12.

4.2.1 Käyttökustannukset kuntakokoryhmittäin euroa

Käyttökustannukset kasvoivat euromääräisesti tarkasteltuna 4,6 % vuonna 2019 edelliseen vuoteen verrattuna (taulukko 12). Deflatoituna vuosimuutos oli 2,6 %. Vertailtavien perusopetuksen käyttökustannusten summa oli vuonna 2019 noin 5,04 miljardia yhteensä (Manner-Suomen kunnat). Edellisenä vuonna summa oli yhteensä 4,82 miljardia. Vertailtava oppilasmäärä kasvoi samalla ajanjaksolla 0,7 %).

Käyttökustannukset kasvoivat (6,1 %; defl. 4,1 %) eniten 100 000 asukkaan kaupunkien ryhmällä, mutta samalla ryhmällä myös oppilasmäärä kasvoi eniten (ks. luku 3.2.2). Ainut kuntakokoryhmistä, jolla käyttökustannusten summa laski, oli 2 000 - 5 000 asukkaan kunnat, joilla vuosimuutos oli -1,2 % (defl. -3,1 %). Muiden kuin edellä mainittujen kuntakokoryhmien vuosimuutokset olivat 2,5 %:n ja

5,7 %:n välillä. Kuntakokoryhmien vuosimuutosten suhteen ei ollut nähtävissä suoraa yhteyttä asukasmäärään muuten kuin välillisesti oppilasmäärien muutoksina. Pienemmillä kuntakokoryhmillä oppilasmäärien muutokset olivat negatiivisimpia verrattuna suurempien kuntien ryhmiin.

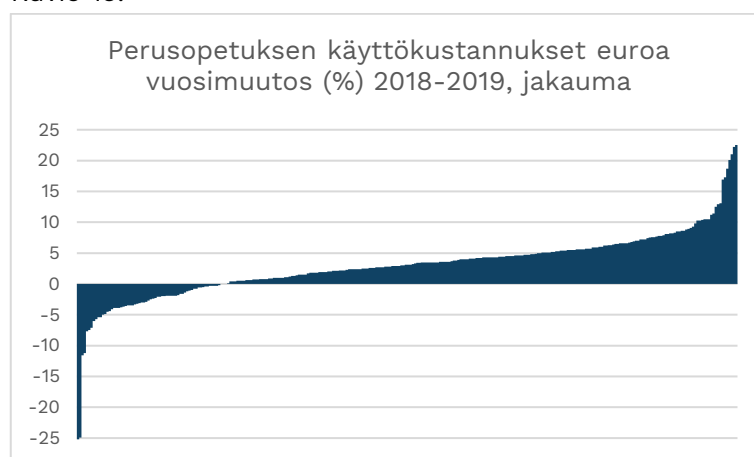
Taulukossa 12 on esitetty myös kuntakokoryhmien käyttökustannusten osuus kokonaissummasta. Lähes puolet (47,9 %) käyttökustannuksista kuluu yli 50 000 asukkaan (N=21) kunnissa ja yli kolmannes (34,4 %) yli 100 000 asukkaan (N=9) kaupungeissa. Alle 5 000 asukkaan kuntien käyttökustannukset olivat yhteensä 7,2 % koko Manner-Suomen summasta. Kyseisiä kuntia on 122 kpl. 5 000 - 50 000 asukkaan kuntien osuus oli 44,9 %.

Taulukko 12

Käyttökustannukset, euroa		Vuosimuutos, %		Vuosimuutos, deflatoitu		Osuus (2019)
	2018	2019				
Alle 2 000 as.	49 689 002	50 953 000	2,5	0,6		1,0
2 000 - 5 000 as.	315 012 984	311 368 004	-1,2	-3,1		6,2
5 000 - 10 000 as.	554 161 000	569 254 997	2,7	0,8		11,3
10 000 - 20 000 as.	599 551 998	626 062 998	4,4	2,4		12,4
20 000 - 50 000 as.	1 011 261 996	1 069 204 004	5,7	3,7		21,2
50 000 - 100 000 as.	654 870 998	680 392 005	3,9	1,9		13,5
Yli 100 000 as.	1 635 180 004	1 735 398 005	6,1	4,1		34,4
Kaikki yhteensä	4 819 727 982	5 042 633 013	4,6	2,6		100

Käyttökustannukset kasvoivat suurimmassa osassa kuntia (Kuvio 13). Vuosimuutos (%) oli suurempi tai yhtä suuri kuin nolla noin 78 prosentilla kunnista. Näin ollen kustannukset laskivat 22 prosentilla kunnista. Noin kahdella kolmasosalla kunnista vuosimuutos oli -5 %:n ja 5 %:n välillä. Vuosimuutosten keskiarvo oli 3,0 (%) ja mediaani 3,1 (%).

Kuvio 13.

4.2.2 Perusopetuksen oppilasmäärä kuntakoryhmittäin ja vuosimuutos

Kustannusvertailussa käytettävä oppilasmäärä, eli tilivuoden ja sitä edeltävän vuoden oppilasmäärien keskiarvo kasvoi 0,7 % vuonna 2019 (taulukko 13). Kuntakoryhmittäisestä tarkastelusta oli nähtävissä, että oppilasmäärä kasvoi useammalla suurella kunnalla kuin pienellä kunnalla. Eniten vertailtava oppilasmäärä kasvoi yli 100 000 asukkaan kaupunkien ryhmällä, jossa oppilaita oli vuonna 2019 4 208 ja 2,3 % edellistä vuotta enemmän. 5 000 - 100 000 asukkaan kuntakoryhmillä vuosimuutokset olivat -0,5 %:n ja 0,4 % välillä. Näiden kuntakoryhmien oppilasmäärä kasvoi yhteensä vain 240 oppilaalla. 2 000 - 5 000 asukkaan ryhmän vuosimuutos oli -2,4 % ja alle 2 000 asukkaan ryhmän -1,8 %.

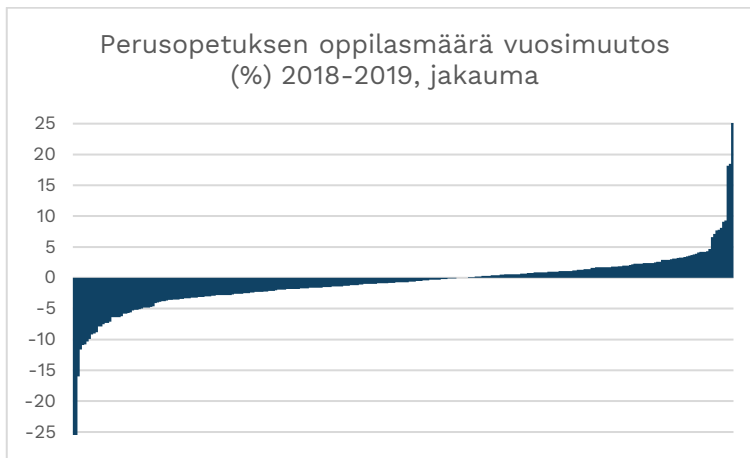
Taulukko 13

Oppilasmäärä	Vuosimuutos,			
	2018	2019	%	Osuus (2019)
Alle 2 000 as.	4 040	3 968	-1,8	0,7
2 000 - 5 000 as.	29 595	28 885	-2,4	5,4
5 000 - 10 000 as.	57 174	56 871	-0,5	10,7
10 000 - 20 000 as.	67 312	67 553	0,4	12,7
20 000 - 50 000 as.	115 429	115 824	0,3	21,8
50 000 - 100 000 as.	72 174	72 081	-0,1	13,6
Yli 100 000 as.	181 998	186 206	2,3	35,0
Kaikki yhteensä	527 720	531 386	0,7	100,0

Perusopetuksen oppilasmäärästä 35 % oli vuonna 2019 yli 100 000 asukkaan kunnissa ja lähes puolet (48,6 %) yli 50 000 asukkaan kunnissa. Alle 5 000 asukkaan kunnissa oppilaita oli 6,1 % kokonaismäärästä. 5 000 - 50 000 asukkaan kuntakoryhmien osuus oli yhteensä 45,2 %.

Oppilasmäärä kasvoi tai oli ennallaan vuonna 2019 noin 42 prosentilla kunnista ja vastaavasti 58 prosentilla kunnista oppilasmäärä oli edellistä vuotta pienempi. Keskimäärin oppilasmäärä laski 0,8 % ja keskihajonta oli 7,4 (%). Vertailujoukon vuosimuutoksien mediaani oli -0,7 (%). 86 % kunnista asettui oppilasmäärän vuosimuutoksen suhteen välille -5 ja 5.

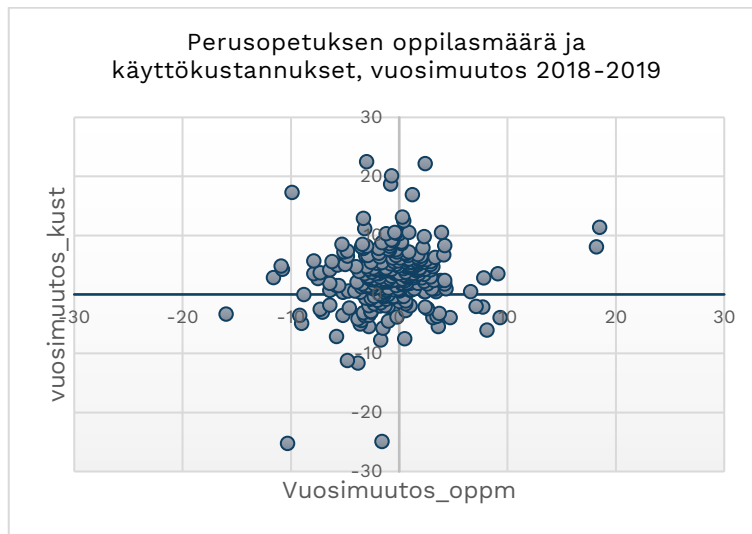
Kuvio 14.

Kuviossa 15 on esitetty yhteenvetona nelikenttä oppilasmäärän ja käyttökustannuksien vuosimuutoksista. Vaaka-akseli ilmaisee oppilasmäärän vuosimuutosta (%) ja pystyakseli euromääräisten käyttökustannusten prosentuaalista vuosimuutosta. Näin ollen vaaka-akselin yläpuolella ovat ne datapisteet, eli kunnat, joissa kustannukset kasvoivat vuodesta 2018. Pystyakselin vasemmalla puolella taas ovat ne kunnat, joilla oppilasmäärä väheni ja oikealla puolella oppilasmäärää kasvattaneet kunnat.

Niitä kuntia, joilla kustannukset kasvoivat, mutta oppilasmäärä väheni, oli noin 43 % vertailujoukosta. Kustannukset ja kasvoivat ja oppilasmäärä lisääntyi n. 36 %:lla kunnista. Kustannukset sekä oppilasmäärä laskivat n. 15 %:lla kunnista. Kustannukset laskivat, vaikka oppilasmäärä kasvoi n. 7 %:lla kunnista.

Kuvio 15.

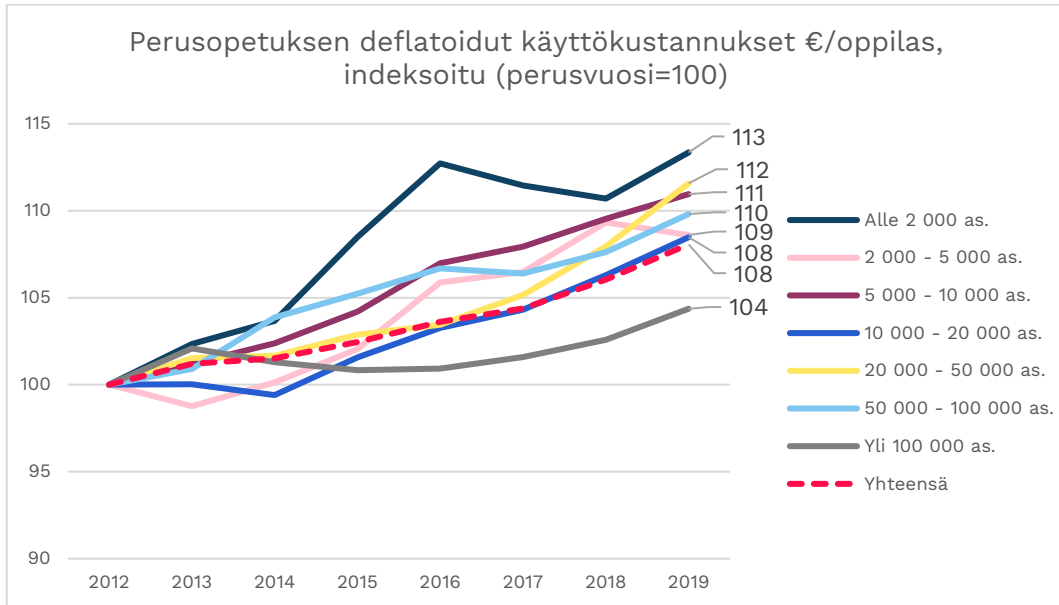
4.2.3 Yksikkökustannusten kehitys kuntakokoryhmittäin, deflatoidut kustannukset aikasarjana

Kun yksikkökustannukset deflatoitiin hintaindeksiä käyttäen ja ajanjakson lähtöarvoksi asetettiin 100, koko vertailujoukon oppilaskohtaiset käyttökustannukset kasvoivat arvosta 100 arvoon 108, eli muutos vuodesta 2012 vuoteen 2019 oli 8 %. Hintaindeksinä käytettiin julkisen talouden kuntatalouden indeksipisteluja.

Kuviossa 16 on esitetty oppilaskohtaiset käyttökustannukset ajan suhteen indeksoituna ja kuntakokoryhmittäin. Tässä laskelmassa jokaiselle kuntakoon ryhmälle on asetettu lähtöarvoksi 100 riippumatta sen hetkisistä eroista €/oppilas tunnusluvun suhteen. Kunkin kuntakokoryhmän kustannuskehitys lasketaan siis omanaan suhteessa tasattuun lähtöarvoon.

Yksikkökustannusten kehitys on ollut suhteellisen samansuuntaista kaikkien kuntakokoryhmien osalta, mutta yli 100 000 asukkaan ryhmällä kehitys poikkeaa hieman muista. Kyseisellä ryhmällä indeksoitu pisteluku oli vuonna 2019 104 ja kustannusten kasvu muita maltillisempaa. Pienimmällä alle 2 000 asukkaan kuntakokoryhmällä pisteluku kasvoi 13 % vuodesta 2012 vuoteen 2019 ja myös vuosittaista vaihtelua oli eniten. Muiden kuntakokoryhmien 2012-2019 pisteluvun muutos oli neljän prosenttiyksikön sisällä ja ryhmittäiset pisteluvut vuonna 2019 pienimmillään 108 ja suurimmillaan 112.

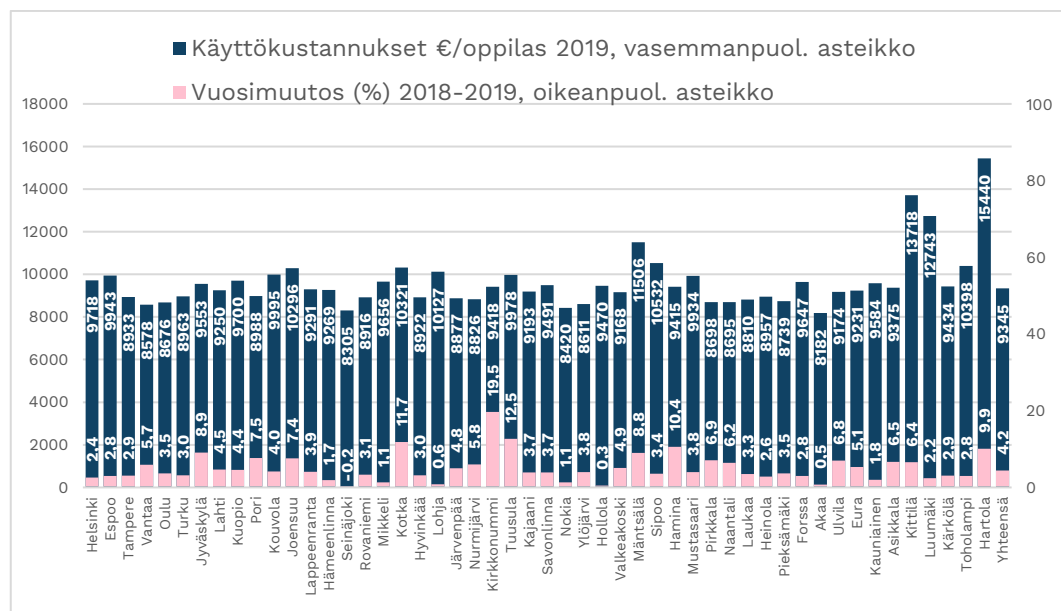
Kuvio 16

4.2.4 Yksikkökustannukset ja vuosimuutos Kouluikkuna-kunnissa 2019

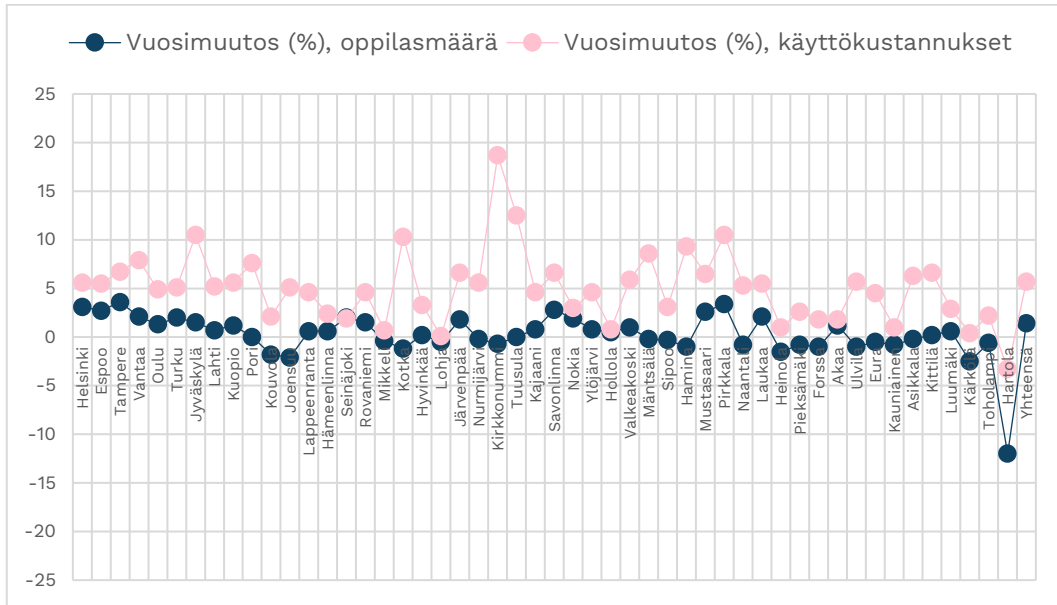
Perusopetuksen oppilaskohtaiset käyttökustannukset olivat Kouluikkuna-kunnista koostetulla ryhmällä vuonna 2019 yhteensä 9 345 €/oppilas ja muutos edelliseen vuoteen 4,2 % (kuvio 17). Kuntakohtainen keskiarvo oli 6 447 €/oppilas ja keskimääräinen vuosimuutos 0,3 %. Ryhmän oppilasmäärä kasvoi noin 4 500 oppilaalla. Ryhmän kokonaisoppilasmäärä kattaa noin 60 % koko Manner-Suomen oppilasmäärästä. Ryhmän keskimääräinen asukasluku on huomattavasti suurempi verrattuna koko maahan, eli isompien kaupunkien edustus otoksessa on merkittävästi suurempi kuin koko maassa.

Kuvio 17.

Ryhmän yhteen lasketut käyttökustannukset (€) kasvoivat 5,7 % vuodesta 2018 ja oppilasmäärä 1,4 %. €/oppilas vertailuluku kasvoi lähes kaikilla ryhmän kunnista samoin kuin vertailtavaien käyttökustannuksien summa yhteensä. Oppilasmäärä kasvoi noin 58 prosentilla kunnista. Kuviossa 18 on esitetty kuntakohtaiset vuosimuutokset (%) euromääräisten käyttökustannusten ja oppilasmäärän osalta vuosina 2018-2019.

Kuvio 18

4.3 Perusopetuksen kustannukset toiminnoittain

Tässä luvussa kustannukset on jaettu toiminnoittain tilastoitujen toiminta- ja vyörytyserämenojen avulla. Kustannuksiin sisältyvät suoraan toiminnolle kohdennetut suorat palkka- ja muut menot sekä määritelmään sisältyvät vyörytetävät menot ja palvelujen ostot. Kustannukset on laskettu osin myös yhdistämällä toimintoja yhdeksi luokaksi. Vammaisopetus sisältää pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen saaneista oppilaista aiheutuneet kustannukset ja muut toiminnot 9-vuotisen oppivelvollisuuden oppilaiden kustannukset. €/oppilas-tunnusluvut on laskettu käyttämällä vastaavaa oppilasmäärää. Toimintojen jaottelu käy ilmi taulukossa 14.

Taulukko 14.

Toimintamenot euroa per oppilas	2018	2019	Kustannusrakenteella	
			Vuosimuutos, %	painotettu vuosimuutos, %
Opetus, muu oppilashuolto, hallinto yhteensä	5 869	6 108	4,1	2,6
Opetus	4 942	5 108	3,4	1,8
Muu oppilashuolto	407	438	7,6	0,3
Sisäinen hallinto	521	562	7,9	0,5
Majoitus ja kuljetus	372	382	2,5	0,1
Ruokailu	531	533	0,3	0,0
Kiinteistömenot	2 037	2 152	5,7	1,3
Kiinteistöjen ylläpito	1 156	1 232	6,5	0,8
Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset	880	920	4,6	0,4
Vammaisopetus	20 404	20 769	1,8	0,1
Vaik kehvamm opetus	33 457	33 523	0,2	0,0
Muu vammaisopetus	18 438	18 748	1,7	0,1
Yhteensä	9 009	9 373	4,0	4,0

Toiminta- ja vyörytyserämenoista laskettu €/oppilas tunnusluku kasvoi yhteensä 4,0 % vuodesta 2018 vuoteen 2019. Eniten yksikkökustannuksia kasvatti opetuksen kustannukset. Taulukon viimeiseen sarakkeeseen on laskettu kustannusrakenteella painotettu vuosimuutos, joka ilmaisee ko. toiminnon vaikutusta koko yksikkökustannuksen muutokseen.

Opetuksen vertailuluku kasvoi 3,4 % ja kustannusrakenteella painotettuna 1,8 %. Kiinteistömenojen yksikkökustannus nousi 5,7 % edellisestä vuodesta ja kustannusrakenteella painottaen 1,3 %. Oppilaille järjestetystä ruokailusta aiheutuneet kustannukset olivat lähes ennallaan eivätkä näin ollen myöskään vaikuttaneet kokonaismuutokseen. Koulukuljetuksista aiheutuneet oppilaskohtaiset kustannukset olivat 2,5 % edellistä vuotta suuremmat, mutta vaikutus kokonaismuutokseen on vähäinen. Yhteenlasketuista euromääräisistä kustannuksista kuljetusten osuus oli noin 4,1 %.

Pidennetyn oppivelvollisuuden, eli ts. vammaisopetuksen, yksikkökustannukset nousivat yhteensä 1,8 %. Vammaisopetuksen osuus oli noin 3,9 % kokonaiskustannuksista vuonna 2019.

Taulukko 15.

Toimintamenot euroa			Kustannusraken		Osuus toiminta- ja vyörytyserämenoi sta yhteensä 2019
	2018	2019	Vuosimuutos, %	teella painotettu vuosimuutos, %	
Opetus, muu oppilashuolto, hallinto yhteensä	3 043 979 626	3 190 057 098	4,8	3,1	64,0
Opetus	2 563 007 670	2 667 944 202	4,1	2,2	53,9
Muu oppilashuolto	210 873 205	228 521 291	8,4	0,4	4,4
Sisäinen hallinto	270 098 751	293 591 605	8,7	0,5	5,7
Majoitus ja kuljetus	193 143 953	199 448 168	3,3	0,1	4,1
Ruokailu	275 540 387	278 194 258	1,0	0,1	5,8
Kiinteistömenot	1 056 303 125	1 124 116 518	6,4	1,4	22,2
Kiinteistöjen ylläpito	599 794 125	643 393 518	7,3	0,9	12,6
Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset	456 509 000	480 723 000	5,3	0,5	9,6
Vammaisopetus	185 484 891	188 840 971	1,8	0,1	3,9
Vaik kehvamm opetus	39 814 252	41 685 891	4,7	0,0	0,8
Muu vammaisopetus	145 670 639	147 155 080	1,0	0,0	3,1
Kaikki yhteensä	4 754 451 982	4 980 657 013	4,8	4,8	100,0

Taulukossa 15 on toiminnoittain jaetut kustannukset euromääräisinä ja kunkin toiminnon osuus kokonaiskustannuksista. Kokonaiskustannuksista (n. 5 miljardia) yli puolet (53,9 %) koostui opetuksen kustannuksista. Kun edelliseen lisätään muun oppilashuollon ja sisäinen hallinnon kustannukset, oli osuus 64 %. Kiinteistömenojen osuus oli hieman alle neljäsosan (22,2 %), josta kiinteistöjen ylläpito oli 12,6 % ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset 9,6 %.

4.3.1 Opetuksen kustannukset perusopetuksessa

Opetuksen toiminnolle tilastoidaan opetukseen ja siihen välittömästi liittyvän toiminnan kustannukset. Varsinaisen opettajien opetustyön ja palkkojen lisäksi tälle toiminnolle sisältyviä kustannuksia ovat mm. opetusmateriaalit, vuosisuunnitelman mukainen kerhotoiminta, oppilaan ohjaus, muut kuin kodin ja koulun väliset kuljetukset ja rehtoreiden palkasta opetustoiminnan osuus.

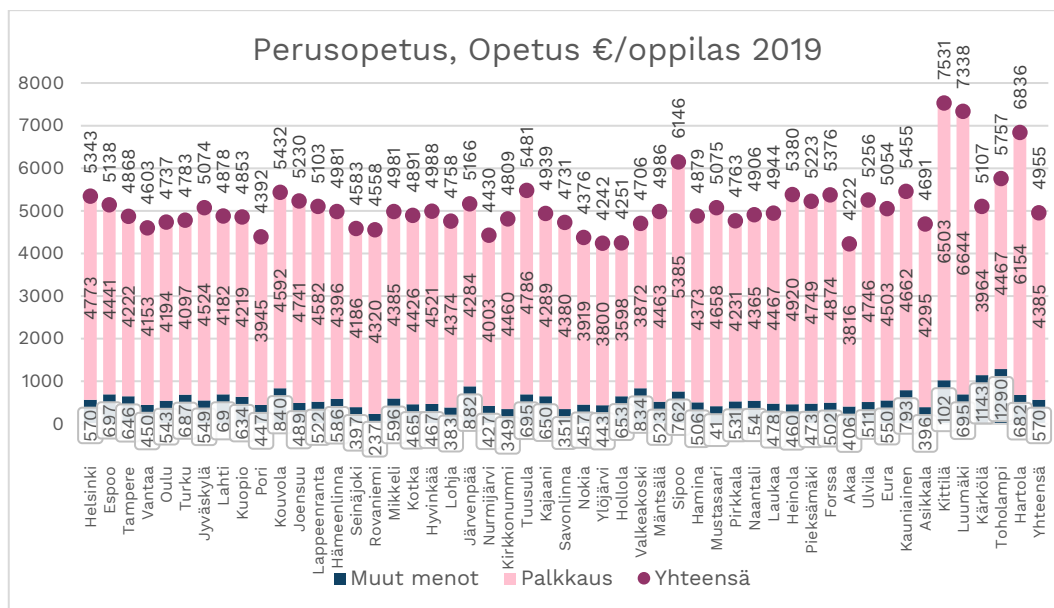
Opetuksen oppilaskohtaiset kustannukset olivat vuonna 2019 yhteensä 5 108 €/oppilas ja edellisenä vuonna 4 942 €/oppilas (taulukko 16). Vuosimuutos oli näin ollen 3,4 %. Alle 2 000 asukkaan ryhmän vertailuluku kasvoi 5,0 % ja ryhmistä eniten. 2 000 - 5 000 asukkaan ryhmällä vertailuluvussa ei tapahtunut juurikaan muutosta. 5 000 - 10 000 asukkaan kuntakokoryhmän vuosimuutos oli 2,7 %. muiden yli 10 000 asukkaan kuntakokoryhmien vuosimuutokset olivat vähintään 3,4 % ja enintään 4,4 %.

Taulukko 16.

Euroa per oppilas; Opetus	Vuosimuutos, %		
	2018	2019	tos, %
Alle 2 000 as.	6679	7013	5,0
2 000 - 5 000 as.	5762	5765	0,1
5 000 - 10 000 as.	5465	5612	2,7
10 000 - 20 000 as.	4999	5168	3,4
20 000 - 50 000 as.	4733	4889	3,3
50 000 - 100 000 as.	4800	4959	3,3
Yli 100 000 as.	4773	4984	4,4
Kaikki yhteensä	4942	5108	3,4

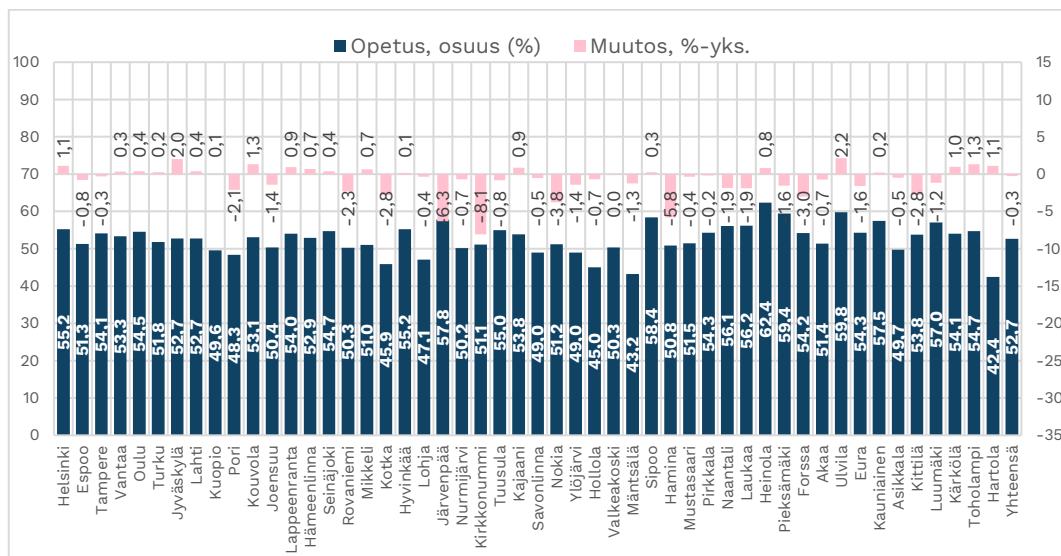
Kuviossa 18 on Kouluikkuna-kuntien kuntakohtaiset opetuksen €/oppilas vertailuluvut tilastoinnissa käytettävällä menolajiluokituksella (palkkaus, muut menot) jaoteltuna. Ryhmän oppilaskohtaiset kustannukset olivat vuonna 2019 4 955 euroa, josta palkkaus 4 385 ja muut menot 570 euroa. Palkkauksen osalta vuosimuutos oli 4,9 % ja muut menot -vuosimuutos 3,6 %. Keskimäärin opetuksen €/oppilas tunnusluku oli 5 085 ja mediaani 4 962.

Kuvio 18.

Kuviossa 19 on esitetty kuntakohtaisesti opetuksen osuus kokonaiskustannuksista sekä ko. osuuden muutos edelliseen vuoteen verrattuna prosenttiyksiköinä. Ryhmästä yhteensä laskettu opetuksen osuus oli 52,7 % kokonaiskustannuksista ja osuus laski 0,3 (%-yks.). Keskimääräisen kunnan osuus ko. vertailujoukossa oli 52,6 % ja keskimääräinen vuosimuutos -0,8 prosenttiyksikköä. Vuosimuutosten mediaani oli -0,4 (%-yks.).

Kuvio 19.

4.3.2 Perusopetuksen koulukuljetuskustannukset

Kuljetuskustannuksiksi lasketaan kodin ja koulun välisistä kuljetuksista sekä saatto- ja kuljetusavustuksista opetuksen järjestäjälle aiheutuneet kustannukset. Mukaan ei lueta muita kuin kodin ja koulun välisiä kuljetuksia, kuten esimerkiksi luokkaretkiä, uimahalli- ja muita vastaavia käyntejä. Tilastoitava luokka, eli toiminto, sisältää erottamattomana myös oppilaskodeista ja oppilaiden yksityismajoituksesta aiheutuneet kustannukset. Majoitettavien oppilaiden osuus on kuitenkin kunnallisessa perusopetuksessa vain n. 0,01 % kaikista oppilaista koko maan tasolla. Tästä syystä raportissa käytetään vain *kuljetus* tai *koulukuljetukset* -termejä ja *majoitus* on sanana jätetty pois.

Koulukuljetuskustannukset olivat vuonna 2019 noin 382 €/oppilas. Edellisen vuoden vertailuluku oli 372 €/oppilas, eli luku nousi 2,5 %. Kustannusten määrä on suhteutettu koko oppilasmäärään (9-vuotinen oppivelvollisuus). Taulukossa 17 on esitetty koulukuljetuskustannuksien vertailuluvut kuntakokoryhmittäin. Vuosimuutos oli positiivinen kaikissa kuntakokoryhmissä lukuun ottamatta 100 000 kaupunkien ryhmää, jolla vuosimuutos oli -0,9 %. Muiden kuntakokoryhmien vertailuluvut kasvoivat 2,0 - 5,9 %.

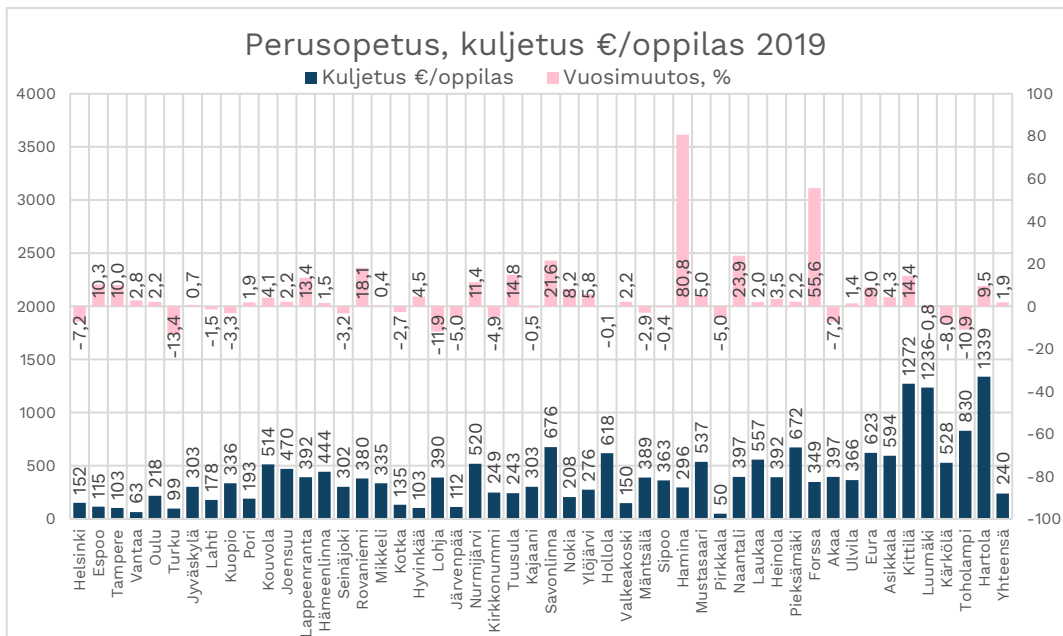
Kyseinen vertailuluku ei kuvaa kuljetuksien kalleutta tai tehokkuutta, vaan pikemminkin kuljetuksista aiheutuneiden kustannusten määrää ja osuutta koko oppilasmäärään tasolla. Kuntakokoluokittainen tarkastelu havainnollistaa, että kuntakokoryhmien välillä on isoakin eroja kuljetuksiin käytettävän resurssin suhteen johtuen esimerkiksi kouluverkon tiheydestä, tieverkostosta, julkisten kulkuvälineiden palveluverkosta jne.

Taulukko 17.

Euroa per oppilas; Kuljetus	Vuosimuutos, %		
	2018	2019	tos, %
Alle 2 000 as.	1181	1205	2,0
2 000 - 5 000 as.	1065	1122	5,3
5 000 - 10 000 as.	699	713	2,0
10 000 - 20 000 as.	481	500	4,1
20 000 - 50 000 as.	301	318	5,9
50 000 - 100 000 as.	342	355	4,0
Yli 100 000 as.	157	156	-0,9
Kaikki yhteensä	372	382	2,5

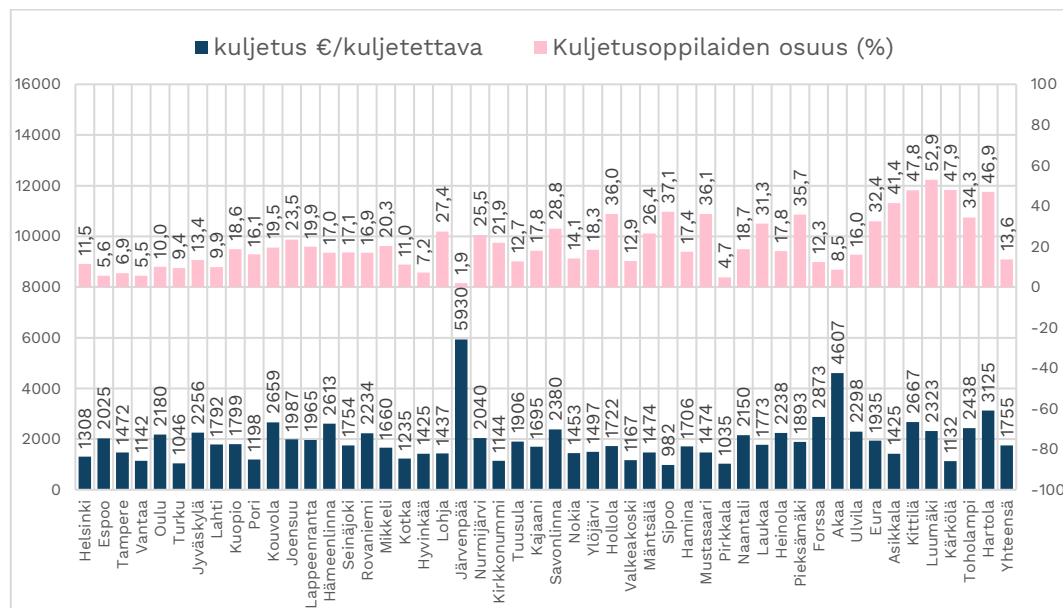
Kunnan koko on usein vahva indikaattori koulukuljetuksiin käytettävän resurssin määrästä ja osuudesta, mutta samankokoistenkin kuntien toimintaympäristö saattaa olla hyvin erilainen, joten vertailuluvut poikkeavat kuntien kesken paikoin merkittävästi. Kuvio 20 havainnollistaa Kouluikkuna-kuntien välistä vaihtelua, kun kustannukset on suhteutettu koko oppilasmäärään. Kuvion kunnat ovat asukasluvun mukaisessa järjestyksessä vasemmalta oikealle. Joukon €/oppilas vertailuluku oli yhteensä 240. Kunnittaisista vertailuluvuista laskettu keskiarvo oli 403 €/oppilas ja mediaani 363 €/oppilas. Joukon vuosimuutos oli yhteensä 1,9 % ja keskimäärin 5,3 %.

Kuvio 20.

Kuviossa 21 kuljetuskustannukset on suhteutettu kuljetettavien oppilaiden määrään. Lisäksi kuviossa on ns. kuljetusoppilaiden osuus koko oppilasmäärästä. Kuljetusoppilaaksi on laskettu oppilas, joka on tilastoitu kuljetusetuutta saavaksi oppilaaksi. Kuljetusoppilasta kohden laskettu kustannus oli vuonna 2019 ko. vertailujoukolla yhteensä 1 755 €. Keskimääräinen kustannus oli 1 952 €/kuljett. opp). Kuljetusoppilaiden osuus oppilasmäärästä oli yhteensä 13,6 %, mutta keskimääräinen osuus 21,3 (%). Osuudet vaihtelivat 1,9 ja 52,9 prosentin välillä keskihajonnan ollessa 12,7.

Kuvio 21.

4.3.3 Perusopetuksen oppilasruokailun kustannukset

Ruokailun kustannuksia ovat oppilaille järjestetystä ruokailusta aiheutuneet kustannukset, kuten palkat, elintarvikkeet, kalusto, kuljetukset ja muilta ostetut ateriat. Kustannuksiin ei lueta mukaan kiinteistöistä, kuten keittiöistä, aiheutuvia kustannuksia. Tiedonantajalla eli kunnalla ei kuitenkaan välttämättä ole eritelyä ulkopuoliselta tuottajalta ostetun aterian kiinteistökustannuksien osuudesta, jolloin tieto annetaan kiinteistökustannuksineen.

Oppilasruokailun kustannukset eivät juuri muuttuneet vuodesta 2018 vuoteen 2019, kun tarkastellaan oppilaskohtaista vertailulukua (taulukko 18). Vuonna 2018 vertailulukua oli yhteensä 531 €/oppilas ja vuonna 2019 533 €/oppilas. Kuntakoryhmittäiset luvut näyttivät kasvaneen ryhmien asukasluvun mukaan. Pienillä alle 2000 asukkaan kunnilla vuosimuutos oli 7,9 % ja 100 000 asukkaan kunnilla muutos oli -4,0 %. Myös itse tunnusluvut näyttävät noudattavan

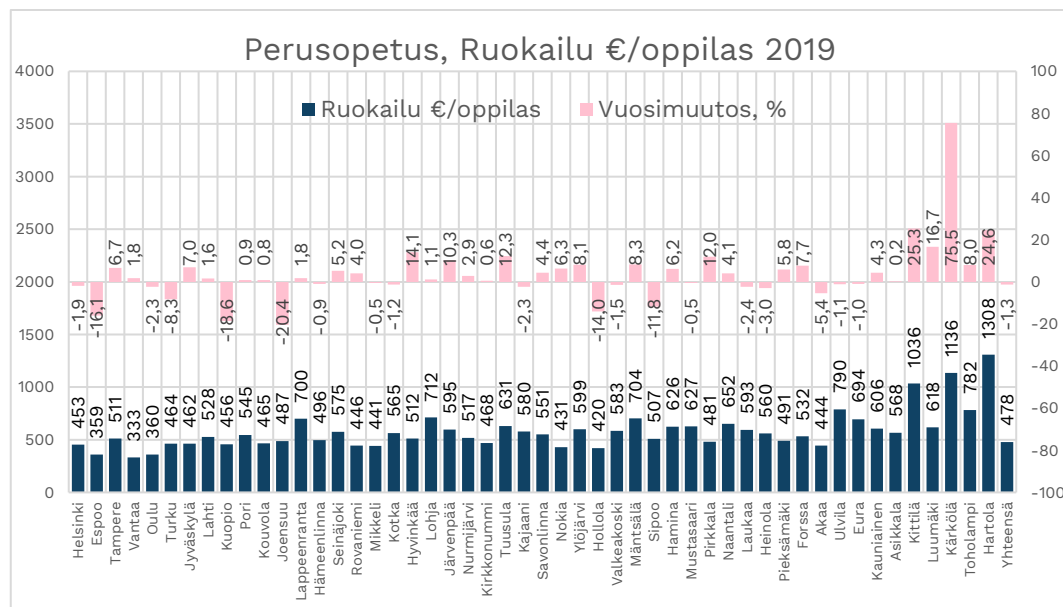
kuntakokoryhmän asukaslukua. Tästä voisi esimerkiksi tulkita, että isommilla kunnilla ja kaupungeilla on isomman oppilasmäärän tuomaa volyymietua, jolloin oppilaskohtainen kustannus jää pienemmäksi.

Taulukko 18.

Euroa per oppilas; Ruokailu	Vuosimuutos, %		
	2018	2019	tos, %
Alle 2 000 as.	804	867	7,9
2 000 - 5 000 as.	705	746	5,9
5 000 - 10 000 as.	629	654	4,0
10 000 - 20 000 as.	576	594	3,1
20 000 - 50 000 as.	537	542	0,9
50 000 - 100 000 as.	549	548	-0,3
Yli 100 000 as.	439	422	-4,0
Kaikki yhteensä	531	533	0,3

Kuntakohtainen tarkastelu osoittaa jälleen kuntien välisen vaihtelun, varsinkin pienempien kuntien osalta. Kouluikkuna-kuntien vertailuluku oli yhteensä 478 €/oppilas, joka on pienempi kuin koko maan aineistossa, koska tässä otoksessa isommat kaupungit ovat vahvemmin edustettuna. Kouluikkuna-kuntien ryhmällä vuosimuutos oli negatiivinen (-1,3 %), kun se koko maan tasolla oli siis lähes nolla.

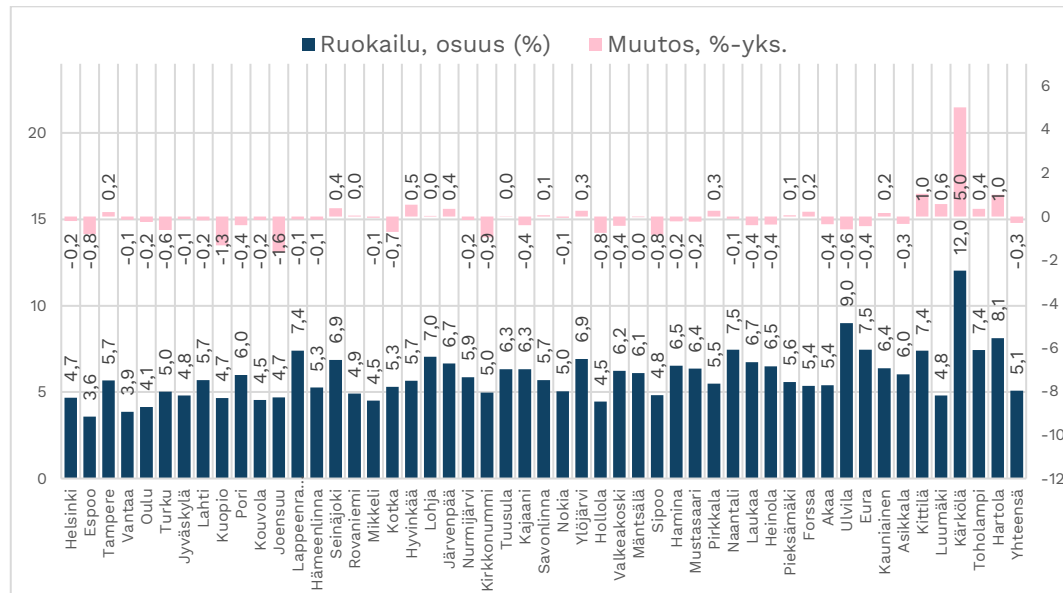
Kuvio 22.

Ruokailun kustannukset olivat yhteensä noin 5,1 % kokonaiskustannuksista (Kuvio 23) vuonna 2019 ja se laski 0,3 prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta. Keskimäärin ruokailun osuus oli 6,0 (%) ja mediaani lähes vastaava, 5,7 (%).

Vuosimuutosprosentti oli suurempi tai yhtä suuri kuin nolla noin 62 prosentilla kunnista.

Kuvio 23.

4.3.4 Perusopetuksen muun oppilashuollon kustannukset

Muun oppilashuollon määritelmään sisältyvät koulunkäyntiavustajien palkat, oppilashuoltoryhmien toiminta, tapaturmien hoidosta aiheutuneet kustannukset sekä oppilaiden tapaturmavakuutusmaksut ja oppilastestaukset, kuten lukitesteet. Kustannuksiin ei sisälly vammaisoppilaiden kustannuksia eikä kansanterveys- ja lastensuojelulain alaista toimintaa, kuten kouluterveydenhuollosta, koulupsykologista ja koulukuraattorista aiheutuneita kustannuksia.

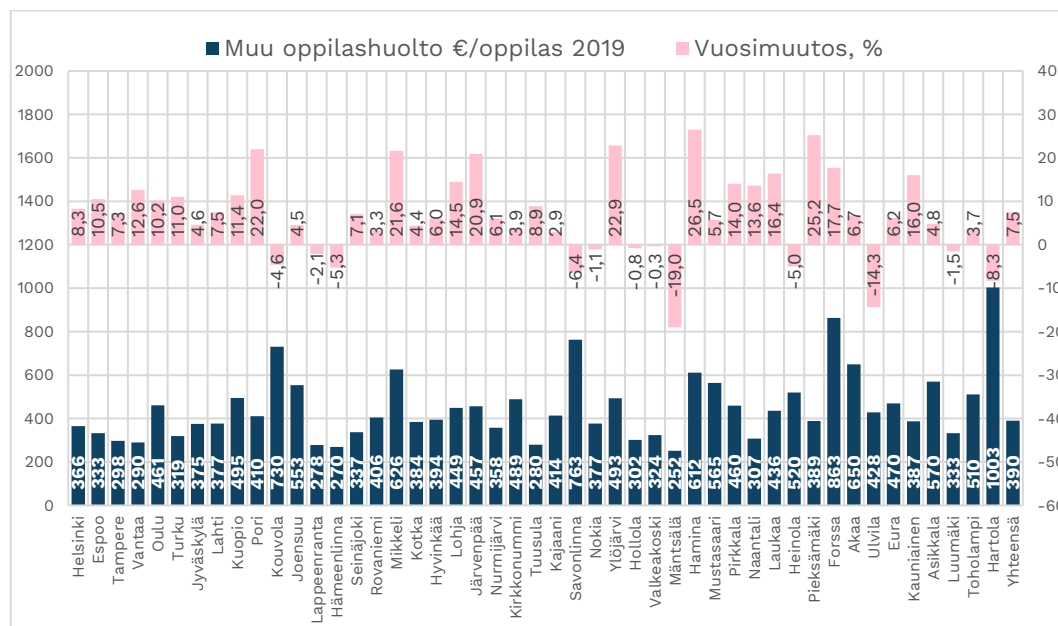
Muun oppilashuollon oppilaskohtaiset kustannukset nousivat 7,6 % vuodesta 2018 (taulukko 19). Oppilaskohtainen kustannus oli 438 €/oppilas vuonna 2019. Kuntakokoryhmistä alle 2000 asukkaan ryhmällä vertailuluku kasvoi eniten (23,6 %). Kustannukset olivat myös muilla ryhmillä edellistä vuotta korkeammat, vuosimuutoksen ollessa alimmillaan 3,0 %.

Taulukko 19.

Euroa per oppilas; Muu oppilashuolto	2018	2019	Vuosimuutos, %
Alle 2 000 as.	548	677	23,6
2 000 - 5 000 as.	530	584	10,3
5 000 - 10 000 as.	478	493	3,0
10 000 - 20 000 as.	464	502	8,3
20 000 - 50 000 as.	406	441	8,6
50 000 - 100 000 as.	432	454	5,2
Yli 100 000 as.	330	361	9,3
Kaikki yhteensä	407	438	7,6

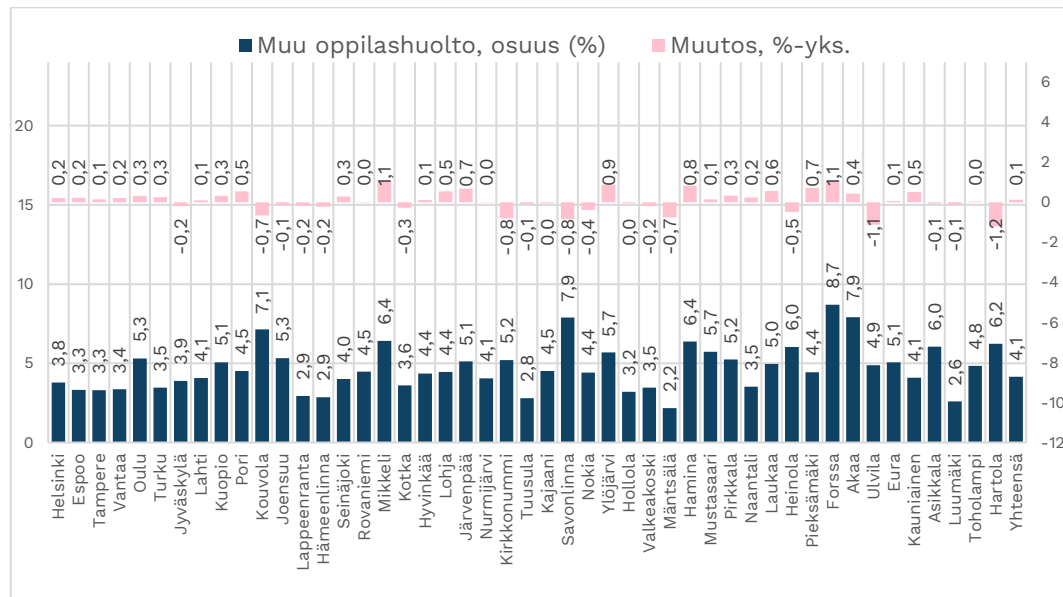
Kouluikkunan kuntajoukolla muuhun oppilashuoltoon kului yhteensä 390 €/oppilas vuonna 2019 (kuvio 24). Keskimäärin muun oppilashuollon vertailulukku oli noin 432 €/oppilas. Vuosimuutos vastasi koko maan muutosta ja oli noin 7,5 %. Vuosikasvua oli 71 %:lla kunnista. Suurilla kaupungeilla oppilaskohtainen resurssi oli tyypillisemmin pienempi kuin pienemmän asukasvun kunnilla ja kaupungeilla. Vertailulukujen arvo kuitenkin vaihteli paljon kunnittain, joten yksittäinen keskiluku kuvaa eroja heikosti.

Kuvio 24.

Kouluikkuna-kunnilla muun oppilashuollon osuus kokonaiskustannuksista oli 4,1 % (kuvio 25). Kunnittain laskettu keskiarvo oli lähes sama (4,5 %), joten kunnan koko ei tässä vertailussa juurikaan näkynyt keskiluvuissa. Kustannusrakenteen näkökulmasta muu oppilashuolto ei aiheuttanut suuria muutoksia. Koko kuntajoukolla muun oppilashuollon osuus kasvoi vain 0,1 prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta 2018. Kustannusrakenteen muutokset olivat pienimmillään -1,2 %-yksikköä ja suurimmillaan 0,9 %-yksikköä.

Kuvio 25.

4.3.5 Perusopetuksen sisäisen hallinnon kustannukset

Sisäisen hallinnon määritelmä on sisällöllisesti moninainen. Hallinnon kustannuksiksi luetaan perusopetuksen järjestämisestä aiheutuneet hallinnon kustannukset, kuten sisäisen hallinnon palkat sivukuluineen, materiaalien ja palvelujen ostot, koulujen johtokuntien kokouspalkkiot ja muut koulujen sisäiseen toimintaan liittyvät kustannukset, jotka eivät lukeudu muille toiminnoille.

Lisäksi hallinnon kustannuksiksi lasketaan rehtorin palkasta se osuus, joka ei ole opetusta. Hallinnon kustannuksia ovat myös talous- ja henkilöstöhallinnon, hankintapalvelun, tietohuollon, arkistoinnin ja lakipalveluiden osuus. Nämä ovat usein keskitetysti hoidettuja ja ”sektoreittain” vyörytettyjä kuluja. Hallintokuluja ovat myös perusopetuksen osuus opetuslautakunnan, sivistystoimen johtajan ja opetusviraston kuluista, joten hallinnon käsite on kouluympäristöä laajempi ja ulottuu pääasiassa ikään kuin keskushallinnon tasolle asti.

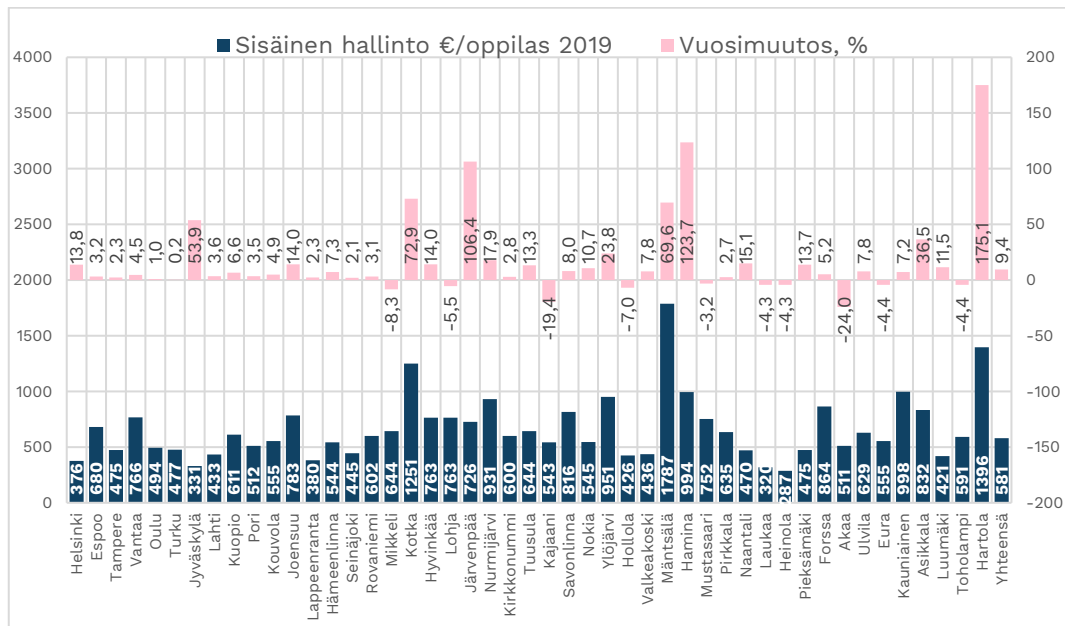
Sisäisen hallinnon oppilaskohtaiset kustannukset vaihtelivat huomattavasti kuntien kesken ja vuosimuutokset olivat paikoin suuria. Vertailtavuuden kannalta haasteita aiheuttaa, että vyörytyksiä saatetaan tehdä eri perustein ja sisällöin. Sisäisen hallinnon €/oppilas vertailuluku kasvoi 7,9 % vuodesta 2018 vuoteen 2019. Suurin vertailuluku oli alle 2000 asukkaan kunnilla (980 €/oppilas) ja se nousi 3,1 % edellisestä vuodesta. Pienimmän arvon, 463 €/oppilas vuonna 2019, sai 10 000 - 20 000 asukkaan kuntakokoryhmä, jolla myös ainoana vuosimuutos oli negatiivinen (-1,0). Isoin vuosimuutos oli 20 000 - 50 000 asukkaan kuntakokoryhmällä (13,3 %).

Taulukko 20

Euroa per oppilas; Sisäinen hallinto	Vuosisumma		
	2018	2019	tos, %
Alle 2 000 as.	950	980	3,1
2 000 - 5 000 as.	555	575	3,5
5 000 - 10 000 as.	484	545	12,5
10 000 - 20 000 as.	467	463	-1,0
20 000 - 50 000 as.	575	651	13,3
50 000 - 100 000 as.	550	601	9,4
Yli 100 000 as.	491	522	6,3
Kaikki yhteensä	521	562	7,9

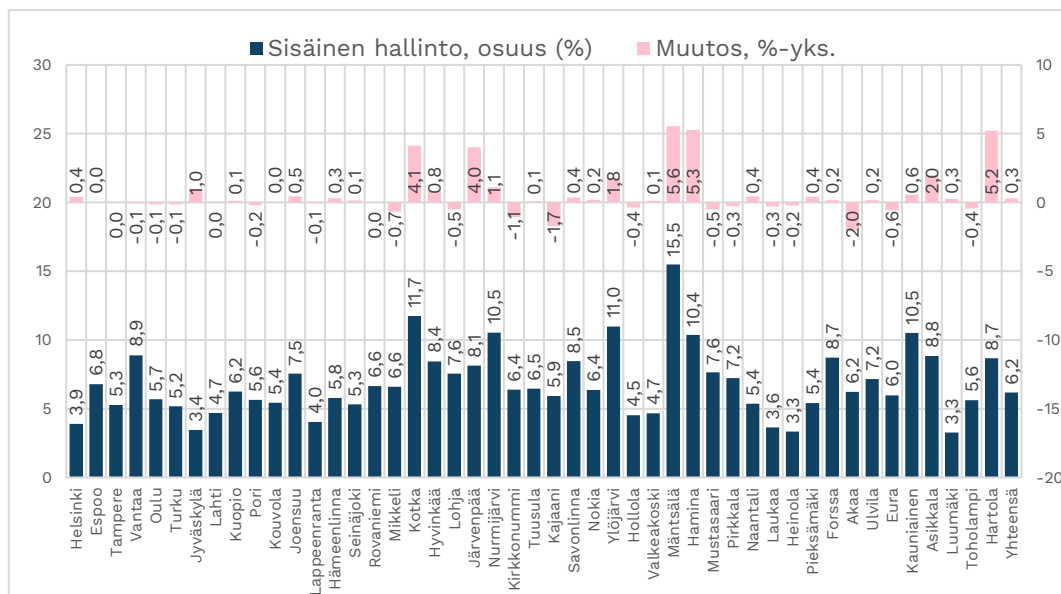
Kouluikkuna-kuntien arvoista voi havaita em. kuntien väliset isot erot €/oppilas-tunnusluvuissa ja vuosimuutoksissa (kuviot 26). Yhteensä ryhmän sisäisen hallinnon kustannukset olivat 581 €/oppilas, joka on siis lähes sama kuin koko maan vastaava vertailuluku. Vuosimuutos oli 9,4 %. Vuosimuutos oli positiivinen noin neljällä viidesosalla kunnista.

Kuvio 26.

Kuntien väliset erot näkyvät myös tarkasteltaessa kustannusrakennetta, eli sisäisen hallinnon kustannuksien %-osuutta kokonaiskustannuksista. Yhteensä kuntajoukon hallinnon kustannukset olivat 6,2 % vertailun kokonaiskustannuksista. Kuntakohtaiset arvot kuitenkin vaihtelivat niin, että suurin oli 15,5 (%) ja pienin 3,3 (%). Osuus kustannusrakenteesta muuttui osalla kunnista jopa yli 5 prosenttiyksikköä. Sisäisen hallinnon tunnusluvut ovat herkkiä laskenta- ja vyörytystapojen muutoksille sekä muuttuville kuluille.

Kuvio 27.

4.3.6 Perusopetuksen kiinteistökustannukset

Kiinteistökustannuksista annettavia tietoja oli kaksi. Kiinteistöjen ylläpidon kustannuksiksi määritelmässä laskettu koulujen fyysisen ympäristön lisäksi kiinteistöjä välittömästi palvelevan tontin ja kadun kunnossapidosta ja huollosta aiheutuneet kustannukset. Keskitetysti hoidetussa kiinteistöjen ylläpidossa sisäisen laskutus ja vyörytyserät tulisi huomioida samassa laajuudessa. Sisäiseen vuokraan sisältyvät suunnitelman mukaiset poistot, laskennalliset poistot ja -korot tai muut vastaavat laskennalliset erät erotetaan kuitenkin omaksi tiedokseen *sisäisiin vuokriin sisältyviin pääomakustannuksiin*.

Kaikkien kuntien yhdistetyt oppilaskohtaiset perusopetuksen kiinteistökustannukset kasvoivat 5,7 % vuodesta 2018. Kiinteistöjen ylläpidon €/oppilas vertailuluku oli 6,6 % edellistä vuotta suurempi. Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset sen sijaan nousivat 4,5 % vuodesta 2018 vuoteen 2019 (taulukko 21). Kiinteistökustannuksien oppilaskohtainen kustannus oli vuonna 2019 yhteensä 2 152 €/oppilas, joka on yli viidennes koko perusopetuksen yksikkökustannuksesta. Oppilaskohtainen kustannus kasvoi kaikilla kuntakoryhmillä lukuun ottamatta pienintä alle 2000 asukkaan kuntaryhmää, jolla vuosimuutos oli -1,5 %. Suurin muutos (10,2 %) oli 10 000 - 20 000 asukkaan kuntaryhmällä. Seuraavaksi suurimmalla kuntakoryhmällä (20 000 - 50 000 asukasta) vuosimuutos 9,1 %, oli lähes saman verran. Muiden ryhmien vuosimuutokset 2018-2019 olivat 3,5 %:n ja 4,9 %:n välillä.

Taulukko 21

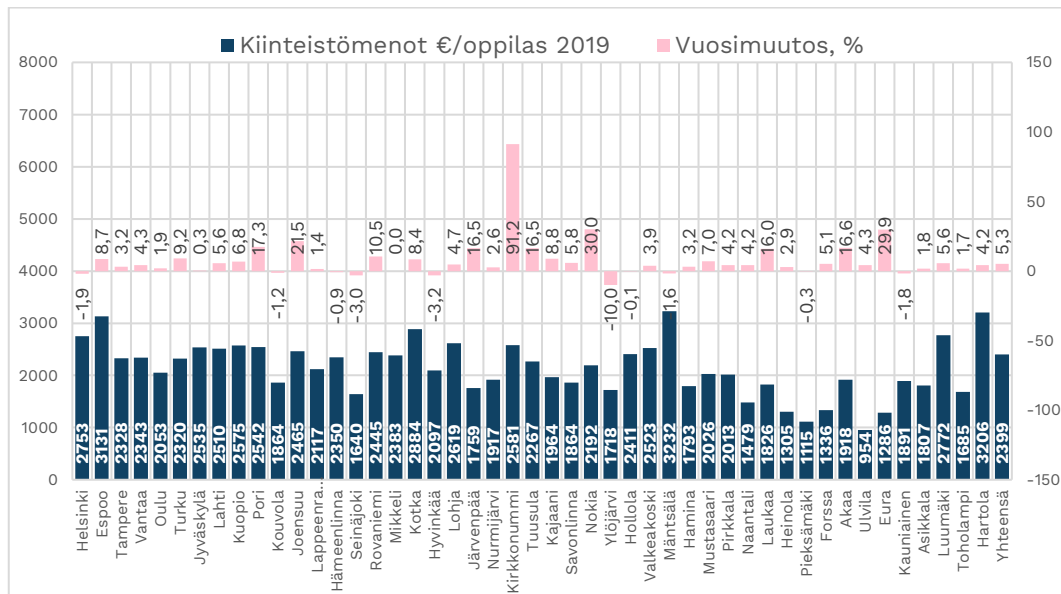
Euroa per oppilas; Kiinteistökustannukset	Kiinteistöjen ylläpito		Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset		Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset		Yhteensä		Vuosimuutos, %
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	
Alle 2 000 as.	1546	1517	183	186	1729	1703			-1,5
2 000 - 5 000 as.	1338	1399	242	236	1580	1635			3,5
5 000 - 10 000 as.	1296	1355	296	296	1592	1652			3,7
10 000 - 20 000 as.	1105	1182	442	523	1547	1705			10,2
20 000 - 50 000 as.	1088	1225	819	855	1908	2081			9,1
50 000 - 100 000 as.	1146	1192	978	1036	2124	2228			4,9
Yli 100 000 as.	1141	1200	1344	1372	2485	2572			3,5
Kaikki yhteensä	1156	1232	880	920	2037	2152			5,7

Oppilaskohtaisten kustannusten vertailuluku näyttäisi mukailevan jossain määrin kuntakoryhmittäistä jakoa asukasluvun mukaan. Suurimmissa kaupungeissa (Yli 100 000 asukkaan kuntaryhmä) vertailu luku oli suurin. Vertailuluku pienenee kohti asukasmäärältään pienempiä kuntakoryhmiä. Sama yhteys asukaslukuun on havaittavissa erityisesti sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten kohdalla. Kiinteistöjen ylläpidon vertailuluvut eivät poikkea yhtä vahvasti eri kuntakoryhmien välillä. Yli 10 000 asukkaan kuntakoryhmien

arvoissa ei ole juuri eroa kiinteistöjen ylläpidon osalta. Alle 10 000 asukkaan ryhmien vertailuluvut ovat hieman muita suuremmat.

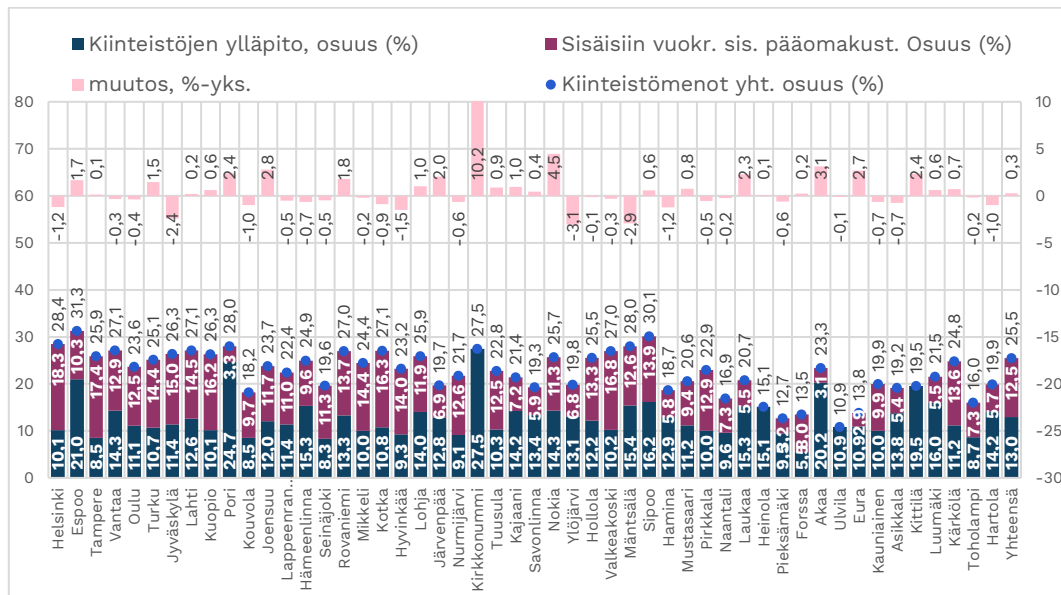
Kuviossa 28 on esitetty kiinteistökustannusten oppilaskohtaiset vertailuluvut Kouluikkuna-kunnista koostuvalla joukolla. Kiinteistöjen ylläpito ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset olivat vuonna 2019 ko. ryhmällä yhteensä 2 399 €/oppilas ja ko. vertailulukua oli 5,3 % edellisestä vuodesta suurempi.

Kuvio 28.

Kouluikkuna-kuntien ryhmässä kiinteistökustannukset jakaantuivat kiinteistöjen ylläpidon ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten kesken lähes tasan ja yhteensä niiden osuus perusopetuksen kokonaiskustannuksista oli 25,5 % (kuviokuva 19). Kiinteistöjen ylläpidon osuus oli 13,0 % ja sisäisten vuokrien pääomakustannusten osuus 12,5 %. Keskimäärin kiinteistökustannusten osuus oli 22,5 %. Osuudet vaihtelivat 10,9 %:n ja 31,3 %:n välillä. Kiinteistökustannusten osuus kasvoi yhteensä 0,3 prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta ja kuntakohtaiset muutokset olivat pääosin maltillisia keskihajonnan ollessa 2,1 %-yksikköä?.

Kuvio 29.

4.3.7 Perusopetuksen vammaisopetuksen (pidennetty oppivelvollisuus) kustannukset

Lähdetietojen tiedonkeruussa vammaisopetus on jaettu vaikeasti kehitysvammaisten opetukseen ja muuhun vammaisopetukseen. Näille luokille lasketaan kaikki niitä vastaavien 11-vuotisen oppivelvollisuuden oppilaiden kustannukset. Näiden oppilaiden osalta kustannuksiin sisällytetään osuutensa kaikista edellisistä raportissa käsitellyistä toiminnoista, eli opetus, kuljetus, ruokailu jne.

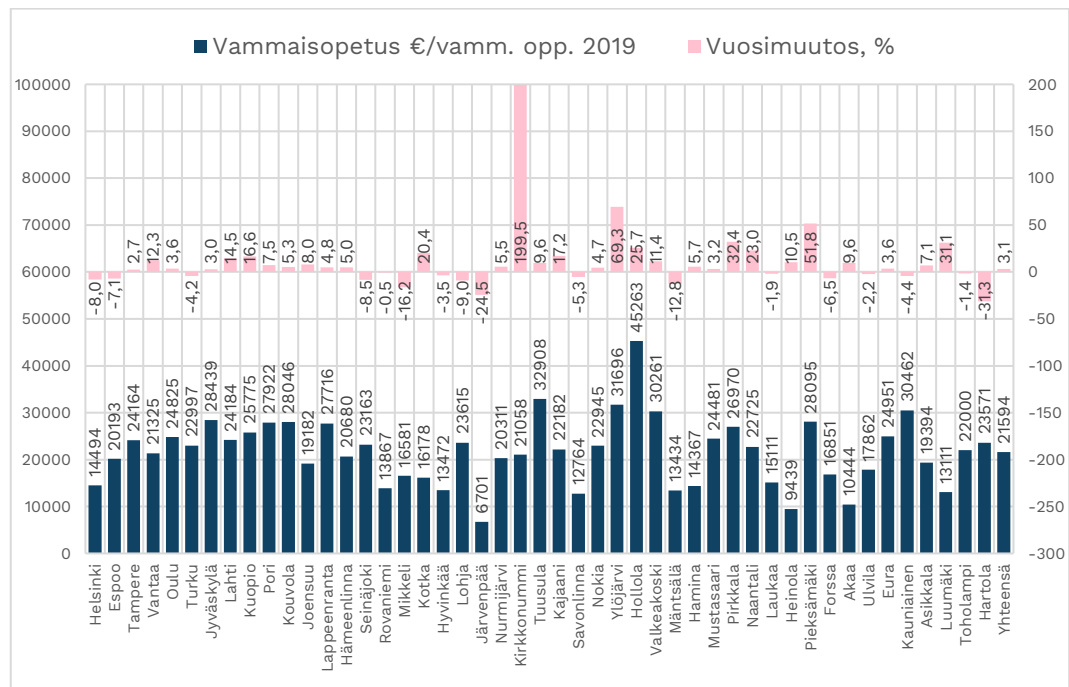
Vammaisoppilaiden yksikkökustannukset ovat tyypillisesti noin 1,5–3,5 kertaiset verrattuna 9-vuotisen oppivelvollisuuden oppilaaseen. Määrät ja oppilaiden tukitarve vaihtelevat paljon eri kuntien välillä. Yhteen laskettu vammaisopetuksen vertailuluku oli vuonna 2019 20 769 €/opp. Vertailuluku kasvoi 1,8 % edellisestä vuodesta. Vaikeasti kehitysvammaisten osalta vuoden 2019 kustannus oli 33 523 €/opp ja muun vammaisopetuksen osalta 18 748 €/opp. Vammaisopetuksen vuosikasvu (1,8 %) aiheutui pääasiassa muun vammaisopetuksen (vuosimuutos 1,6 %) kategoriassa. Oppilaskohtaiset kustannukset laskivat alle 10 000 kuntakokoryhmillä ja kasvoivat yli 10 000 asukkaan kuntakokoryhmillä. Yli 100 000 asukkaan kaupungeilla muutos oli vähäinen (0,5 %).

Taulukko 22.

Euroa per pid. oppivelv. opp.; Vammaisopetus	Vaik kehvamm opetus	Vaik kehvamm opetus	Muu vammais opetus	Muu vammais opetus	Vammais opetus yht	Vammais opetus yht	Vuosi- muutos, %
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	
Alle 2 000 as.	44526	23059	18302	18950	22288	19460	-12,7
2 000 - 5 000 as.	32326	30830	18824	18097	20160	19331	-4,1
5 000 - 10 000 as.	30511	28893	18356	17983	19588	19306	-1,4
10 000 - 20 000 as.	31234	31819	16939	17133	19184	19536	1,8
20 000 - 50 000 as.	32926	34984	18096	19236	20148	21449	6,5
50 000 - 100 000 as.	36881	37789	18390	18967	20394	21132	3,6
Yli 100 000 as.	34106	33598	19246	19365	21349	21446	0,5
Kaikki yhteensä	33457	33523	18438	18748	20404	20769	1,8

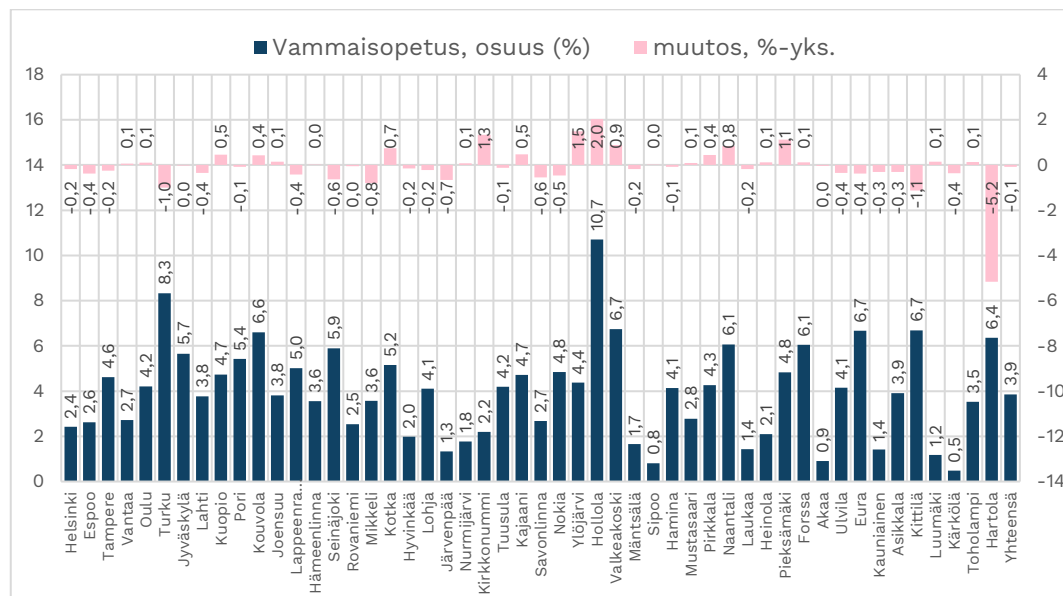
Kuviossa 3 on jälleen Kouluikkuna-kuntien otoksella muodostettu esitys vammaisopetuksen kustannuksista euroa per vammaisoppilas kuntakohtaisesti. Ryhmän vertailuluku 2019 oli yhteensä 21 594 €/vamm. opp. ja vuosimuutos yhteensä 3,1 %. Kuten edellä mainittu, kuntakohtaisiin lukuihin vaikuttavat suuresti kunkin kunnan perusopetuksessa olevien vammaisoppilaiden vammaisuuden aste, tukitarpeet jne. Kuntakohtainen oppilasmäärällä painottamaton keskiarvo oli vuonna 2019 21 456 €/vammaisoppilas, joten kunnan koolla ei ollut nähtävissä olennaista vaikutusta vertailulukuun. Suurin oppilaskohtainen arvo oli 45 263 euroa ja pienin 6 701 euroa.

Kuvio 30.

Vammaisopetuksen osuus perusopetuksen euromääräisistä kokonaiskustannuksista oli yhteensä 3,9 % (kuvio 31). Tämäkin vertailuluku havainnollistaa vammaisopetuksen vaihtelevuutta eri kuntien kustannusrakenteessa. Vammaisopetuksen osuus vaihteli 0,5 %:n ja 10,7 %:n välillä. Kuntakohtainen keskiarvo oli 4,0 (%) ja keskihajonta 2,1. Vammaisopetuksen vuosimuutos kustannusrakenteessa oli yhteensä vain -0,1 prosenttiyksikköä, joka oli myös muutoksien mediaaniarvo.

Kuvio 31.

5 Lukiokoulutus

5.1 Määritelmät

Lukiokoulutuksen aineistossa on mukana kuntien ja kuntayhtymien järjestämä lukiokoulutus, eli kunnalliset koulutuksen järjestäjät. Suoritteiden näkökulmasta laskelmissa ovat mukana nuoret ja aikuiset lukio-opiskelijat sekä lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opiskelijat. Kustannukset ovat lähtökohtaisesti koulutuksen järjestäjällä olevista ko. opiskelijoista aiheutuneita kustannuksia, eli ns. oman lukiokoulutuksen kustannuksia ja vertailulukuja.

Yksikkökustannuslaskelmien suoritemäärissä ei ole huomioitu aineopiskelijoita, vaikka aineopiskelijoiden suorittamista kursseista aiheutuvia kustannuksia on pieneltä osin mukana kustannuksissa. Laskennassa käytetty opiskelijamäärä on tilastointiajankohtien 20.1. ja 20.9. painotettu (7:5) keskiarvo.

Koulutuksen järjestäjille on määritelty yksi sijaintikunta sen päätoimipaikan mukaan. Sijaintikuntaa on käytetty kuntakohtaisissa ja kuntakokoryhmittäisissä tarkasteluissa.

5.2 Lukiokoulutuksen opiskelijakohtaiset käyttökustannukset kuntakokoryhmittäin

Lukiokoulutuksen opiskelijaa kohden lasketut deflatoidut käyttökustannukset kasvoivat 0,8 % vuodesta 2018 vuoteen 2019 (taulukko 23). Nimellisin kustannuksien vuosimuutos oli 2,8 %. Deflatoinnissa käytetty Tilastokeskuksen julkaisema julkisten menojen kuntatalouden hintaindeksi opetus- ja kulttuuritoimessa kasvoi siis vertailuvuosina 2 %. Käyttökustannuksiksi on luettu ns. oman lukiokoulutuksen toiminta- ja vyörytyserämenot sekä poistot ja arvonalentumiset.

Nimellisin kustannuksien tarkasteltuna €/opiskelija käyttökustannukset vertailuluku kasvoi kaikissa kuntakokoryhmissä. Suurin vuosimuutos oli alle 2000 kuntaryhmällä, jolla muutos oli 6,4 %. Seuraavaksi, asukasmäärältään, pienimmällä ryhmällä vuosimuutos oli sen sijaan pienin (0,9 %). Muiden ryhmien osalta muutokset olivat 1,8 %:n ja 3,7 %:n välillä.

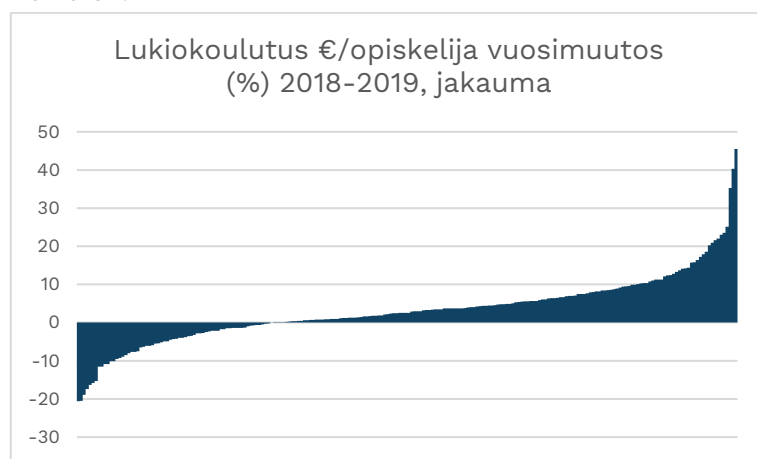
Alle 2000 asukkaan kunnilla €/opiskelija vertailuluku (v. 2019 25 976) oli selvästi suurin. Ryhmässä on pieniä harvaan asuttuja kuntia, joiden opiskelijamäärä on pieni. Myös 2000 - 5000 asukkaan ja 5 000 - 10 000 asukkaan kuntaryhmät erottautuivat hieman suurempia kuntakokoryhmiä isommalla vertailuluvulla (10 887 €/opisk. ja 9 585 €/opisk.). Matalin opiskelijakohtainen kustannus, hieman alle 7 000 €/opisk., vuosina 2018 ja 2019, oli 50 000 - 100 000 asukkaan kuntaryhmällä. Loput kolme ryhmää saivat vertailuluvun n. 7300 ja 8100 euroa väliltä.

Taulukko 23.

Käyttökustannukset					
Euroa/opiskelija	2018	Vuosi muutos, Vuosi muutos			N
		2019	%	(%), deflaoitu	
Alle 2 000 as.	24417	25976	6,4	4,3	5
2 000 - 5 000 as.	10788	10887	0,9	-1,0	60
5 000 - 10 000 as.	9343	9585	2,6	0,6	62
10 000 - 20 000 as.	7890	8102	2,7	0,7	40
20 000 - 50 000 as.	7356	7563	2,8	0,8	34
50 000 - 100 000 as.	6843	6968	1,8	-0,1	12
Yli 100 000 as.	7075	7336	3,7	1,7	9
Kaikki yhteensä	7565	7778	2,8	0,8	222

Kuviossa 32 lukiokoulutuksen järjestäjien (sijaintikunta) €/opiskelija vuosimuutokset on asetettu suuruusjärjestykseen, pienimmästä suurimpaan, havainnollistaen kuinka vuosimuutokset jakaantuivat. Suurempi (tai yhtä suuri kuin nolla) vuosimuutos oli yli kahdella kolmasosalla (71 %) sijaintikunnista. Hieman yli puolella (53 %) sijaintikunnista vuosimuutos oli +-5 %:n välissä ja lähes n. 80 %:lla +-10 %:n välissä. Yli 10 %:lla vuosimuutos kasvoi 15 %:lla kunnista ja niiden kuntien osuus koko joukosta, joilla muutos oli pienempi kuin -5 %, oli 6 %.

Kuvio 32.

5.2.1 Lukiokoulutuksen käyttökustannukset kuntakoryhmittäin, euroa

Aineiston yhteenlasketut lukiokoulutuksen käyttökustannukset olivat vuonna 2019 yhteensä 695 miljoonaa euroa (taulukko 24). Summa oli noin 22,8 miljoonaa euroa ja 3,4 prosenttia edellistä vuotta suurempi. Deflatoituna vuosimuutos oli 1,4 %. Eniten nimellinen käyttökustannusten summa kasvoi alle 5000 asukkaan kuntien ryhmällä (5,1 %) sekä yli 100 000 asukkaan kaupunkien ryhmällä (5,5 %). Muilla ryhmillä vuosimuutos oli 1,5-2,5 prosentin välillä.

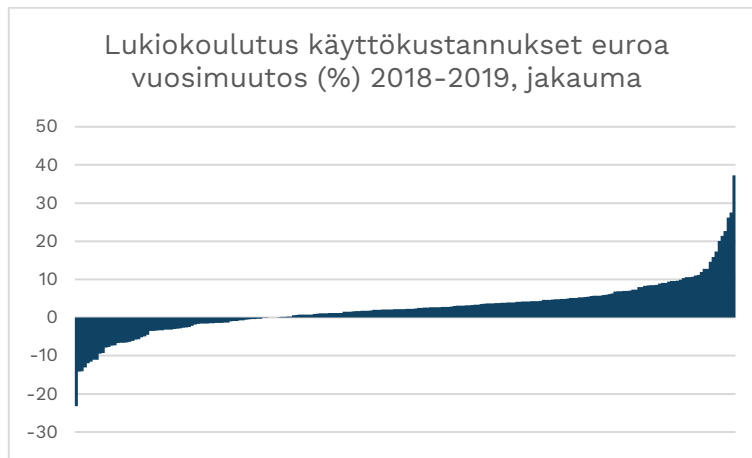
Yli 100 000 asukkaan kaupunkien osuus käyttökustannuksien summasta oli lähes 40 % ja yli 20 000 asukkaan ryhmien jo noin 72 %. Alle 5000 asukkaan kuntien koulutuksen järjestäjien osuus oli noin 7 %. 5 000 - 10 000 asukkaan ja 10 000 - 20 000 asukkaan kuntakoryhmien osuus oli yhteensä noin 21,3 %.

Taulukko 24.

Käyttökustannukset					
Euroa	2018	2019	Vuosimuutos, Vuosimuutos (%), deflatoitu Osuus (2019)		
Alle 2 000 as.	2 226 000	2 340 000	5,1	3,1	0,3
2 000 - 5 000 as.	45 007 000	46 085 000	2,4	0,4	6,6
5 000 - 10 000 as.	72 626 000	73 742 000	1,5	-0,4	10,6
10 000 - 20 000 as.	73 294 000	74 714 000	1,9	0,0	10,7
20 000 - 50 000 as.	120 080 000	123 066 000	2,5	0,5	17,7
50 000 - 100 000 as.	98 038 000	99 814 000	1,8	-0,1	14,4
Yli 100 000 as.	261 066 000	275 337 000	5,5	3,4	39,6
Kaikki yhteensä	672 337 000	695 098 000	3,4	1,4	100,0

Kuviossa 33 on käyttökustannusten vuosimuutosten jakauma, eli koulutuksen järjestäjät, on asetettu järjestykseen vasemmalta oikealle prosentuaalisen vuosimuutoksen suuruuden mukaan. Jakauman ”leikkauspisteestä” voi havaita, että suurimmalla osalla tapauksista käyttökustannukset kasvoivat, eli vuosimuutos oli positiivinen. Vuosimuutos oli positiivinen 71 %:lla tapauksista. Keskimääräinen vuosimuutos oli 1,1 (%). Noin kahdella kolmasosalla (64 %) koulutuksen järjestäjistä vuosimuutos oli suurempi kuin -5 % ja pienempi kuin 5 %. Alle -5 %:n vuosimuutoksien osuus oli noin 10 % ja yli 5 %:n osuus 26 %.

Kuvio 33.

5.2.2 Lukiokoulutuksen opiskelijamäärä kuntakokoryhmittäin ja vuosimuutos

Opiskelijamäärä kasvoi yhteensä 0,5 % (taulukko 25). Opiskelijamäärän kasvu sijoittui kuntakokoryhmien tasolla lähes kokonaan yli 100 000 asukkaan kaupunkien ryhmään, joilla opiskelijamäärän vuosikeskiarvo kasvoi yhteensä 632 opiskelijalla. Myös 2 000 - 5 000 asukkaan kuntaryhmällä opiskelijamäärä kasvoi (1,1 %, 47 opiskelijaa). Muilla ryhmillä yhteenlaskettu vuosikeskiarvo laski tai oli ennallaan. Suurin osa opiskelijoista opiskelee suurissa tai keskisuurissa kaupungeissa. Vuonna 2019 opiskelijoista 58 % oli yli 50 000 asukkaan kaupunkien lukioiden. Alle 5 000 asukkaan kunnissa opiskelijoita oli 4,8 % koko maan määrästä.

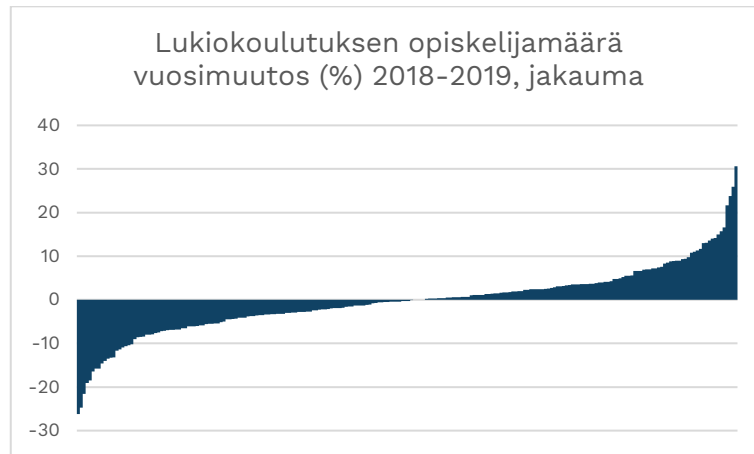
Taulukko 25

Opiskelijamäärä		Vuosisuunnitelma,		
Painotettu vuosikeskiarvo	2018	2019	%	Osuus (2019)
Alle 2 000 as.	91,2	90,1	-1,2	0,1
2 000 - 5 000 as.	4186,6	4233,2	1,1	4,7
5 000 - 10 000 as.	7773,2	7693,8	-1,0	8,6
10 000 - 20 000 as.	9289,1	9222,1	-0,7	10,3
20 000 - 50 000 as.	16324,4	16271,8	-0,3	18,2
50 000 - 100 000 as.	14325,9	14323,9	0,0	16,0
Yli 100 000 as.	36900,9	37532,6	1,7	42,0
Kaikki yhteensä	88891,3	89367,4	0,5	100,0

Edellinen kuntakokoon perustuva ryhmittäinen tarkastelu ei kuitenkaan anna kovin tarkkaa kuvaa opiskelijamäärien muutoksista. Kuvion 34 jakauma osoittaa, että opiskelijamäärä kasvoi noin puolella tarkasteltavan joukon koulutuksen järjestäjistä. Näin ollen opiskelijamäärää kasvattaneita koulutuksen järjestäjiä on paljon myös pienempien kuntakokoryhmien sisällä. Vastaavasti esim. yli 50 000 asukkaan kaupunkien ryhmissä on useita vähenevien opiskelijamäärien

sijaintikuntia. Opiskelijamäärä laski enemmän kuin -5 (%) noin 23 prosentilla tapauksista. Yli viiden (5) prosentin kasvu sen sijaan oli 18 prosentilla tapauksista.

Kuvio 34

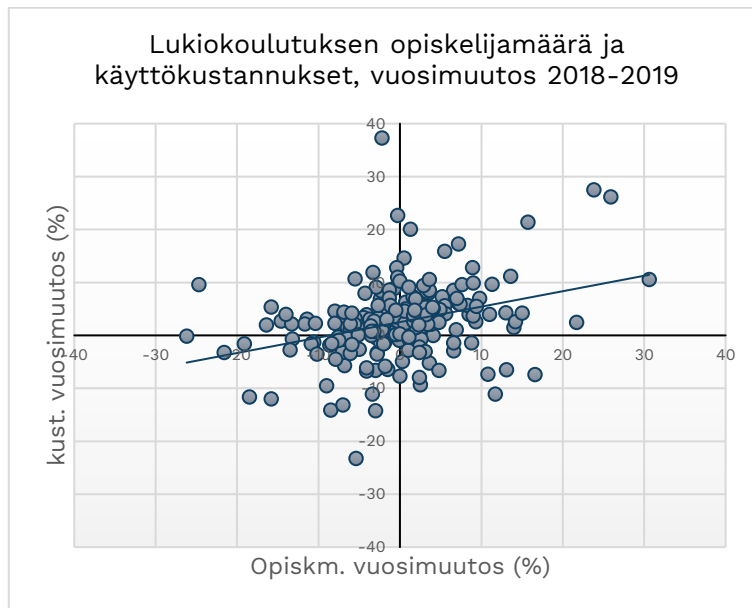

Kuviossa 35 on yhteenveto käyttökustannuksien ja opiskelijamäärien vuosimuutoksista vuodesta 2018 vuoteen 2019. Vaaka-akselilla on opiskelijamäärän vuosimuutos (%) ja pystyakselilla käyttökustannuksien euromäärien vuosimuutos (%). Vaaka-akselin yläpuolella ovat ne datapisteet, eli koulutuksen järjestäjät, joissa kustannukset kasvoivat vuodesta 2018. Pystyakselin vasemmalla puolella ovat ne sijaintikunnat, joissa opiskelijamäärä väheni ja oikealla puolella ne, joissa opiskelijamäärä kasvoi.

Nelikentän ns. vasempaan yläneljännekseen sijoittui noin 32 % datapisteistä. Näissä tapauksissa siis opiskelijamäärä väheni, mutta kustannukset kasvoivat. Niitä tapauksia, joissa sekä opiskelijamäärä, että kustannukset kasvoivat (oikea yläneljännes), oli noin 39 % tapauksista. Niiden datapisteiden osuus koko tarkastelujoukosta, jotka sijoituivat vasempaan alaneljännekseen, oli n. 19 %. Tämä on siis niiden datapisteiden osuus, joissa opiskelijamäärä ja kustannukset laskivat. Viimeiseen, oikeaan alaneljännekseen, sijoittui loput n. 10 % vertailujoukosta, eli joukko, jolla opiskelijamäärä kasvoi, mutta kustannukset laskivat.

Yleisesti voidaan sanoa, että opiskelijamäärällä ja käyttökustannuksilla ei ollut vuosimuutoksen suhteen juurikaan korrelaatiota. Kustannusmuutoksiin vaikuttavat lukuisat muutkin tekijät kuin pelkkä opiskelijamäärän muutos. Lisäksi kahden vuoden aikajänne on liian lyhyt osoittamaan ko. muuttujien yhteyttä toisiinsa.

Kuvio 35.

5.2.3 Yksikkökustannusten kehitys kuntakokoryhmittäin, deflatoidut kustannukset aikasarjana

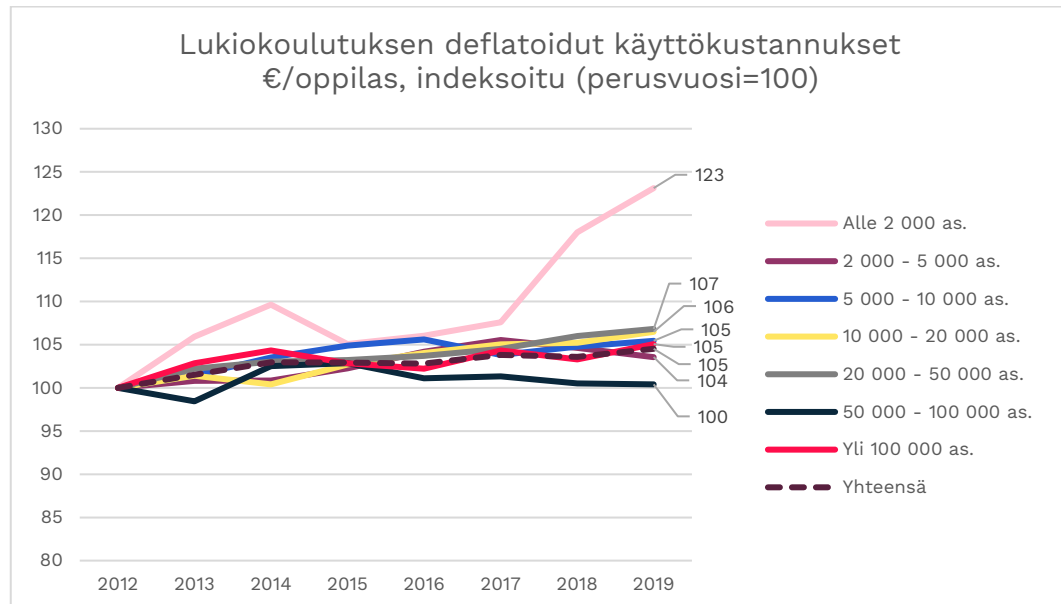
Lukiokoulutuksen deflatoidut yksikkökustannukset kasvoivat 5 % vuodesta 2012 vuoteen 2019. Ajan suhteen (perusvuosi 2012 = 100) indeksoitu pisteluku oli siis 105 vuonna 2019 (kuvio 36). Hintaaindeksinä (deflatointi) käytettiin julkisen talouden kuntatalouden indeksipistelukuja.

Ajan suhteen indeksoitu ja deflatoitu yksikkökustannus (käyttökustannukset €/opiskelija) laskettiin myös kuntakokoryhmittäin. Tarkastelussa siis kaikkien ryhmien lähtöarvoksi (perusvuosi = 2012) on asetettu 100, riippumatta sen hetkistä eroista absoluuttisissa €/opiskelija vertailuluvuissa. Kunkin ryhmän kustannuskehitys lasketaan suhteessa lähtöarvoon.

Kuntakokoryhmien kustannuskehitys erosi suhteellisen vähän toisistaan vuosina 2012-2019. Viiden kuntakokoryhmän pisteluku oli vuonna 2019 104:n ja 107:n "haarukassa". Eli näillä ryhmillä yksikkökustannukset kasvoivat vähintään 4 % ja enintään 7 % vuodesta 2012 vuoteen 2019 ja vuosittainen vaihtelu oli myös vähäistä. Alle 2000 asukkaan ryhmän kustannuskehitys poikkesi muista ryhmistä ja sai vuoden 2019 arvoksi 123. Tämä ryhmä on kuitenkin luonteeltaan muista poikkeava, koska se esimerkiksi sisältää vain 5 pientä kunnallista koulutuksen järjestäjää, joten pisteluvun vuosittaiset muutokset voivat olla suuria. Vielä vuonna 2017 kyseisen ryhmän pisteluku oli 108. Myös 50 000 - 100 000 asukkaan kuntakokoryhmän voidaan katsoa poikenneen hieman muista ryhmistä. Tällä ryhmällä deflatoitu yksikkökustannus oli vuonna 2019 ennallaan, eli

pisteluku 100, vuoteen 2012 verrattuna. Kustannuskehitys oli myös suhteellisen tasaista eri vuosina, kun pisteluku oli alimmillaan 98 (v. 2013) ja ylimmillään 103 (v. 2014, 2015).

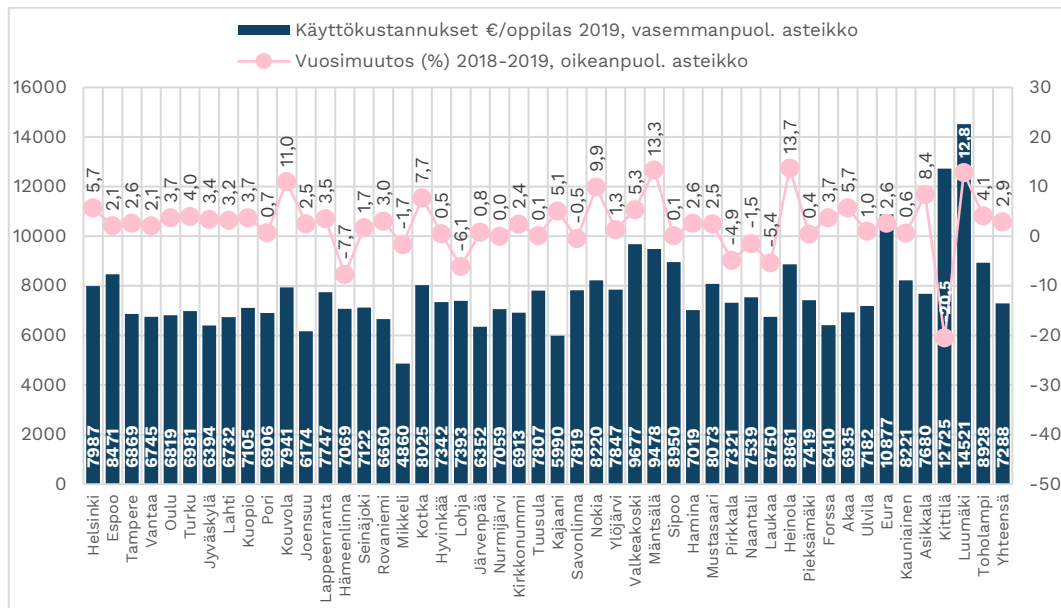
Kuvio 36

5.2.4 Yksikkökustannukset ja vuosimuutos Kouluikkuna-kunnissa 2019

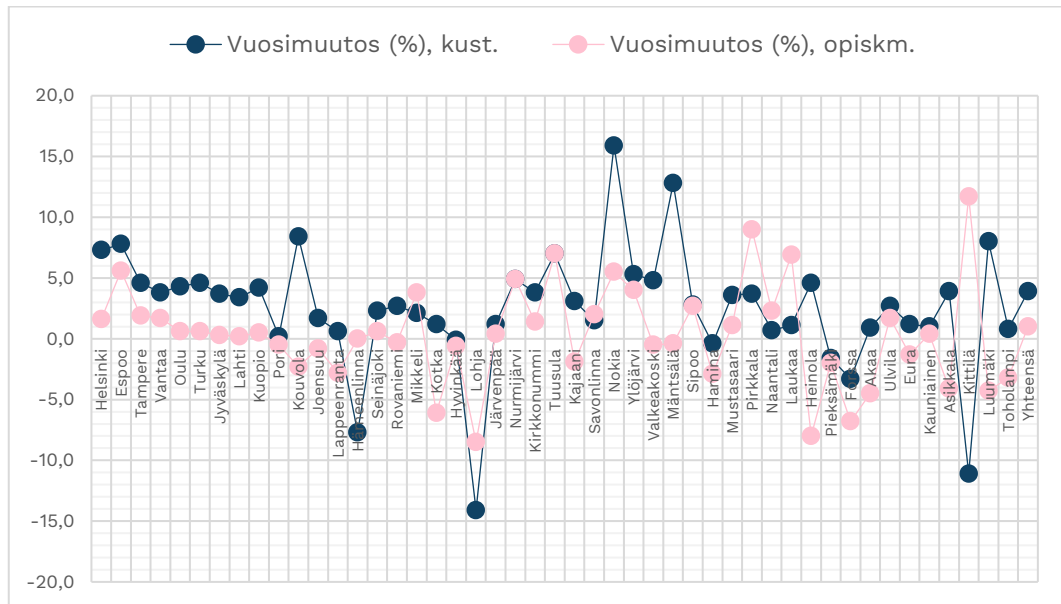
Kouluikkuna-kuntien käyttökustannukset olivat yhteensä 7 288 €/opiskelija vuonna 2019 (kuvio 37). Vertailu luku kasvoi 2,9 % vuodesta 2018. Koko maan vertailuluku oli 7 778 €/opiskelija (taulukko 23), joten Kouluikkuna-kuntien luku oli sitä jonkin verran alempi. Kouluikkuna-kuntien keskimääräinen vertailuluku oli 7 743 €/opiskelija ja keskimääräinen vuosimuutos 2,3 (%). Joukosta yhdeksällä (9) sijaintikunnalla yksikköhinta oli edellisistä vuotta pienempi ja 38:lla edellisistä vuotta korkeampi.

Kuvio 37.

Tarkasteltavasta joukosta käyttökustannukset (€) kasvoivat 40 kunnalla ja las-
kivat seitsemällä (7). Opiskelijamäärä kasvoi 26 sijaintikunnan koulutuksen jär-
jestäjällä ja laski 21 tapauksessa (kuvio 38). Yhteensä vertailunjoukon käyttö-
kustannukset kasvoivat 3,9 % edellisestä vuodesta, kun opiskelijamäärän kasvu
samalla ajanjaksolla oli yhteensä 0,4 %.

Kuvio 38.

5.3 Lukiokoulutuksen kustannukset toiminnoittain

Tässä luvussa lukiokoulutuksen kustannukset on jaettu tilastoitujen toiminta- ja vyörytyserämenojen perusteella toiminnoittain. Kustannuksiin sisältyvät suoraan toiminnolle kohdennetut palkka- ja muut menot sekä määritelmään sisältyvät vyörytettävät menot ja palvelujen ostot. Kustannukset on laskettu osin myös yhdistämällä toimintoja yhdeksi luokaksi. Toiminnoittainen jaottelu käy ilmi esimerkiksi taulukossa 26. Yksikkökustannuksien laskennassa käytettävä opiskelijamäärä sisältää nuorten ja aikuisten tutkintoon johtavan lukiokoulutuksen sekä lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opiskelijat.

Yhteenlasketut toiminnoittaiset kustannukset kasvoivat 2,8 % vuodesta 2018 vuoteen 2019. Eniten yksikkökustannus kasvoi opetus -toiminnoille tilastoitavista kustannuksista. Opetuksen yksikköhinta kasvoi 3,1 % ja sen kustannusrakenteella painotettu vuosimuutos, eli vaikutus kokonaismuutokseen, oli 2,0 prosenttiyksikköä. Seuraavaksi suurin vaikutus kokonaismuutokseen oli hallinnon kustannuksilla (0,4 %). Hallinnon yksikköhinta kasvoi 4,4 %. Kiinteistömenot nousivat noin 1,4 % kiinteistöjen ylläpidon edellistä vuotta suurempien kustannusten takia. Tällä kyseisellä jaottelulla kiinteistöjen ylläpidon osuus (60 %) kiinteistökustannuksista oli hieman alle kaksi kolmasosaa ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus (40 %) yli kolmannes.

Taulukko 26

Kustannukset toiminnoittain				Kustannusrakenteella	
Euroa per opiskelija	2018	2019	tos, %	Vuosimuutos	
				painotettu vuosimuutos, %	
Opetus	4 901	5 055	3,1	2,0	
Majoitus	7	7	3,3	0,0	
Ruokailu	396	405	2,2	0,1	
Muu opiskelijahuolto	11	12	10,6	0,0	
Sisäinen hallinto	618	645	4,4	0,4	
Kiinteistömenot	1 555	1 576	1,4	0,3	
Kiinteistöjen ylläpito	921	947	2,8	0,3	
Sis. vuokriin sisältyvät pääomakustannukset	634	629	-0,7	-0,1	
Kaikki yhteensä	7 487	7 700	2,8	2,8	

Taulukossa 27 on esitetty tilastoidut kustannukset vertailuaineistossa käytetyin euromäärin toiminnoittain. Taulukon viimeiseen sarakkeeseen on myös laskettu kunkin toiminnon osuus kokonaiskustannuksista. Noin kaksi kolmasosaa toiminta ja vyörytyserämenoista oli tällä luokittelulla *opetuksen* kustannuksia. Toiseksi suurin osuus oli kiinteistökustannuksilla. Kiinteistöjen ylläpito (osuus 12,3 %) ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset (osuus 8,2 %) veivät yhteensä 20,5 % kokonaiskustannuksista. Vertailun yhteenlasketut kustannukset olivat 688 miljoonaa vuonna 2019 ja 666 miljoonaa vuonna 2018. Summien

kokoluokka kuvastaa Manner-suomen kuntien ja kuntayhtymien oman lukiokoulutuksen toimintamenoihin käytettävää rahamäärää.

Taulukko 27

Kustannukset toiminnoittain				Kustannusraken- teella painotettu vuosimuutos, %	Osuus toiminta- ja vyöryserämenois- ta yhteensä 2019
Euroa	2018	2019	tos, %		
Opetus	435 639 000	451 737 000	3,7	2,4	65,6
Majoitus	590 000	613 000	3,9	0,0	0,1
Ruokailu	35 192 000	36 157 000	2,7	0,1	5,3
Muu opiskelijahuolto	988 000	1 099 000	11,2	0,0	0,2
Sisäinen hallinto	54 907 000	57 656 000	5	0,4	8,4
Kiinteistömenot	138 228 000	140 876 000	1,9	0,4	20,5
Kiinteistöjen ylläpito	81 913 000	84 643 000	3,3	0,4	12,3
Sis. vuokriin sisältyvät pääomakustannukset	56 315 000	56 233 000	-0,1	0,0	8,2
Kaikki yhteensä	665 544 000	688 138 000	3,4	3,4	100,0

5.3.1 Lukiokoulutuksen kustannukset, Opetus

Opetuksen toiminnolle tilastoidaan opetukseen ja siihen välittömästi liittyvän toiminnan kustannukset. Varsinaisen opettajien opetustyön ja palkkojen lisäksi tälle toiminnolle sisältyviä kustannuksia ovat mm. opetusmateriaalit, opiskelijan ohjaus, muut kuin kodin ja oppilaitoksen väliset kuljetukset ja rehtoreiden pal-
kasta opetustoiminnan osuus.

Opetuksen toiminnoille tilastoiduista kustannuksista laskettu yksikkökustannus kasvoi kaikissa kuntakokoryhmissä (taulukko 28) ja yhteensä 3,1 % vuodesta 2018. Kuntakokoryhmistä 2 000 - 5 000 asukkaan ryhmällä vuosimuutos oli pie-
nin (1,3 %). Muiden ryhmien vuosimuutokset olivat 2,0 %:n ja 4,3 %:n välillä. Opetuksen yksikkökustannus oli vuonna 2018 yhteensä 4 091 €/opiskelija ja 5 055 €/opiskelija vuonna 2019. Opiskelijakohtainen kustannus noudatteli ver-
tailussa käytettävää kuntakokoluokitusta. Yksikkökustannus oli sitä suurempi, mitä pienempien kuntien kuntakokoryhmästä oli kyse.

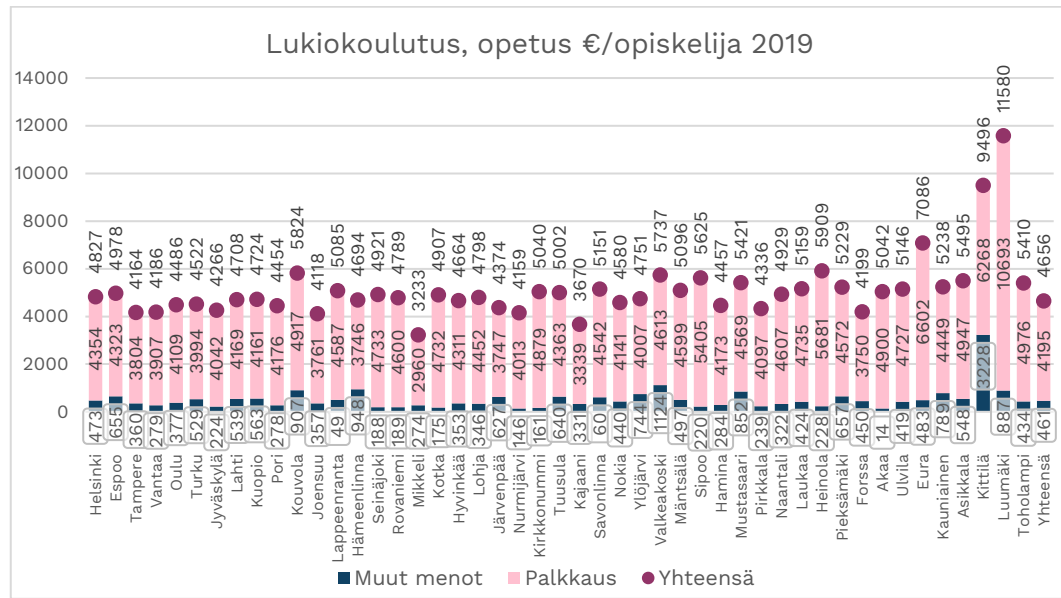
Taulukko 28

Euroa per opiskelija; Opetus	Vuosimuu		
	2018	2019	tos, %
Alle 2 000 as.	18823	19582	4,0
2 000 - 5 000 as.	7416	7514	1,3
5 000 - 10 000 as.	6348	6573	3,5
10 000 - 20 000 as.	5300	5429	2,4
20 000 - 50 000 as.	4692	4833	3,0
50 000 - 100 000 as.	4517	4607	2,0
Yli 100 000 as.	4417	4606	4,3
Kaikki yhteensä	4901	5055	3,1

Kouluikkunakuntien osalta *opetuksen* yksikkökustannus oli vuonna 2019 yh-
teensä 4 656 €/opiskelija (kuvio 39) ja vuosimuutos 3,5 %. Henkilöstökuluista

(palkat ja palkkiot sivukuluineen) laskettu yksikkökustannus oli 4 195 €/opiskelija kattaen 90 % opetuksen kaikista kustannuksista. Muut menot kattoivat siis 461 €/opiskelija ja 10 % opetuksen kustannuksista. Henkilöstökulut kasvoivat vuodesta 2018 vuoteen 2019 2,6 % ja muut menot 12,9 %.

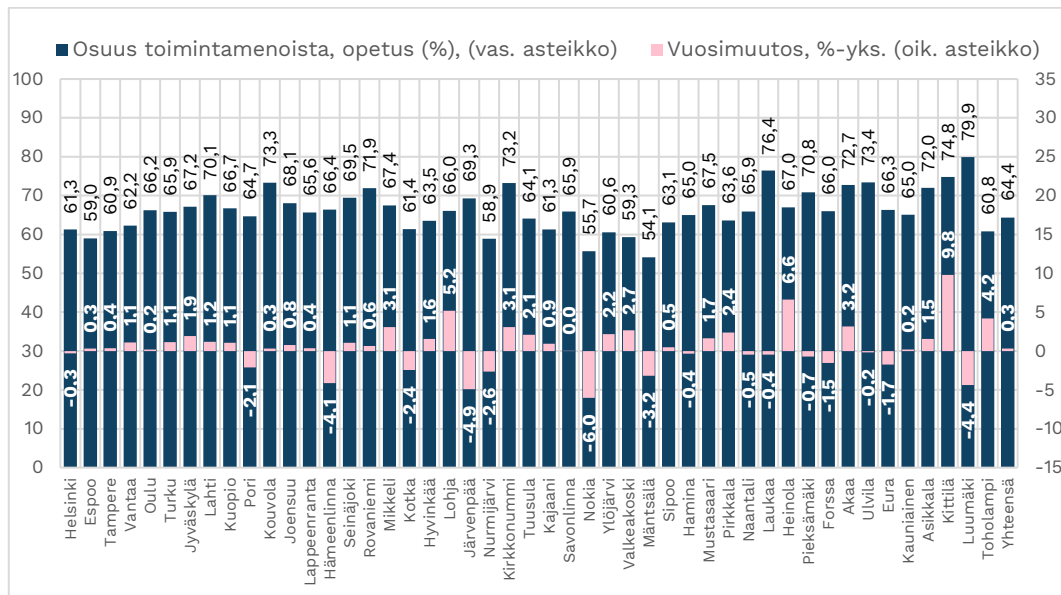
Kuvio 39

Kouluikkuna-kunnilla opetuksen osuus kokonaiskustannuksista oli yhteensä 64,4 %. Kuviossa 40 on esitetty kuntakohtaiset vertailuluvut opetuksen osuudesta (%) 2019 sekä niiden vuosimuutos (%-yks.). Keskimääräinen opetuksen osuus oli 66,2 (%) ja mediaani 66,0 (%). Keskihajonta oli 5,3 ja arvot vaihtelivat 54,1 %:n ja 80 %:n välillä.

Opetuksen osuus toiminnoittaisista kokonaiskustannuksista kasvoi vuodesta 2018 vuoteen 2019 0,3 prosenttiyksikköä. Kuntakohtaiset muutokset olivat kuitenkin usein tätä merkittävästi suurempia. Keskimääräinen vuosimuutos oli suuruudeltaan (itseisarvo) 2,1 prosenttiyksikköä. Vuosimuutosten vaihteluväli oli -6 (%-yks.) ja 10 (%-yks.).

Kuvio 40.

5.3.2 Lukiokoulutuksen opiskeljaruokailun kustannukset

Opiskeljaruokailun kustannuksiksi laskettiin päätoimisesti lukio-opintoja suoritettavien opiskelijoiden ruokailukustannukset. Tämä tarkoittaa, että tilastomääritelmän mukaan kustannuksiin ei tulisi sisältyä aikuisten oppimäärän mukaan opiskelevien tai aineopiskelijoiden kustannuksia. Tässä luvussa yksikkökustannuksen laskennassa käytettävä opiskelijamäärä ei sisällä aikuis- ja aineopiskelijoita.

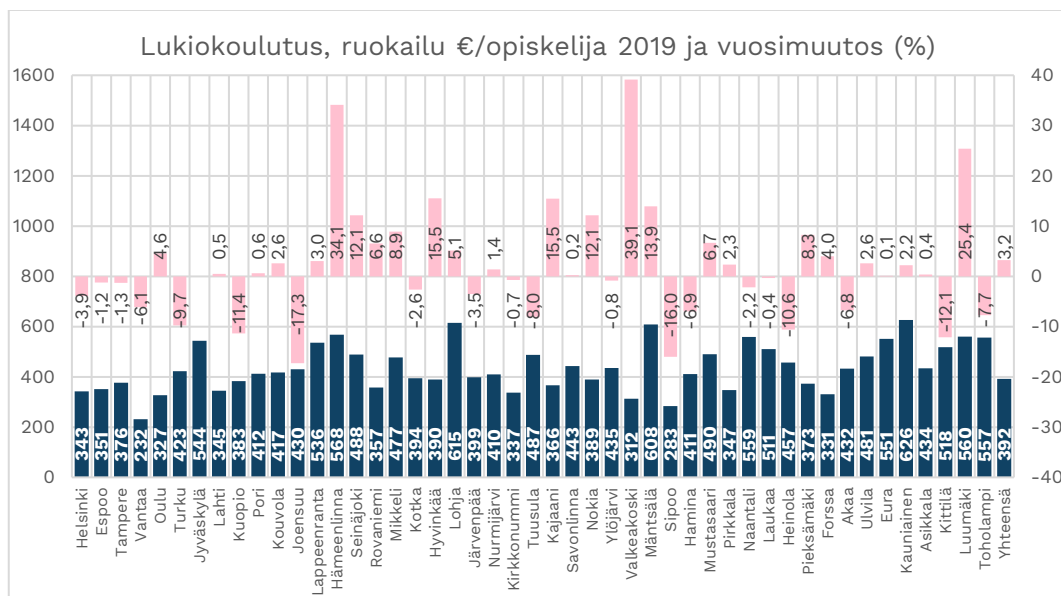
Opiskeljaruokailun yksikkökustannus oli vuonna 2018 420 €/opiskelija ja vuonna 2019 429 €/opiskelija (taulukko 29). Vertailuluku kasvoi 2,1 %. Vertailuluku kasvoi eniten alle 2000 asukkaan kuntaryhmällä. Kaikkien alle 20 000 asukkaan kuntien yhdistetty vertailuluku oli molempina tarkasteluvuosina 526 €/opiskelija. Kun yli 20 000 asukkaan kunnat yhdistettiin yhdeksi ryhmäksi, olivat yksikkökustannukset vuonna 2018 384 €/opiskelija ja vuonna 2019 396 €/opiskelija, joten vuosimuutos oli 3,2 %. Isommassa kunnassa ja koulutuksen järjestäjällä yksikkökustannus on tyypillisemmin pienempi kuin pienillä toimijoilla, mutta ta-pauskohtaiset erot voivat vaihdella suuresti.

Taulukko 29.

Euroa per opiskelija; Ruokailu	2018	2019	Vuosimuutos, %
Alle 2 000 as.	695	814	17,1
2 000 - 5 000 as.	585	595	1,7
5 000 - 10 000 as.	576	571	-0,9
10 000 - 20 000 as.	456	455	-0,3
20 000 - 50 000 as.	419	428	2,3
50 000 - 100 000 as.	446	465	4,3
Yli 100 000 as.	346	357	3,3
Kaikki yhteensä	420	429	2,1

Kouluikkuna-kuntien opiskelijaruokailun yksikkökustannukset olivat yhteensä 392 €/opiskelija ja vuosimuutos 3,2 % (kuvio 41). Kuntakohtainen keskiarvo oli 436 €/opiskelija ja keskimääräisen vuosimuutoksen suuruus (itseisarvo) 7,8 %. Vuosimuutosten mediaani oli 0,4 (%). Vuoden 2019 opiskelijakohtaiset kustannukset vaihtelivat 232 euron ja 626 euron välillä.

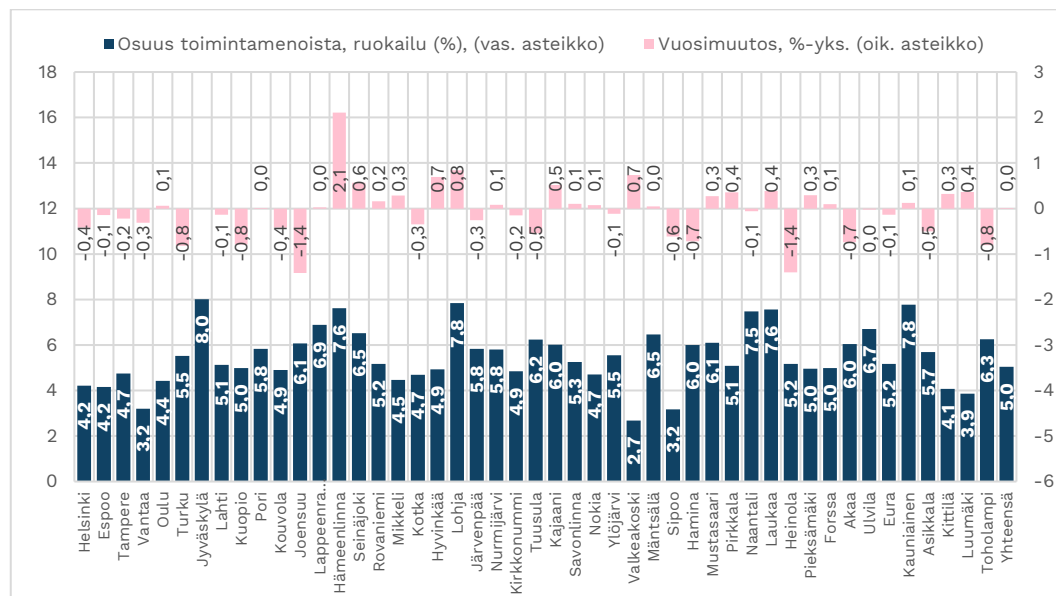
Kuvio 41

Opiskelijoiden ruokailukustannusten osuus kokonaiskustannuksista oli Kouluikkuna-kuntien koulutuksen järjestäjillä 5,0 % vuonna 2019 (kuvio 42). Kustannusrakenteen näkökulmasta tilanne oli sama kuin edellisenä vuonna, eli ruokailun osuudessa ei tapahtunut muutosta. Ruokailukustannusten osuus vaihteli 2,7 ja 8,0 prosentin välillä. Kuntakohtainen vuoden 2019 keskiarvo oli 5,5 %. Kustannusrakenteen, eli ruokailun osuus kokonaiskustannuksista, vuosimuutokset vaihtelivat -1,4 ja 2,1 prosenttiyksikön välillä, mediaanin ollessa tasan nolla (0,0

%-yksikköä). Toisin sanoen vertailujoukosta puolella tapauksista ruokailun osuus laski ja puolella tapauksista se nousi edellisestä vuodesta.

Kuvio 42.

5.3.3 Lukiokoulutuksen hallinnon kustannukset

Lukiokoulutuksen sisäisen hallinnon kustannuksiksi lasketaan mm. sisäisen hallinnon palkat lakisääteisine sivukuluineen, eläkkeet, materiaalin ja palvelujen ostot, koneiden ja kaluston vuokrat, lukion johtokuntien kokouspalkkiot ja muut lukion sisäiseen toimintaan liittyvät kustannukset. Hallinnollisia kustannuksia ovat myös lukiokoulutuksen osuus palkanlaskennan, talous- ja henkilöstöhallinnon, tietohallinnon, hankintapalveluiden, arkistoinnin ja lakipalveluiden mennoista. Lisäksi mukaan lasketaan se (laskennallinen) osuus rehtorin palkasta, joka ei ole varinaista opetusta.

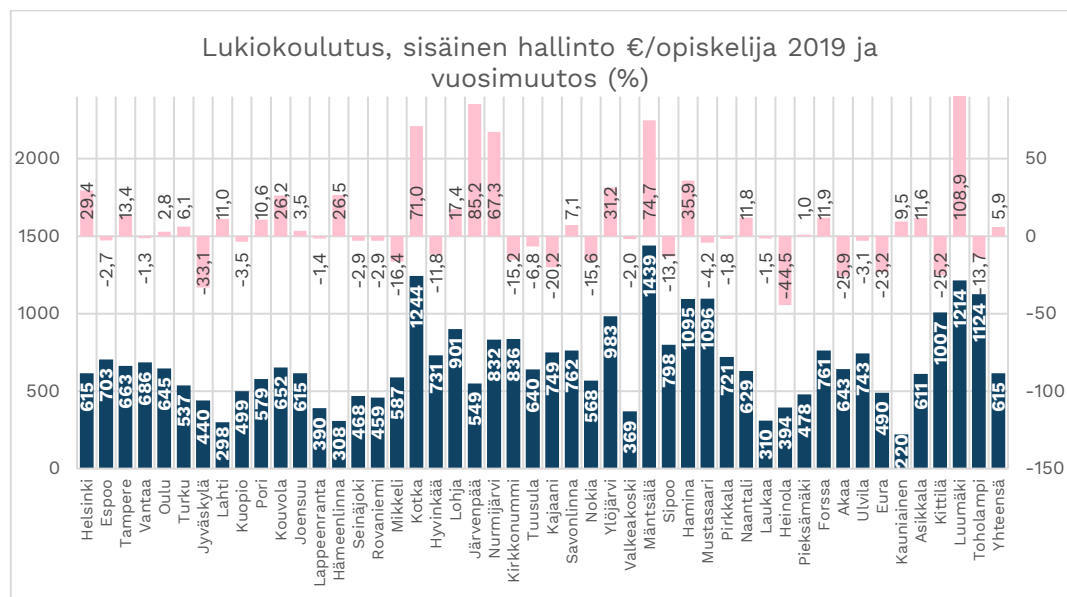
Taulukko 30.

Euroa per opiskelija; Hallinto	Vuosisuunnitus		
	2018	2019	tos, %
Alle 2 000 as.	2293	2464	7,5
2 000 - 5 000 as.	900	922	2,5
5 000 - 10 000 as.	686	714	4,0
10 000 - 20 000 as.	630	619	-1,7
20 000 - 50 000 as.	682	713	4,6
50 000 - 100 000 as.	534	579	8,5
Yli 100 000 as.	568	598	5,2
Kaikki yhteensä	618	645	4,4

Lukiokoulutuksen sisäisen hallinnon yksikkökustannus kasvoi 4,4 % vuodesta 2018 vuoteen 2019 (taulukko 30). Aineistosta yhteenlaskettu opiskelijakohtainen vertailuluku oli vuonna 2019 645 €/opiskelija. Kuntakokoryhmille laskettu vertailuluku kasvoi kaikilla ryhmillä lukuun ottamatta 10 000 - 20 000 asukkaan kuntaryhmää, jolla vuosimuutos oli -1,7 %. Muiden ryhmien vuosimuutokset olivat 2,5 ja 8,5 prosentin välillä. Isomman asukasmäärän kuntakokoryhmillä vertailuluvut olivat pieniä kuntia pienemmät. Hallinnon kustannuksia on haastava tilastoida vertailukelpoisesti, koska kustannuserät perustuvat pääosin laskennallisiin perusteisiin ja määritelmän rajauksia saatetaan tulkita eri tavoin. Esimerkiksi kuntakohtaiset erot yksikkökustannuksissa eroavat usein suhteellisen paljonkin toisistaan ja vuosimuutokset saattavat olla suuria.

Kouluikkuna-kuntien sisäisen hallinnon vertailuluku oli 615 €/opiskelija vuonna 2019 (kuvio 43). Yksikkökustannus oli pienimmillään 220 €/opiskelija ja enimmillään 1 439 €/opiskelija. Yhteenlaskettu vuosimuutos 2018-2019 oli 5,9 %, mutta vuosimuutoksissa esiintyi kuntakohtaisesti useampi kymmenien prosenttien arvo.

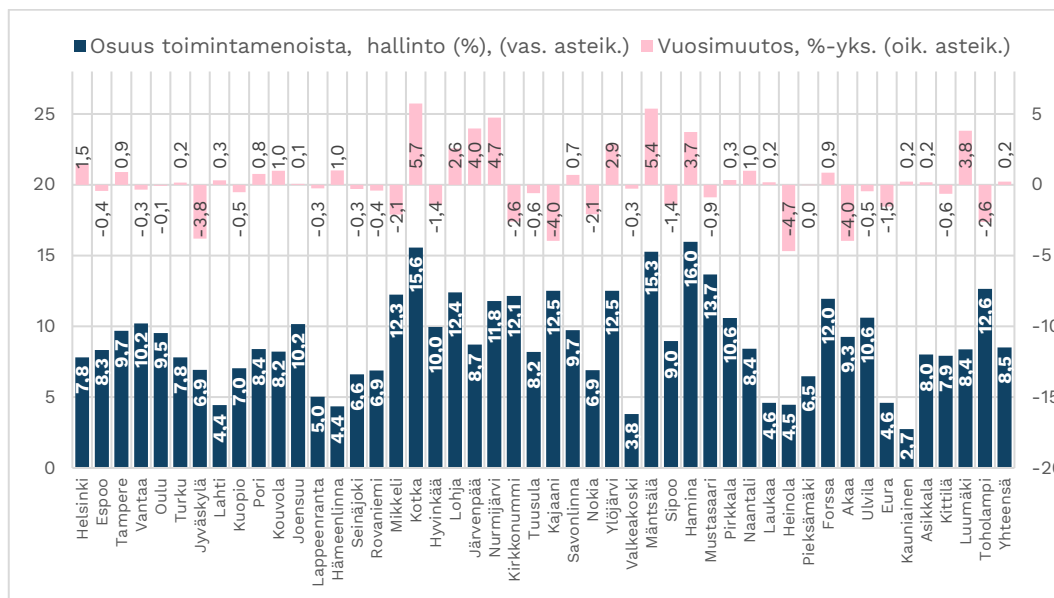
Kuvio 43.

Kouluikkuna-kuntien aineistolla laskettu sisäisen hallinnon osuus kokonaiskustannuksista oli 8,5 % vuonna 2019 (kuvio 44). Edelliseen vuoteen verrattuna luku oli 0,2 prosenttiyksikkö suurempi, joten kokonaisuudessaan sisäisen hallinnon osuus kustannusrakenteesta ei käytännössä muuttunut. Kuntakohtaisissa vuosimuutoksissa oli kaksijakoisuutta, kun osalla kunnista muutos oli useamman prosenttiyksikön verran ja osalla muutokset olivat alle +/-0,5 (5-yks.). Lisäksi positiivisia ja negatiivisia arvoja oli yhtä paljon.

Myös sisäisen hallinnon osuus kokonaiskustannuksista vaihteli kuntien välillä verrattain paljon. Pienin arvo oli 2,7 % ja suurin 16,0 %. Kuntakohtainen keskiarvo-osuus oli 9,0 % ja mediaani 8,4 %.

Kuvio 44.

5.3.4 Lukiokoulutuksen kiinteistökustannukset

Kiinteistökustannuksista tiedonkeruuseen annettavia tietoja on kaksi. Kiinteistöjen ylläpidon kustannuksiin luetaan määritelmän mukaan oppilaitosten fyysisen ympäristön lisäksi kiinteistöjä välittömästi palvelevan tontin ja kadun kunnossapidosta ja huollosta aiheutuneet kustannukset. Keskitetysti hoidetussa kiinteistöjen ylläpidossa sisäinen laskutus ja vyörytyserät huomioidaan lähtökohtaisesti samassa laajuudessa. Sisäiseen vuokraan sisältyvät suunnitelman mukaiset poistot, laskennalliset poistot ja -korot tai muut vastaavat laskennalliset erät on erotettu omaksi tiedokseksi *sisäisiin vuokriin sisältyviksi pääomakustannuksiksi*.

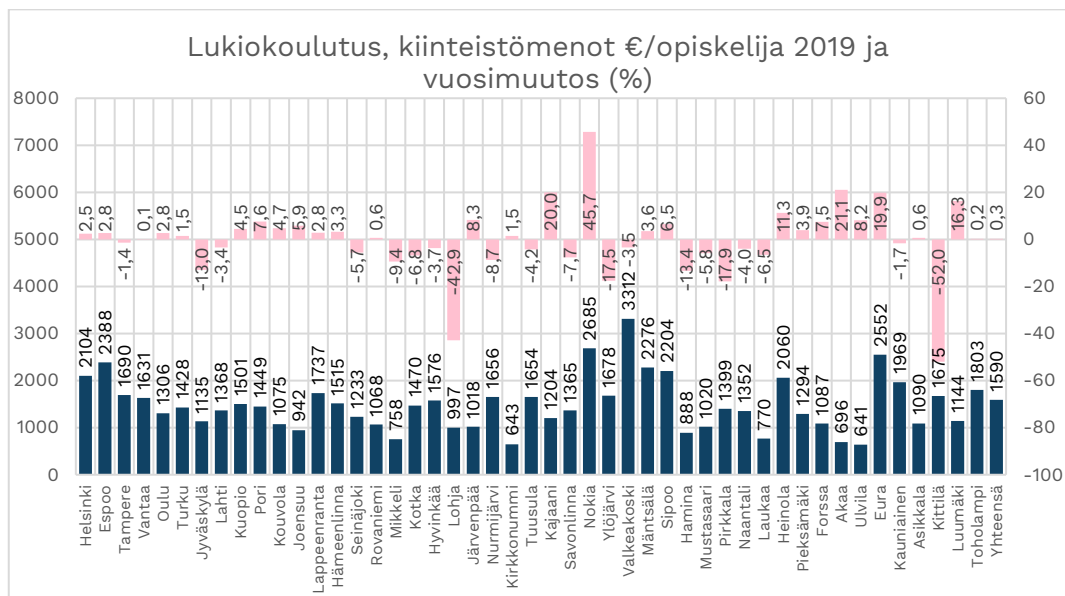
Kiinteistökustannuksista laskettu yksikkökustannus kasvoi 1,4 % vuodesta 2018 vuoteen 2019 (taulukko 31). Kustannukset olivat 1 576 €/opiskelija, joka on noin viidesosa (20 %) kaikista lukiokoulutuksen kustannuksista. Kiinteistöjen ylläpidon osalta vuosimuutos oli 2,8 % ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten muutos oli -0,8 %. Kiinteistökustannuksista 60 % (947 €/opiskelija) oli kiinteistöjen ylläpidon kustannuksia ja 40 % (629 €/opiskelija) sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia.

Taulukko 31.

Euroa per opiskelija; Kiinteistökustannukset	Kiinteistöjen ylläpito 2018	Kiinteistöjen ylläpito 2019	Sis. vuokriin sisältyvät pääomakus tannukset 2018	Sis. vuokriin sisältyvät pääomakus tannukset 2019	Yhteensä 2018	Yhteensä 2019	Vuosi- muutos, %
Alle 2 000 as.	2391	2731	0	67	2391	2797	17,0
2 000 - 5 000 as.	1379	1393	197	186	1576	1579	0,2
5 000 - 10 000 as.	1185	1186	343	341	1527	1527	0,0
10 000 - 20 000 as.	976	993	404	479	1380	1471	6,6
20 000 - 50 000 as.	848	877	654	634	1502	1511	0,6
50 000 - 100 000 as.	706	731	624	591	1330	1322	-0,6
Yli 100 000 as.	913	945	798	789	1712	1735	1,3
Kaikki yhteensä	921	947	634	629	1555	1576	1,4

Kunnan eli opetuksen järjestäjän kokoluokalla ei näyttänyt olevan suoranaista yhteyttä yksikkökustannusten suuruuteen. Alle 20 000 asukkaan kunnilla kiinteistöjen yksikkökustannus oli yhteensä 1 519 €/opiskelija ja yli 20 000 asukkaan kunnilla 1 582 €/opiskelija. Kuntakokoryhmistä suurimmat arvot olivat yli 100 000 asukkaan kaupunkien ryhmällä sekä pienimmillä alle 2 000 asukkaan kuntien ryhmällä. Kiinteistökustannusten sisäisessä kustannusrakenteessa näyttäisi kuitenkin olevan tämän vertailun tiedoin jonkin verran eroja. Kiinteistöjen ylläpidon yksikkökustannus oli tyypillisesti korkeampi erityisesti alle 10 000 asukkaan kuntakokoryhmissä ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset yli 10 000 asukkaan kunnissa.

Kuvio 45.

Kouluikkuna-kuntien kiinteistökustannuksista laskettu yksikkökustannus (v. 2019; 1 590 €/opiskelija) oli lähellä koko maan vastaavaa, mutta vuosimuutos vain 0,3 %. Kuntajoukon keskimääräinen kiinteistöjen yksikkökustannus oli 1 479 €/opiskelija ja mediaani 1 399. Kiinteistöjen ylläpidon vuoden 2019 vertailulukua

oli 886 €/opiskelija ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten vertailuluku 704 €/opiskelija. Vuosimuutokset vaihtelivat suunnaltaan ja suuruudeltaan merkittävästi. Vuosimuutos sai positiivisen arvon 27 tapauksessa (n. 57 %) ja vastaavasti negatiivisen arvon 20 tapauksessa (n. 43 %).

Kouluikkunan kuntajoukolla kiinteistökustannukset olivat yhteensä 22,0 % kokonaiskustannuksista vuonna 2019 (kuvio 46). Osuus laski 0,6 prosenttiyksikköä vuodesta 2018. Keskimääräinen kiinteistökustannusten osuus kokonaiskustannuksista oli 19,2 %. Kiinteistöjen ylläpidon osuus oli yhteensä 12,2 % ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus 9,7 %. Kustannusrakenne oli lähes ennallaan kiinteistöjen ylläpidon osalta, mutta sisäisten vuokrien pääomakustannukset laskivat 0,5 prosenttiyksikköä vuodesta 2018.

Kustannusrakenteen vuosimuutokset olivat suurimmaksi osaksi negatiivisia, eli kiinteistökustannusten osuus kokonaiskustannuksista laski useimmilla kunnilla. Kuntia, joilla kiinteistökustannukset veivät kustannusrakenteesta edellistä vuotta pienemmän osan, oli 32 (68 %). Vuosimuutosten keskiarvo oli 0,8 ja mediaani -0,5 (%-yks.).

Kuvio 46.

